

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΖ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 16

Ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι

ΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Εἶναι τῶ ὄντι λυπηρόν, ὅτι οἱ κατὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον Μεγάλοι Σύμμαχοί μας ἔχουν, ὡς μὴ ὄφελε, λησμονήσει τὴν σημασίαν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 καὶ κατὰ κανόνα ἀντιπαρέρχονται ἐν σιγῇ οὐ μόνον τὰς θυσίας καὶ τὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ἀγῶνά των κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ ἰταλικοῦ καὶ γερμανικοῦ φασισμού, ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδικά των ἐγκώμια δι' αὐτὰ ἢ τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὑποσχέσεις των, αἱ ὁποῖαι ἔμειναν ἀνεκπλήρωτοι. Συνέπεια τῆς λήθης των ταύτης εἶναι καὶ ἡ οὐσιαστικὴ ἀδιαφορία των ὅχι μόνον διὰ τὸ συνεχιζόμενον δράμα τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχομένης κατὰ μέγα μέρος ἡρωϊκῆς Κύπρου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπαράδεκτον τραγωδίαν τῶν Ἑλλήνων τῆς Β. Ἠπείρου, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ σφαδάζῃ ὑπὸ τὸ πέλμα τοῦ ἀπανθρώπου σταλινικοῦ καθεστῶτος τῆς Ἀλβανίας.

Τὸ πλέον ὅμως λυπηρόν εἶναι, ὅτι ἡ σημασία τῆς ἐνδόξου ταύτης ἡμέρας λησμονεῖται καὶ ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων. Βεβαίως δὲν λείπουν τὰ φωτεινὰ παραδείγματα τῆς προβολῆς τοῦ ἀληθοῦς νοήματος τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ πολλοὶ τὸ ἔχουν λησμονήσει, χωρὶς νὰ ἀπουσιάζουν καὶ ἐκεῖνοι, ἀκόμη καὶ ἐκπαιδευτικοί, οἱ ὁποῖοι ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως ἐπιχειροῦν τὸν ἀποπροσανατολισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ τὴν ἐξαφάνισιν ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου τοῦ Ἔθνους τῆς πραγματικῆς σημασίας τῆς

28ης Ὀκτωβρίου 1940 καὶ τῶν πραγματικῶν γενεσιουργῶν αἰτίων καὶ συνιστωσῶν τοῦ «Ὅχι».

Ἡ ὑποτίμησις καὶ ὑποβάθμισις τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας ἐγένετο — ἔστω ὀλιγώτερον — αἰσθητὴ καὶ κατὰ τοὺς προσφάτους πανελληνίους ἑορτασμοὺς τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔπους 1940-1941. Βεβαίως μετὰ τὴν ἀναμφισβήτητον κατάρρευσιν τοῦ Μαρξισμού δὲν εἶχομεν, ὡς συνέβαινε κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν, κρούσματα ἀσυστόλου ἐπιδρομῆς τῶν «ἀπομυθευτῶν» ἐκείνων τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας, οἱ ὁποῖοι παραμορφώνουν, ἀκρωτηριάζουν καὶ κακοποιοῦν τὰ ἐθνικά μας γεγονότα ἐπὶ τῆς προκρουστέου κλίνης τῶν a priori ἰδεολογικῶν προκαταλήψεων των. Παρὰ ταῦτα δὲν ἔλειψαν εἴτε παρερμηνεῖαι καὶ παραχάξεις τοῦ νοήματος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σταθμοῦ τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς Ἑλλάδος, εἴτε ὅλως ὑποτονικαὶ παρουσιάσεις αὐτοῦ, προβάλλουσαι μόνον ἐπουσιώδη καὶ δευτερογενῆ στοιχεῖα ὡς οὐσιώδη καὶ πρωτογενῆ, συρρικνοῦσαι ἡρωϊκὰ καὶ μεγαλειώδη γεγονότα εἰς πλαίσια καὶ μεγέθη, κατὰ πολὺ ὑπολειπόμενα τῶν πραγματικῶν των διαστάσεων, καὶ ἐξαίρουσαι κλασματικῶς καὶ ἀποσπασματικῶς μόνον τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὀργανικοῦ ὅλου, τὸ ὁποῖον εἴτε ἀκουσίως παραθεωρεῖται ἔνεκα ἐλλείψεως ἱστορικοφιλοσοφικοῦ αἰσθητηρίου καὶ στοχασμοῦ, εἴτε ἐκουσίως ἀποσιωπᾶται ἢ ἀποκρύπτεται ἔνεκα

κοσμοθεωρητικῶν καὶ βιοθεωρητικῶν λόγων ἢ καὶ ἔνεκα ἀνθρωπαρεσκείας.

Ἐπειδὴ εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 θὰ ἀκολουθήσουν πολλοὶ ἑορτασμοὶ ἐπικειμένων πεντηκονταετηρίδων ἐπὶ μέρους γεγονότων τῆς ἐποποιίας τοῦ 1940-1941 καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς περιόδου τῆς Κατοχῆς μέχρι τῆς ἀπελευθέρωσης, δι' αὐτό, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἱστορικῆς λήθης καὶ πρὸς συνεχῆ ἀναζωπύρησιν τῆς ἐθνικῆς μνήμης καὶ ἐπίτευξιν ὀρθῆς ἐρμηνείας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος γεγονότων διὰ τῆς ἐντάξεως αὐτῶν εἰς τὴν ὁλότητα τῶν εὐρυτέρων ὑπερκειμένων γενετικῶν, βιολογικῶν, ψυχολογικῶν καὶ πρὸ πάντων πνευματικῶν σχέσεων καὶ κοσμοβιοθεωρητικῶν τῶν συναρτήσεων, δι' αὐτό, πρέπει κατὰ τοὺς ἑορτασμοὺς τῶν πεντηκονταετηρίδων τούτων νὰ φέρωμεν συνεχῶς εἰς τὸν νοῦν μας τὰς συναρτήσεις ταύτας. Ἄλλὰ ποῖαι εἶναι αὗται καὶ ἰδίως αἱ ἔχουσαι σχέσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν; Αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς:

1) Τὸ πρωτογενὲς στοιχεῖον καὶ βαθύτερον γενεσιουργὸν αἴτιον εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα καὶ εἰς πᾶν ἱστορικὸν γίνεσθαι εἶναι ἡ ὑπερυλικὴ καὶ ἡ ὑπεροικονομικὴ ποιότης τοῦ πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ. Ἐπομένως τόσον τὸ πρωταρχικὸν «Ὁχι» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ὅσον καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔπους καὶ τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιμετωπίσεως, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, τῆς Κατοχῆς μέχρι τῆς ἀπελευθέρωσης, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῶν διὰ τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ὑλικῶν συσχετισμῶν, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν ὁποίων τὰ γεγονότα ταῦτα θὰ ἐφαίνοντο ὅλως ἀπονενομημένα. Τὸ «Ὁχι» καὶ πάντες οἱ ἡρωῖσμοι τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεύονται μόνον ὡς ἔκφρασις τῆς συνισταμένης καὶ πεμπτουσίας τῆς συζεύξεως τοῦ πνεύματος τῶν Σαλαμινομάχων καὶ Μαραθωνομάχων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς παραδόσεως τοῦ Ἔθνους, ἥτις πάντοτε ὠθεῖ τοὺς Ἕλληνας νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ περιφρουρήσουν τὴν ἐλευθερίαν των ἀκόμη καὶ δι' ὀλοκαυτωμάτων. Ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας εἶναι σύμφυτος μετὰ τοῦ κληρονομι-

κοῦ γενοτύπου καὶ γενετικοῦ των κώδικος. Καὶ ὁ ἐκάστοτε ἀγὼν των πρὸς περιφρούρησιν ἢ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των ἐκδηλοῦται συχνάκις ὡς τολμηρὸν καὶ ἡρωϊκὸν ἄλμα, τὸ ὁποῖον ὑπερφαλαγγίζει «πᾶσαν ὑλικὴν καὶ βιολογικὴν αἰτιότητα, νομοτέλειαν καὶ ἀναγκαιότητα, ἀνατρέπει πολλὰς σταθερὰς καὶ διαψεύδει τὰς προβλέψεις οἰουδήποτε Μουσολίνι, ὅστις στηρίζεται μόνον εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν λογχοφόρων καὶ εἰς τὴν ποσότητα τοῦ μηχανικοῦ ἔξοπλισμοῦ»¹.

2) Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ παράδοσις πάντοτε ὀπλίζει διὰ τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος καὶ διὰ τῆς βεβαιότητος ὅτι τελικῶς τὸ δίκαιον καὶ ἡ δύναμις τοῦ φωτὸς κατισχύουν τοῦ ἀδίκου καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ ὅτι «οὐ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17). Ὑπὸ τοιοῦτου πνεύματος ἐλαυνόμενοι οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον, διεκήρυττον μετὰ τοῦ Ψαλμοῦ: «Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα» (Ψαλμ. ιθ', 8). Αὐτὸ ἐξηγεῖ διατὶ ἠγωνίσθησαν ἡρωϊκῶς ἐπὶ τῶν χιονοσκεπῶν ὄρεων τῆς Πίνδου, τῆς Β. Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ κατέπληξαν τὸν κόσμον ὀλόκληρον διὰ τὴν προσήλωσίν των εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπὶ πλεόν ἡ Παναγία εἶναι «προστασία καὶ σκέπη», ὁ «πύρινος στῦλος», ὅστις ὀδηγεῖ τὸ Ἔθνος ἐν μέσῳ τῶν καταγίδων, ἡ φωτεινὴ νεφέλη, ἡ ὁποία σκέπει καὶ ἐπισκιάζει αὐτὸ προστατευτικῶς εἰς περιόδους κινδύνων καὶ θλίψεων. Εἶναι ἀναρίθμητοι αἱ διηγῆσεις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1940-1941 διὰ τὸ ἐνισχύον αὐτοὺς ὄραμα τῆς Μεγαλόχαρης ὡς τῆς μεγάλης των Προστάτιδος καὶ Ὁδηγοῦ. Αἱ ἀθηναικῆς διηγῆσεις αὗται ὑπέμνησαν καὶ ἀνέδειξαν τὴν σημασίαν τῆς βυζαντινῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου², ἥτις ἑορτὴ συγκινεῖ πάντας τοὺς Ὁρθοδόξους λαοὺς. Δι' αὐτὸ εὐστόχως καὶ δεδικαιολογημένως ὁ ἀείμνη-

1. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ πεμπτουσία τοῦ «Ὁχι» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, Ἀθήναι, 1982, σ. 9.

2. Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Σκέπης μετὰ Προλόγου ὑπὸ Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ἀθήναι 1952, 1966. Μηναιὸν Ὀκτωβρίου, ἐκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», Ἀθήναι, 1960, σ. 134 ἐξ.

στος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Σπυρίδων ὑπέδειξε τὴν μετὰθεσιν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἀγίας Σκέπης ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου εἰς τὴν 28ην τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἵνα αὕτη ἀποτελέσῃ τὴν θρησκευτικὴν βάσιν τῆς ἀγομένης κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐθνικῆς ἑορτῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἡμέτερον ἔθνος γεραίρει τὴν κατατρόπωσιν ἰσχυροτάτου ἐχθροῦ ὡς μεγαλουργίαν τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ³.

3) Οἱ Ἕλληνες εἰς πάντας τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνάς των εἶχον καὶ ἔχουν τὴν ἐνεργὸν συμπαράστασιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ ὡς «ἡ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς» (Ματθ. κγ' 37) τοὺς ἐνισχύει πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς. Χαρακτηριστικῶς ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος μακαριστὸς Χρῦσανθος, μόλις ἤρχιζεν ὁ «ὑπὲρ πάντων ἀγῶν» εἰς τὰ ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα, διεκήρυξεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἰς τὸ διάγγελμά του: «Ἀποδυσθῶμεν εἰς τὸν ἅγιον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀμυντικὸν ἀγῶνα. Ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ ὅπλα τὰ ἱερά καὶ πέποιθεν, ὅτι τὰ τέκνα τῆς πατρίδος εὐπειθοῦν εἰς τὸ κέλευσμα αὐτῆς καὶ τοῦ Θεοῦ... Καὶ θὰ συνεχίσουν οὕτω τὴν ἀπ' αἰώνων πολλῶν ἀδιάκοπον σειρὰν τῶν τιμίων καὶ ἐνδόξων ἀγῶνων... Ἡμεῖς ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ γενναιότητι καὶ ἀνδρείᾳ ἡμῶν μεγαλυνοῦμεθα». Οἱ λόγοι οὗτοι, ὡς καὶ ἡ δαψιλῶς παρεχομένη ὑπὸ τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ μέτωπον ἱερέων ἐνίσχυσις διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς χάριτος τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας συνεβάλλοντο εἰς τὴν χαλύβδωσιν τοῦ ἠθικοῦ καὶ ἀγωνιστικοῦ φρονήματος τῶν ἡρωικῶς ἀγωνιζομένων στρατιωτῶν. Ἡ Ἐκκλησία

ὑπενθύμιζεν εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε» (Α' Κορ. ιστ', 13)· «ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος Αὐτοῦ» (Ἐφ. στ', 10).

4) Ἡ 28η Ὀκτωβρίου 1940 εἶναι ἐν ὀρόσημον ὄχι μόνον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑθνους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς τότε ἀνεπήδησαν αἰφνιδίως ἡ θαυματουργήσασα ἐνότης πάντων τῶν Ἑλλήνων καὶ ὁ θαυμάσιος δυναμισμὸς τοῦ Γένους, ὅστις ἐπὶ τῶν βορειοηπειρωτικῶν ὀρέων ἔγραψεν ἀπαράμιλλον ἔπος, κατὰ παρόμοιον τρόπον, καὶ ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας ἀνεβίωσαν αἱ παραδόσεις τῶν αἰώνων, ἀνεζωπυρήθησαν ἱστορικαὶ μνημαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ διακονικὸν - κοινωνικὸν ἔργον τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος της. Ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία εὗρε πολλοὺς τρόπους διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν στοργικὴν μέριμνάν της διὰ τὸ ἀγωνιζόμενον Χριστεπώνυμον ποιμνιὸν της, διὰ νὰ κινητοποιήσῃ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐθελοντῶν καὶ ἐθελοντριῶν εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης ὑπὲρ τῶν πασχόντων ἀδελφῶν των καὶ διὰ νὰ ἀνοίξῃ αὐτὴ πρώτη τὴν ὁδὸν τῆς πραγματικῆς καὶ οὐσιαστικῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Τὰς δραστηριότητας ταύτας, αἵτινες ἐνεψυχώθησαν ὑπὸ τῶν μακαριστῶν Ἀρχιεπισκόπων Χρυσάνθου καὶ Δαμασκηνοῦ, θὰ ὑπομνήσωμεν εὐσυνόπτως εἰς τὸ ἐπόμενον ἄρθρον μας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

3. Ἰωάννου Ράμφοῦ, Ἡ Ἀγία Σκέπη τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, περ. Ἡ Ἐκκλησία, ἔτος 1952, σ. 305. Τοῦ ἰδίου, Σκέπης Θεοτόκου Ἑορτή, ἐν Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. 11, Ἀθῆναι 1967, σσ. 218-219.

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσῃν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 1013)1987 ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

(«Ἱερὰ ὀνόματα σὲ ἀντικείμενα ἔμπορίου»)

Α'. Μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 1013)1987 ἀπόφαση τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, επικύρωσε τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2317) 1985 ὀριστικὴ ἀπόφαση τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν.

Ἡ δικαστικὴ διαφορὰ δημιουργήθηκε ὕστερα ἀπὸ σχετικὴ ἀγωγή ἱερέων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μὲ τὴν ὁποία οἱ ἐνάγοντες προέβαλον ὅτι, μὲ τὴν κυκλοφορία παντελονιῶν, προμηθείας Ἰταλικῆς ἔμπορικῆς Ἐταιρίας, σὺν ὀπίθιο μέρος τῶν ὁποίων ἀνεγράφεται ὡς ἔμπορικὸν σῆμα ἢ λέξη «JESUS» δηλαδὴ «ΙΗΣΟΥΣ» τὸ μὲν προσεβάλλετο ἢ προσωπικότητά των ὡς θρησκευτικῶν λειτουργῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐσημειοῦτο ὑπέρβαση τῶν ὁρίων τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῶν χρησιῶν ἡθῶν.

Ἡ Ἐφετειακὴ ἀπόφαση εἶναι ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα διότι μὲ αὐτὴν τὸ Ἐφετεῖο Ἀθηνῶν, μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια καὶ πείθουσα μακρὰ καὶ ἐμπεριστατωμένη αἰτιολογία, ἐνεδῆδυνε σιὴν ὑπόθεση καὶ ἔλυσε Κανονικά, Συνταγματικά καὶ Νομικά ζητήματα τὰ ὁποῖα ἀνέκυπταν ἀπὸ τὴν ἐκδικαζομένη δικαστικὴ διαφορὰ.

Ἡ Αὐτοκέφαλος καὶ ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὸ Σύνταγμα αὐτοδιοικουμένη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιχαίρει γιὰ τὴν Ἐφετειακὴ ἀπόφαση, μὲ τὴν ὁποία ἡ Τακτικὴ Πολιτικὴ Δικαιοσύνη δὲν περιορίσθηκε μόνο στὶς διατάξεις καὶ τὴν νομολογία τοῦ Πολιτικοῦ Νόμου, ἀλλὰ ἐπεξέτεινε τὴν ἔρευνα σὲ Συνταγματικά καὶ κυρίως Κανονικά ζητήματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἔλυσε μὲ λεπτομερῆ καὶ πειστικὴ αἰτιολογία.

Θὰ μπορούσε νὰ λεχθῆ ὅτι ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νομοκανονικά ζητήματα εἶχαν καιρὸ νὰ μελετήσουν —ὄχι ἀπλῶς νὰ διαβάσουν— παρόμοια δικαστικὴ ἀπόφαση, μὲ τὴν επικύρωση τῆς ὁποίας, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 465) 1990 (Α' Τμήματος) τοῦ Ἀρείου Πάγου, θεμελιώνεται νομολογία, πὸν διευκολύνει ὄχι μόνο τοὺς ἀνω-

τέρω ἀλλὰ καὶ διανοίγει τὸν ὁρίζοντα ἐδρευτικῆς ἐπισκοπήσεως ἀπὸ τὰ Δικαστήρια τῶν ὑπὸ τὴν κρίσιν των τιθεμένων παρομοίων διαφορῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐκτὸς τῶν νόμων ἐμπλέκονται τὸ Σύνταγμα καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ὡς ἐσωτερικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἐπιλύουν, κατ' ἐπέκταση, προβλήματα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦνται ἀπὸ τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς σχολιαζομένης ἀνωτέρω Ἐφετειακῆς ἀποφάσεως δὲν θὰ πρέπει νὰ παροραῖται ὅτι, ἐπὶ παρομοίων μὲ τὴν ἐκδικασθεῖσαν δικαστικὴν διαφορὰν, τὰ Δικαστήρια συνήθως, προσηλωμένα εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Πολιτικοῦ νόμου καί, μὲ νομικιστικὸν —ἄς ἐπιτραπεῖ— πνεῦμα ἐπιλύουν τὰς διαφορὰς.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον διδάσκεται εἰς τὰ Πανεπιστήμια ἀλλὰ —δὲν ἀποκλείεται νὰ πλανῶμαι— δὲν ἔχει διὰ τοὺς νομικοὺς καί, τοὺς ἐξ αὐτῶν, δικαστὰς τὴν σημασίαν τὴν ὁποῖαν θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε.

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον εἶναι ἰδίας μορφῆς δίκαιον, ὑπάρχον μάλιστα διατάξεις του, ἰδιαίτερα τῆς Βυζαντινῆς Περιόδου, οἱ ὁποῖες εἶναι πιθανὸν νὰ ὀδηγήσουν τὴν σκέψιν τῶν Δικαστῶν εἰς παρόμοιας διατάξεις τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἡ πιθανότης αὐτὴ ὀδηγεῖ πολλὰς φορὰς τὸν Δικαστὴν νὰ μὴ ἀποδίδει τὴν ἐπιβαλλομένην σημασίαν σὺν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ καὶ τῷ Κανονικῷ δίκαιῳ. Εἰς αὐτὸ συντελεῖ καὶ ἡ ἀπορία τῆς νομολογίας ὅτι, εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἢ Πολιτεία εἶναι ἢ «κρατοῦσα». Διὰ τὸν λόγον μάλιστα αὐτὸν εἰς τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις, ὅπου τὸ κοινὸν δίκαιον ἐμπλέκεται μὲ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Κανονικὸν δίκαιον, δὲν εἶναι σπανία ἢ σύγχυσις.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς συζητουμένην ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας αἴτηση ἀκρωσίσεως κατὰ ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ αἰτῶν ἐπεκαλεῖτο Ἱεροὺς Κανόνας.

‘Η Συννοδική απόφαση είχε εκδοθεί «κατ’ ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν» ὅπως ἀνεφέρετο εἰς αὐτήν.

Κατὰ τὴν συζήτηση Σύμβουλος ἀπὸ τῆς ἔδρας μου παρετήρησε: Θὰ πρέπει νὰ προσδιορίσουμε τὴν ἔννοια τῆς «οἰκονομίας» γιὰ νὰ κρίνουμε ἐάν, ἡ οἰκονομία, ἐφαρμόσθηκε ὀρθὰ στὴν προκειμένη περίπτωση».

Παρατήρησα ὅτι ἡ «οἰκονομία» εἰς τὴν ὁποία καταφεύγει ἡ Ἐκκλησία ὅταν δὲν ἔχει νὰ ἐφαρμόσῃ διάταξη κοινῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐκ λόγων φιλανθρωπίας καὶ ἐπιεικειᾶς, εἶναι ἔννοια τοῦ Κανονικοῦ δικαίου τὸ ὁποῖο εἶναι πολυσύνθετο καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὴν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐπιλύει ζητήματα καὶ ὑπὲρ ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ διοικουμένου Κληρικοῦ καὶ μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ πιστοῦ πὺν ἀνήκει στὸ πλήρωμά της, ἐπισκοπομένου πάντοτε τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διασφάλισως τῆς ἐσωτερικῆς πειθαρχίας της.

Ἀκριβῶς διὰ τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ νομολογία τοῦ Σ.τ.Ε. δέχεται ὅτι ἡ ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἀποτελεῖ δικαιοδοσία τῶν ἀρμοδίων Ὁργάνων τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ἀποφάσεις τῶν ὁποίων ὅταν ἐκδίδονται κατ’ ἐπίκληση τῶν Ἱερῶν Κανόνων εἶναι ἀκρωτικῶς ἀνέλεγκτοι.

Β’. Λόγω τῆς γενικωτέρας ἐξαιρετικῆς σημασίας τοῦ σκεπτικοῦ τῆς ὑπ’ ἀριθμ. 1013)1987 τελεσιδικίου ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν (13ου Τιμήματος), ἡ ὁποία ὅπως προαναφέρεται ἐπικυρώθηκε μετὰ τὴν ὑπ’ ἀριθμ. 465)1990 ἀπόφαση τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α’ Τιμῆμα), δημοσιεύεται εἰς τὴν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», τὸ γενικῶς ἐνδιαφέρον σκεπτικὸν τῆς ἀξιολόγου Ἐφετειακῆς ἀποφάσεως, προκειμένου νὰ μελετηθῇ ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκούς, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μετὰ τὰ νομοκανονικά.

«Ἐπειδὴ, κατὰ τὸ ἀρθρο 57 παράγρ. 1 ἐδάφ. α’ καὶ 2 ΑΚ, ὅποιος προσβάλλεται παράνομα στὴν προσωπικότητά του ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ ἀρθεῖ ἡ προσβολὴ καὶ νὰ μὴ ἐπαναληφθεῖ στὸ μέλλον. Ἀξίωση ἀποζημιώσεως σύμφωνα μετὰ τὶς διατάξεις γιὰ τὶς ἀδικοπράξεις δὲν ἀποκλείεται. Κατὰ δὲ τὸ ἀρθρο 59 ΑΚ στὴν περίπτωση τοῦ ὡς ἄνω ἀρθρου, τὸ δικαστήριον μετὰ ἀπόφασή του, ὕστερα ἀπὸ αἴτηση αὐτοῦ πὺν ἔχει προσβληθεῖ καὶ ἀφοῦ λάβει ὑπόψη τὸ εἶδος τῆς προσβολῆς, μπορεῖ ἐπὶ πλεόν νὰ καταδικάσῃ τὸν ὑπαίτιον νὰ ἐκανοποιήσῃ τὴν ἠθικὴ βλάβη αὐτοῦ πὺν ἔχει προσβληθεῖ, ἡ ἐκανοποίησις δὲ συνίσταται σὲ πληρωμὴ χρηματικῶν ποσῶν, σὲ δημοσίευσή ἢ σὲ ὁτιδήποτε ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὶς περιστάσεις. Ἀπὸ τὶς διατάξεις αὐ-

τὲς (ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλες τόσο τοῦ Ἀστ. Κώδικα ὅσο καὶ εἰδικῶν νόμων) προκύπτει ὅτι τὸ δίκαιο ἀνάγει τὸν ἄνθρωπον κατ’ ἑαυτὸν σὲ αὐτοτελὲς ἀντικείμενον προστασίας καὶ ἐπιβάλλει τὸ σεβασμὸ τῆς προσωπικότητός του ἀπὸ τοὺς τρίτους. Ἡ προσωπικότης ἐξωτερικῶς παρίσταται ὑπὸ διάφορες ἐκφάνσεις, μετὰ τὴ γενικὴ δὲ ρήτρα περὶ παρανόμου προσβολῆς τῆς ἐπιτυχῆνεται ὁ ἐντοπισμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ διεύρυνσις τῶν ἐκφάνσεων τῆς προσωπικότητος, ἐκείνων πὺν κατὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὶς κοινωνικὲς καὶ συναλλακτικὲς ἀντιλήψεις θεωροῦνται προστατεύσιμες. Μέσα τῆς καθιερούμενης σφαιρικῆς προστασίας τῆς προσωπικότητος εἶναι ἡ ἄρση τῆς προσβολῆς, ἡ παράλειψις αὐτῆς στὸ μέλλον καὶ ἡ ἐκανοποίησις λόγῳ ἠθικῆς βλάβης, ἐνῶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς περιουσιακῆς ζημιᾶς πὺν προκλήθηκε ἀπὸ τὴν προσβολὴ τῆς χωρεῖ μετὰ βία ἐκεῖνα πὺν ἰσχύουν στὶς ἀδικοπράξεις (ἀρθρ. 914 ἐπ. ΑΚ), στὰ ὁποῖα ἄλλωστε παρέμπει τὸ ἀρθρ. 57. Τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς προσωπικότητος ἀποτελεῖ κατηγορία δικαιώματος μετὰ ἰδιαιτέρη φυσιογνωμία, πὺν τὸ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὰ γνωστὰ εἶδη δικαιωμάτων. Εἶναι δικαίωμα μὴ περιουσιακὸ, ἐνδιαφέρει τὴν δημόσια τάξη, αὐτοτελὲς γιὰ κάθε πρόσωπον, ἀπαράγραπτον, ἀπολύτως προσωπικὸν καὶ ἀπόλυτον, μετὰ τὴν ἔννοια ὅτι ὁ δικαιοῦχος ἀπευθύνεται κατὰ ὁποιοῦν δὴποτε τρίτου τὸν διαταράσσει καὶ ἀπαιτεῖ τὴν παράλειψις τῆς διαταράξεως. Προσβολὴ τῆς προσωπικότητος ὑπάρχει σὲ κάθε πράξις τρίτου προσώπου μετὰ τὴν ὁποῖα διαταράσσεται ἡ κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς προσβολῆς ὑπάρχουσα κατάσταση ὡς πρὸς τὶς διάφορες ἐκφάνσεις τῆς προσωπικότητος, σὲ κάθε δὲ ἐκφάνσις ἀντιστοιχεῖ καὶ ἰδιαιτέρος τρόπος προσβολῆς πὺν μπορεῖ νὰ συντελεῖται καὶ μετὰ παράλειψις. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἀπλή προσβολὴ, ἀλλ’ ἀπαιτεῖται ἐπὶ πλεόν νὰ εἶναι καὶ παράνομος, δηλ. ἀπαγορευμένη. Τὸ παράνομον αὐτὸ εἶναι εὐχερὲς νὰ διακριθῇ ὅταν ὑπάρχει διάταξις πὺν νὰ ἀπαγορεύει συγκεκριμένην πράξις πὺν προσβάλλει κάποια ἐκφάνσις τῆς προσωπικότητος, εἶναι δὲ ἀδιάφορον σὲ ποιὸν τμήμα τοῦ δικαίου αὐτὴ ἡ διάταξις εὐρίσκειται (ἀστικού, ποινικού, δημοσίου δικαίου ἢ καὶ σὲ εἰδικούς νόμους), ὅπως ἀντιθέτως τὸ παράνομον δὲν ὑφίσταται στὶς περιπτώσεις πὺν τὸ δίκαιο ρητῶς ἐπιτρέπει τὴν προσβολὴ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἄλλου. Δυσχέρεια ὑπάρχει ὅταν κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν συμβαίνει, ὅποτε καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα γιὰ τὸν παράνομον χαρακτήρα τῆς προσβολῆς, ἐν ὅψει τοῦ ὅτι τὸ δίκαιο δὲν προστατεύει μόνο τὴν προσωπικότητά τοῦ ἐνός, ἀλλὰ καὶ τὴν προσωπικότητα τῶν ἄλλων ἔστω καὶ μετὰ τὴ μορφή τῆς γενικῆς ἐλευθερίας γιὰ ὁράση. Ἐάν ἀπὸ τὶς εἰδικὲς διατάξεις δὲν προκύπτει ὅτι τὸ δίκαιο ἐπιτρέπει πράξεις πὺν προσβάλλ-

λουν την προσωπικότητα του ενός, αλλά και την προσωπικότητα των άλλων έστω και με τη μορφή της γενικής ελευθερίας για δράση. Εάν από τις ειδικές διατάξεις δεν προκύπτει ότι το δίκαιο επιτρέπει πράξεις που προσβάλλουν την προσωπικότητα του άλλου ή απαγορεύει τέτοιες πράξεις, θα πρέπει να έρευνᾶται σε ποιό από τα εύρισκόμενα σε σύγκρουση δικαιώματα ή έννομη τάξη, στη γενική της έννοια, αποδίδει μεγαλύτερη ή μικρότερη σπουδαιότητα, όποτε θα υπερισχύει το σπουδαιότερο και μόνον αν αυτό είναι το δικαίωμα εκείνου που προσβάλλει την προσωπικότητα του άλλου, ή προσβολή δεν θα είναι παράνομη, εκτός εάν η ένασκηση του επικρατεστέρου δικαιώματος είναι ανεπίτρεπτη κατά το άρθρο 281 ΑΚ, γιατί υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες αντίκειται προφανώς στην καλή πίστη ή τά χρηστά ήθη ή υπερβαίνει προφανώς τα όρια που διαγράφει ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του κατά προτίμηση προστατευομένου αυτού δικαιώματος. Από την πλευρά του προσβάλλοντος έκφραση της προσωπικότητας του άλλου δεν απαιτείται πεισμός (όδλος ή αμέλεια), εκτός εάν ζητείται αποζημίωση κατά τις περι άδικοπράξιων διατάξεις. Τέλος, κατά τη διατύπωση του άρθρου 57 ΑΚ το παράνομο της προσβολής αποτελεί στοιχείο της βάσεως της άγωγής του προσβληθέντος που είναι φορέας του δικαιώματος επί της προσωπικότητας και ταυτοχρόνως αντικείμενο της προστασίας, επειδή όμως η προσβολή της προσωπικότητας είναι εκ των προτέρων παράνομη, ο προσβάλλομενος απαλλάσσεται από την υποχρέωση να αποδείξει αυτός το παράνομο της προσβολής, εκείνος δὲ που προσβάλλει την προσωπικότητα του άλλου μπορεί να επικαλεσθεί λόγους που αήρουν το παράνομο και όφείλει να τους αποδείξει (βλ. Σούρλαν, εις Έρμ. ΑΚ εισαγ. άρθρ. 57-60 άρ. 2, 6, 8 και 14 έπ., τον αυτόν εις Έρμ. ΑΚ 57 άρ. 3, 4, 5, 21α και 38, Παπαντωνίου, Γενικές Άρχές εκδ. γ' (1983) παράγρ. 27 και 28, Γαζή, Η σύγκρουσις των δικαιωμάτων σελ. 58, Πλαγιανάκου, Το δικαίωμα επί τη ίδιας προσωπικότητας, Έλλ. Δικ. 7 σελ. 101 έπ. 'Ι. Καρακατσάνη εις Γεωργιάδη - Σταθοπούλου ΑΚ 57 άρ. 2, ΙΙ έπ., 14, 15 έπ. και 24, Σημαντήρα, Γεν. Άρχαι παρ. 31 σελ. 289 έπ., Άν. Παπαχρήστου, Γεν. Άρχαι ύπ' άρθρ. 57 σελ. 157 έπ. ΑΠ 812) 1980 Όλομ. ΝοΒ 29.79, ΑΠ 835) 1972 ΝοΒ 21.205, ΑΠ 706) 1969 ΝοΒ 18.569).

Με τον όρο «προσωπικότητα» υποδηλώνεται κάθε επί μέρους στοιχείο που αποτελεί τη σωματική, την ψυχική και την κοινωνική ατομικότητα του ανθρώπου και άκριθέστερα αυτή περιλαμβάνει όλες εκείνες τις αξίες που αποτελούν και συνιστούν την ούσία του άν-

θρώπου, επομένως δὲ και την ελευθερία του ατόμου σε όλες τις εκφάνσεις της, τον έσωτερικό και τον ήθικό του κόσμο και την αξιοπρέπεια του και συνεπώς κάθε επενέργεια που πλήττει την ατομικότητα του ανθρώπου σ' αυτούς τους τομείς αποτελεί κατ' άρχήν προσβολή της προσωπικότητας (βλ. Αιτιολ. έκθεση εισηγητή επί του προσχεδίου του δικαίου των προσώπων σελ. 64-65, Σούρλαν εις Έρμ. ΑΚ Εισαγ. άρθρ. 57-60 άρ. 40 έπ., 65 έπ., 94 έπ. και 100, Παπαντωνίου δ.π. παρ. 27 σελ. 123 έπ.). Η προσωπικότητα όμως του ανθρώπου προστατεύεται και από σειρά διατάξεων του ισχύοντος Συντάγματος, με το άρθρ. 2 παρ. 1 του οποίου διακηρύσσεται ότι ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας, με την έννοια ότι η τελευταία όφείλει να σέβεται την αξία του ανθρώπου τόσο ως ατόμου όσο και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, αλλά και να την προστατεύσει, δηλ. να μεριμνά για την άποτροπή της προσβολής της τόσο εκ μέρους των φορέων της εξουσίας, όσο και εκ μέρους ιδιωτών (βλ. Μάνεση Άτομικές Έλευθερίες εκδ. δ' (1982) σελ. 110).

Με βάση δὲ αυτήν την κεντρική αντίληψη για την αξία που πρέπει να έχει ο άνθρωπος ως έλλογο και συνειδητό όν, έχουν περιληφθεί στο «Δεύτερο Μέρους» του Συντάγματος (ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα), μεταξύ άλλων και οι διατάξεις των άρθρ. 5, για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και το απαραδίαστο της προσωπικής ελευθερίας, 6 για την προσωπική ασφάλεια, 13 για την ελευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως, 14 για την ελευθερία του στοχασμού και 16 παρ. 2, για το σκοπό της παιδείας που συνίσταται στην ήθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική άγωγή των ελλήνων, στην ανάπτυξη της έθνικης και θρησκευτικής τους συνειδήσεως και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, ενώ με το άρθρ. 106 παρ. 2 αυτού όρίζεται ότι η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται εις βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς διάβη της έθνικης οικονομίας. Έτσι με το πλέγμα αυτών των διατάξεων προσδιορίζεται ή έκταση και το δάθος της προσωπικότητας και οι κύριες εκφάνσεις της με δάθρο την ανθρώπινη αξία και το απαραδίαστο αυτής και καθιερώνεται ή προστασία της προσωπικότητας και σε τομείς που το ιδιωτικό δίκαιο δεν καλύπτει. Οι συνταγματικώς κατοχυρωμένες ατομικές ελευθερίες και συνεπώς και ή καθιερούμενη προστασία της προσωπικότητας αναφέρονται κατά την κλασική αντίληψη στις σχέσεις του ατόμου άπέναντι στη δημόσια έξουσία.

Ἦδη ὁμως μὲ δάση τῆ θεωρίας περὶ τριτενεργείας τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, ἡ προστασία τῶν τελευταίων ἐπεκτείνεται καὶ στὶς σχέσεις ἰδιωτικοῦ δικαίου, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι οἱ ἀτομικὲς ἐλευθερίες, στὴν ἔκταση ποὺ καθιερῶνται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα, προστατεύονται καὶ ἀπέναντι τῶν ἰδιωτῶν ἢ κατ' ἄλλη ἀποψη, ὅτι στὸ πεδίο τῶν ἰδιωτικῶν σχέσεων ἡ ἐπίδραση ἐπιτυγχάνεται κατὰ τρόπο ἕμμεσο, δηλ. τὰ ἀτομικὰ δικαιώματα ἐπηρεάζουν ὡς ἀντικειμενικὲς ἀρχές τῆς συνολικῆς ἐννομίας τάξεως τῆ διαμόρφωση τῶν ἐννόμων σχέσεων μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν καὶ εἰδικότερα κατὰ τὴ συγκεκριμένη νομοποίηση τῶν ἀορίστων νομικῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν γενικῶν ρητρῶν τῶν νόμων, κατὰ τὴν ὁποία ἕνα συνταγματικὰ καθιερωμένο ἀξιολογικὸ κριτήριο ἢ ἀντικειμενικὲς ἀξιολογικὲς ἀποφάσεις τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτη τίθενται ὡς δάση γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τους (βλ. γιὰ τὴν ἔννοια καὶ τὶς ἀποχρώσεις τῆς θεωρίας τῆς τριτενεργείας: Ἄρ. Μάνεση ὁ.π. σελ. 48 ἐπ., Λιτξερπούλου, Κατάχρησης ἐλευθερίας ἀτόμου εἰς τὰς σχέσεις ἰδιωτικοῦ Δικαίου - Ἀφιέρωμα εἰς Ἀλέξανδρον Τσιριντάνη σελ. 471 ἐπ., Παπαντωνίου ὁ.π. παρ. 5 σελ. 31 ἐπ., Πλαγιαννάκου ὁ.π. σελ. 165-166, Γ. Κασμάτη, Τὸ ζήτημα τῆς «Τριτενεργείας» τῶν ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν δικαιωμάτων, ΤοΣ Ζ' σελ. 1 ἐπ., Ἄλ. Κατράνη, Ἡ θεωρία τῆς τριτενεργείας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ΤοΣ Δ' σελ. 237 ἐπ., Π. Δαγτόγλου, Ἡ τριτενεργεία τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, εἰς ΝοΒ 30 σελ. 780 ἐπ. καὶ ἰδίως 784 ἐπ., Δ. Καλαμοίρη, Ἐργατικὸν Δίκαιον σελ. 47-48).

Μὲ δάση τὸν προσδιορισμὸ τῆς προσωπικότητος κατὰ τὰ συνταγματικὰ ἀξιολογικὰ κριτήρια καὶ τὴν εὐρύτερη ἀντίληψη ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ αὐτὰ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ περὶ τοῦ ἀπολύτου σεβασμοῦ τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο προσδιορίζουν σὲ μεγάλο βαθμὸ καὶ τὴν ἐλεύθερη πορεία του καὶ τὴ θέση του ἀπέναντι στὸ μυστήριο τῆς ζωῆς, προκύπτει ὅτι ἔκφραση τῆς προσωπικότητος ποὺ πρέπει νὰ προστατεύεται ἀπὸ κάθε προσβολή εἶναι καὶ τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα, ποὺ ἕμμεσα προστατεύεται καὶ μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 198-200 Ποιν. Κώδικα, καὶ ἡ πίστη ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ αὐτό. Ἡ πίστη, ποὺ κατὰ κλασικὸ ὄρισμὸ εἶναι «ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ δλεπομένων» (Παύλου πρὸς Ἑβραίους, Κεφ. κ' 1), εἰσδύει στὸ μυστήριο τῶν μεταφυσικῶν ἀληθειῶν καὶ παρέχει γνώσεις γιὰ τὴν ὑπερασθητὴ, ὑπερεμπειρικὴ καὶ ὑπερβατικὴ πραγματικότητά, εἰ ὁποῖες ἐκκαλοποιοῦν τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ δὲ γεγονὸς ἐλευθερίας ἐκλογῆς καὶ ἠθικῆς εὐ-

θύνης τῆς συνειδήσεώς του, εἶναι πράξις ὑψηλῆς ποιότητος στὴν ὁποία χωρεῖ μὲ ἐλευθερία ἢ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ συγκιστᾷ ἕνα ἀπὸ τὰ κεντρικότερα καὶ εὐτυχέστερα διώματά του (βλ. Ἄθ. Δεληκωστοπούλου, Σύγχρονα προβλήματα ἀπολογητικῆς σελ. 61 ἐπ., τοῦ ἴδιου, Ἐπιστημολογικὴ θεώρησις τῆς θεολογίας σελ. 29 ἐπ.).

Συγεπῶς, εἶναι μία ἀπὸ τὶς οὐσιωδέστερες ἐκφάνσεις τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ κάθε ἐνέργεια τρίτου ποὺ πλήττει τὸ χῶρον αὐτό, ἀποτελεῖ ἀνεπίτρεπτη προσβολή, ποὺ νομιμοποιεῖ τὸν προσβαλλόμενον νὰ ζητήσει τὴν ἄρση αὐτῆς καὶ τὴν παράλειψή της στὸ μέλλον. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὸ ἄρθρ. 5 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, καθένας ἔχει δικαίωμα νὰ ἀναπτύσσει ἐλεύθερα τὴν προσωπικότητά του καὶ νὰ συμμετέχει στὴν κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας, ἐφόσον δὲν προσβάλλει τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων καὶ δὲν παραβιάζει τὸ Σύνταγμα ἢ τὰ χρηστὰ ἦθη. Μὲ τὴ διατάξη αὐτή, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν συνισταμένη τῶν ἐπὶ μέρους ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν (ΑΠ 1562) 1983 ΕΕΝ 51. 627), τὰ χρηστὰ ἦθη τίθενται ὡς κριτήριο τῶν ὁρίων προσβολῆς τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἐνάσκηση τῆς ἐλευθερίας πρὸς ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ πολίτη στὴν κοινωνικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας καὶ μάλιστα σὲ ἴση μοίρα πρὸς τὸ Σύνταγμα (βλ. Σημαντήρα, Γεν. Ἀρχαί, σελ. 128 σημ. 20, Π. Λαδά, Ἡ ἀκυρότης τῆς δικαιοπραξίας λόγω ἀντιθέσεως εἰς τὰ χρηστὰ ἦθη, (1979) παρ. 18 σελ. 56), ἀντιστοιχοῦν δὲ πρὸς τὶς ἐπιταγὲς τῆς κρατούσας κοινωνικῆς ἠθικῆς, δηλ. πρὸς τὶς θεμελιώδεις πνευματικὲς, ἠθικὲς, πολιτεϊακὲς, οἰκονομικὲς κ.λπ. ἀντιλήψεις ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται μιὰ δεδομένη κοινωνία. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ πλήρωση τῆς ἀόριστης ἔννοιας τῶν χρηστῶν ἠθῶν πρέπει νὰ γίνεται κυρίως μὲ δάση τὶς θεμελιώδεις ἀντιλήψεις ἠθικοῦ, πνευματικοῦ, κοινωνικοῦ κ.λπ. χαρακτήρα ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν συνόλη ἐννομη τάξη, πρὸ πάντων δὲ ἀπὸ τὴ συνταγματικὴ (βλ. Ν. Παπαντωνίου ὁ.π. παρ. 73 ΠΙ σελ. 430 ἐπ. Δαγτόγλου, ὁ.π. σελ. 786 σημ. 38, Σημαντήρα, ὁ.π. σελ. 538 καὶ σημ. 2. Ἄλλως Π. Λαδάς, ὁ.π. σελ. 46 ἐπ. καὶ 65), καὶ οἱ ὁποῖες δεδαιώς εἶναι καὶ ἀντιλήψεις τοῦ μέσου συνετοῦ ἀνθρώπου τῆς δεδομένης κοινωνίας.

Κατὰ τὸ προσόμιον τοῦ Συντάγματος, αὐτὸ ἔχει συναταγεῖ στὸ ὄνομα τῆς «Ἀγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἄδιαιρέτου Τριάδος», τοῦτο δὲ ἔχει καὶ νομικὴ σημασία καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἀπλή διακήρυξη προγραμματικῶν ἀρχῶν. Δηλ. ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης, ἀποδεχόμενος τὴν κοσμοθεωριακὴ τοποθέτηση καὶ τὴν ἔνταξη στὴ

θηρησκευτική κοινότητα της Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ 95ο) ο καὶ πλέον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκφράζει τὴν πίστη του στὸ θεμελιώδες αὐτὸ δόγμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ ὄρκος τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κράτους γίνεται ἐπίσης στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος (ἄρθρ. 33), τοῦτο δὲ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν ὄρκο τῶν βουλευτῶν (ἄρθρ. 59 παρ. 1), ἐνῶ γιὰ τοὺς ἀλλοθρησκούς ἢ ἑτεροδόξους βουλευτὲς ὁ ὄρκος δίδεται κατὰ τὸν τύπο τῆς δικῆς τους θρησκείας ἢ δόγματος (ἄρθρ. 59 παρ. 2). Μὲ τὸ ἄρθρ. 3 παρ. 1 αὐτοῦ, ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς θρησκεία τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν Ἑλλήνων, ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ ἐπικρατούσα θρησκεία τοῦ Κράτους, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι εἶναι ἡ ἐπίσημη θρησκεία τοῦ Κράτους, δηλ. ἔχει ἰδιάζουσα νομικὴ θέση σὲ σχέση μὲ τὸ κράτος καὶ ἰδιάζοντα δεσμὸ μὲ αὐτὸ, ἀπολαμβάνει ἰδιαίτερης προστασίας ἀπὸ αὐτὸ καὶ ὑπόκειται συγχρόνως στὴν ἐποπτεία του (βλ. Σδώλου - Βλάχου, Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος τόμ. Α' σελ. 30, Σγουρίτσα, Συνταγματικὸν Δίκαιον τόμ. Β' τεύχος Α' παρ. 59 σελ. 121 ἐπ.).

Στοιχεῖα πού συνιστοῦν τὴν ἰδιάζουσα ὡς ἄνω νομικὴ θέση τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι ἐκτὸς ἀπὸ ὅσα περὶ τοῦ ὄρκου τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῶν βουλευτῶν ὀρίζονται, καὶ ἡ μὲ τὸ ἄρθρ. 3 παρ. 1 ἐπιβαλλόμενη ἀπαρασάλευτη τήρηση τῶν ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συν-οδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, ἡ ὁποία ἀναφέρεται πρωτίστως σ' αὐτὴ τὴν Ἐκκλησία, ἀφορᾷ ὅμως καὶ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖο ὀφείλει καὶ αὐτὸ νὰ τοὺς τηρεῖ καὶ νὰ βοηθεῖ τὴν Ἐκκλησία στὴν τήρησή τους, ἐφόσον παρίσταται ἀνάγκη (Σδώλου - Βλάχου ὅ.π. σελ. 60-61, Σγουρίτσα ὅ.π. σελ. 133). Ὡς ἐκδήλωση τῆς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ἰδιαίτερης προστασίας πρὸς τὴν Ἐκκλησία πρέπει νὰ θεωρηθεῖ καὶ ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρ. 3 παρ. 3 περὶ διατηρήσεως ἀναλλοιώτου τοῦ κειμένου τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Σγουρίτσα ὅ.π. σελ. 127). Στὴν ἰδιαίτερη προστασία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος περιλαμβάνεται ἐπίσης τὸ κατ' ἄρθρ. 14 παρ. 3 στοιχ. α' κατ' ἐξαίρεση ἐπιτρεπτὸ τῆς κατασχέσεως ἐφημερίδων ἢ ἄλλων ἐντύπων γιὰ προσβολὴ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ἡ κατ' ἄρθρ. 105 κατοχύρωση τοῦ καθεστώτος τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κοινὴ νομοθεσία ἀπορρέει ἡ ἰδιάζουσα θέση τῆς ἐπικρατούσας θρησκείας καὶ καθι-δρύεται ἰδιαίτερη μέριμνα τῆς πολιτείας γιὰ τὴν προστασία της, μὲ εἰδικότερες διατάξεις πού κυρίως ἀναφέρονται: α) στὴν ἀντιποίηση ἀσκήσεως ὑπηρεσίας λειτουρ-γίου τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ

Χριστοῦ (ἄρθρ. 175 παρ. 2 ΠΚ), β) στὴν κακόβουλη βλασφημία καὶ τὴν καθύβριση θρησκευμάτων ἄρθρ. 198 καὶ 199 ΠΚ), γ) στὴν εἰδικὴ διαδικασία ἀρχιερέων (ἄρθρ. 111 ἀρ. 7 ΚποιναΔ, δ) στὴν ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ζητεῖ τὴν προστασία τῆς Πολιτείας, ὅταν προσβάλλεται ἢ θρησκεία καὶ συνεργάζεται μὲ ἐκείνη σὲ θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπως εἶναι τὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος, τὰ τῆς θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας τοῦ στρατεύματος, τὰ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου κ.λπ. (ν. 590) 1977, ν. 2170) 1940), ε) στὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ περὶ τῶν ἐφημερίων (α.ν.2200) 1940, α.ν. 987) 1946, Κανονισμοὶ ὑπ' ἀριθμ. 2 τῆς 20.7.1969 καὶ 8 τῆς 28.9.1979) 5.1.1980 κ.λπ.), στ) στὰ τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθόδοξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ τρόπου πληρωμῆς καὶ καλύψεως τῆς σχετικῆς διαπάνης (α.ν. 536) 1945, ν.δ. 60) 1981), ζ) στὰ τῆς διοικήσεως τῶν Μοναστηρίων (δ.δ. 12.2) 6.3.1857, ν. ΓΥ, Δ) 1909, Γ. ΔΔΕ) 2912, π.δ. 14) 22.9.1931, π.δ. 1) 5.3.1932, δ.δ. 12) 23.2. 1948 κ.λπ.), η) στὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας ἐκκλησιαστικῶν σχολῶν (π.δ. 23.6) 11.10.1932, α.ν. 887) 1937, α.ν. 553) 1940, ἀν. 540) 1945, ἀν. 1124) 1946, ν. 5408) 1932, ν. 47) 1975, ν. 389) 1976, ν. 476) 1976 κ.λπ.), θ) στὰ τῆς ἰδρύσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἀν.976) 1946, ὑπ' ἀριθμ. 3) 1969 Κανονισμός), ι) στὰ περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων (ν. 5383) 1932), ια) στὴν ἀπαγόρευση καταθέσεως ὡς σημάτων τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν ὀνομασιῶν καὶ παραστάσεων (ἄρθρ. 3 παρ. 1 στοιχ. δ α.ν. 1998) 1939) κ.λπ.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ προκύπτει, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἔννομη τάξη στὸ σύνολό της, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος ἡ συνταγματικὴ, ἔχει ἀποδεχθεῖ καὶ ἐνσωματώσει τὸ σύστημα τῶν ἀξιών τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὁποῖες ἐπομένως ἀποτελοῦν θεμέλιο τῶν ἀξιολογικῶν τῆς θέσεων, γι' αὐτὸ καὶ ὅτι ὡς ἀξιολογικὴ τοποθέτηση ἀνταποκρίνεται πρὸς τις θεμελιώδεις ἀρχές τοῦ Χριστιανισμοῦ σὲ εὐρεία ἔννοια, ἀποτελεῖ καὶ ἀξιολογικὴ κρίση τῆς ἑλληνικῆς ἐννόμου τάξεως, διαμορφώνεται δὲ δάσει καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων καὶ ἀξιολογικῶν κρίσεων ἢ ἔννοια τῶν χρηστῶν ἠθῶν, σὲ τρόπο ὥστε μιὰ ἐνέργεια πού εὐ-θέως ἀντίκειται στὴ χριστιανικὴ ἀντίληψη τῶν ἀξιών νὰ θεωρεῖται κατ' ἀρχὴν ἀντίθετη καὶ πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη (Πρβλ. ALPHONS GERN, Ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ χρηστὰ ἦθη - μεταφρ. Γ. Κρίππα εἰς Ἑλ. Δικ. 25 σελ. 671 ἐπ. καὶ ἰδίως σελ. 679 ἐπ.) καὶ συνεπῶς ἀπαγορευμένη κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρ. 5 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος. Ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, λόγῳ τῆς ἀντι-

θέσεώς της πρὸς τὰ χρηστά ἦθη καὶ ἐφ' ὅσον συντρέχουν καὶ ἐπὶ πλέον συνθήκες πού καθιστοῦν τὴν ἀντίθεση αὐτὴ ἔντονη, θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ καὶ ὡς καταχρηστική, ἰδίως ὅταν ἀφορᾷ τὴν ἄσκηση τῆς ἀτομικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, θάσει τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 25 παρ. 3 τοῦ Συντάγματος (βλ. καὶ ἄρθρ. 106 παρ. 2 αὐτοῦ), ἡ ὁποία παρὰ τίς, λόγω τοῦ κινδύνου ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς, ἐπιφυλάξεις πού φθάνουν μέχρι τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς ὡς LEX IMPERFECTA, δηλ. ἀτελοῦς διατάξεως πού δὲν συνεπάγεται κυρώσεις (βλ. Μάνεση ὅ.π. σελ. 83 ἐπ., Βεγλερῆ, Οἱ περιορισμοὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, (1982) σελ. 26-27, τοῦ ἰδίου, Ἡ σύμβαση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ Σύνταγμα (1977) σελ. 75 ἐπ.), θὰ πρέπει, κατ' ἀρχήν, θὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἔχει τὸ νόημα πού ἡ λεκτικὴ διατύπωση ἐκφράζει, δηλ. ὅτι ἀπαγορεύει τὴν καταχρηστικὴ ἄσκηση τοῦ δικαιώματος, μὲ συνέπεια στὴ συγκεκριμένη περίπτωση νὰ αἴρεται ἡ συνταγματικὴ προστασία τοῦ δικαιώματος καὶ ν' ἀπαγορεύεται ἡ ἄσκησή του (βλ. σχετ. Λιτζερόπουλον ὅ.π. σελ. 464 ἐπ., Παπαντωνίου ὅ.π. σελ. 220, Π. Δαγτόγλου, Ὁ κοινωνικὸς περιορισμὸς τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων εἰς ΝοΒ 33 σελ. 721 ἐπ., Α. Καρακατσάνη, Ἐργατικὸ Δίκαιο τόμ. Β) ΙΙΙ σελ. 221 ἐπ., Δ. Κόρσου, Αἱ γενικαὶ ρῆτραι εἰς τὸ διοικητικὸν δίκαιον, Ἄφιέρωμα στὸν Ἀλέξανδρο Λιτζερόπουλο τόμ. Α' σελ. 492, ΑΠ 717) 85 ΝοΒ 34, 560, ΑΠ 17) 1978 Ὁλομ. ΝοΒ 26.1223). Τέλος, τὸ ἑβραϊκὸ ὄνομα «Ἰησοῦς», σημαίνει στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα «Σωτήρας» (Ἰουστίνου (2ος μ.Χ. αἰώνας) Ἀπολογία 33,7 «τὸ δὲ Ἰησοῦς ὄνομα τῆ ἑβραϊδὶ φωνῇ, σωτὴρ τῆ ἑλληνίδι διαλέκτῳ δηλοῦν»), δόθηκε δὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ στὸ θεάνθρωπο ἰδρυτὴ καὶ ἀρχηγὸ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (Ματθαίου Κεφ. α' 21 καὶ κα' 11, Μάρκου, Κεφ. α' 1,24, ι' 47, ιδ' 47 καὶ ἰστ' 6, Λουκᾶ, Κεφ. α' 31, δ' 34, ιη' 37 καὶ κστ' 19, Ἰωάννου, Κεφ. α' 45 καὶ ιη' 5, Πράξεις Ἀποστόλων, Κεφ. ι' 38 κλπ.).

Κατὰ τίς ἡμέρες τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς του οἱ σύγχρονοὶ του τὸν ὀνόμαζαν «Ἰησοῦν τὸν Ναζαρηθόν», ἀργότερα δὲ δόθηκε στὸν Ἰησοῦ καὶ τὸ προσηγορικὸ ὄνομα «Χριστὸς» γιὰ νὰ δηλωθεῖ γι' αὐτὸν ὅτι ἦταν ὁ Μεσσίας (Ἰουστίνου, Διάλογος πρὸς Τρύφωνα 134,6 «καὶ Χριστὸς ἀποδεδεικται ὁ ὢν καὶ καλούμενος Ἰησοῦς»), γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ ὁποίου εἶχαν προβλέψει οἱ προφῆτες τοῦ Ἰσραὴλ. Παρέμεινε δὲ πάντοτε τὸ κύριο αὐτοῦ ὄνομα «Ἰησοῦς», τὸ δὲ «Χριστὸς», τὸ ὁποῖο ἦταν μετὰφραση τοῦ «Μεσσίας», ἀπλῶς προσηγορικὸ. Οἱ Εὐαγγελιστὲς καὶ οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης καθὼς καὶ ὅλοι οἱ μετὰ ἀπὸ αὐ-

τοὺς ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, ὀνομάζουσαν τὸν ἀρχηγὸ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἰδρυτὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἄλλοτε ἀπλῶς «Ἰησοῦν», ἄλλοτε «Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ τῆς Ναζαρετ» καὶ ἄλλοτε «Ἰησοῦν Χριστόν», πάντοτε δὲ μὲ τὸ ὄνομα «Ἰησοῦς» ἐδηλώνετο τὸ πρόσωπο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος «Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ», τοῦ ἱστορικοῦ δηλ. ἐκείνου προσώπου πού γεννήθηκε στὴν πόλη Βηθλεὲμ «ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ Βασιλέως» (Ματθ. κεφ. 6' 1) ἐπὶ αὐτοκράτορος Αὐγούστου, ἔζησε τριάντα τρία χρόνια ὡς θεάνθρωπος μὲ τοὺς συμπολίτες του στὴν Παλαιστίνη, ἐδίδαξε τίς ὑπερφυσικὲς ἀλήθειές του στὴν Παλαιστίνη, ἐξέλεξε τοὺς Ἀποστόλους καὶ συνεχιστὲς τοῦ ἔργου του, ἴδρυσεν μὲ αὐτοὺς στὴ γῆ τὴν Ἐκκλησία του καὶ σταυρώθηκε ἐπὶ αὐτοκράτορος Τιβερίου. Ἀγαγωρίσθηκε ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς του ὡς ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἡδὴ ἀποστολικούς χρόνους, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν προσωνομία «Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς», αὐτὴ δὲ τὴν ἀντίληψη ἐκφράζει καὶ τὸ κλασσικὸ χωρίο τῆς πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (κεφ. 6' 8-11): «...καὶ σχήματι εὔρεθεις ὡς ἄνθρωπος ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὸ ἡμέρας μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωκε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ κατοχθονίων καὶ πάντα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς». Ἡ ἱστορικὴ του παρουσία προσεκάλεσε τομὴ στὴν παγκόσμια ἱστορία καὶ οἱ ἀξίες πού ἐκήρυξε καὶ πού ἀποτελοῦν τὸ οὐσαντικὸ περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀπέτελεσαν τὸ ὑπόβαθρον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Μετὰ Χριστόν δὲν χρησιμοποιοῦται τὸ ὄνομα «Ἰησοῦς» ὡς κοινὸ ὄνομα ἀνθρώπων, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο προσανατολίζει ἀποκλειστικῶς τὴ σκέψη πρὸς τὸ μοναδικὸ πρόσωπο τοῦ ἰδρυτῆ καὶ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (βλ. καὶ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἐγκυκλοπαίδεια τόμ. 12ος στ. 1052 ἐπ.).

Στὴν προκειμένη περίπτωση, ἀπὸ τίς ἐπιμέρους ὁμολογίες τῶν διαδίκων ἀποδεικνύονται τὰ ἀκόλουθα: Ἡ ἐκκαλοῦσα, δυνάμει συμβάσεως μὲ τὴν ἰταλικὴ ἐταιρία MAGLIFICIO CALZIFICIO TORINESE SPA, πού ἐδρεῦει στὸ Τορίνο Ἰταλίας, διαθέτει στὴν ἑλληνικὴ ἀγορὰ διάφορα εἶδη ρουχισμοῦ καὶ εἰδικότερα ἀνδρικά καὶ γυναικεῖα παντελόνια τύπου «τζήν» μὲ τὸ ὄνομα «JESUS» = «Ἰησοῦς», καὶ διαφημίζει τὰ ἐμπορεύματα αὐτὰ μὲ τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως (τύπος, τηλεόραση), ὅπου χρησιμοποιοῦται αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Τὸ γεγονός ἔγινε ἀνυπλήρωτο καὶ ἀπὸ τοὺς ἐφεσιδλή-
τους, ἱερεῖς τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας,
οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀγωγή τους, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκδόθηκε
ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφαση, ἐζήτησαν νὰ ἀπαγορευθεῖ
στὴν ἐναγομένη ἢ χρησιμοποίηση τοῦ ὀνόματος «JE-
SUS» στὰ διατιθέμενα ἀπὸ αὐτὴν στὴν ἐλληνικὴ ἀγο-
ρὰ ἐνδύματα, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ προσβολὴ τῆς προσω-
πικότητάς τους, εἶναι δὲ καὶ ἀντίθετο πρὸς τὰ χρηστὰ
ἦθη καὶ ἀποτελεῖ κατάχρηση δικαιώματος.

Πράγματι καὶ μὲ βάση ὅσα στὴ μείζονα σκέψη
ἐκτίθενται, ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὀνόματος «JESUS»
δηλ. «Ἰησοῦς» ὡς διακριτικοῦ γνωρίσματος ἐμπορευ-
ματος, ἐνέχει σαφὴ προσβολὴ τῆς προσωπικότητάς των
ἐφεσιδλήτων ἱερέων, διαδόχων, κατὰ τὸ δόγμα τῆς
χριστιανικῆς θρησκείας, τῶν Ἀποστόλων, τηρητῶν τῶν
μυστηρίων αὐτῆς τῆς θρησκείας, κηρύκων δὲ καὶ φυ-
λάκων τῶν ἀληθειῶν, τίς ὁποῖες ὁ ἀρχηγὸς τῆς θρη-
σκείας αὐτῆς ἐδίδαξε. Ἡ προσβολὴ δὲ αὐτὴ σφέρεται
εὐθέως κατὰ τοῦ θρησκευτικοῦ τους αἰσθητικὸς καὶ τῆς
πίστεώς τους πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, δηλ. κατὰ
οὐσιώδεις ἐκφάνσεις τῆς προσωπικότητάς τους, ἀφοῦ
χρησιμοποιεῖται τὸ ἱερὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πίστεώς
τους καὶ τοῦ ἱδρυτῆ μᾶς κατ' ἐξοχίαν πνευματικῆς θρη-
σκείας ὡς διακριτικὸν γνώρισμα ἐμπορευμάτων. Θὰ πρέ-
πει ἐδῶ, ὡς ἐκ περισσοῦ, νὰ σημειωθεῖ, ὅτι, καθὼς συ-
νομολογεῖται, ἀποδεικνύεται δὲ καὶ ἀπὸ τὴν προσκομι-
ζόμενη καὶ ἐπικαλούμενη ὑπ' ἀριθμ. 442) 1976 ἀπό-
φαση τοῦ Πρωτοδικαίου Διοικητικοῦ Δικαστηρίου Ση-
μάτων, ἡ δήλωση καταθέσεως τοῦ σήματος «JESUS»
καὶ ἀπεικόνιση, ἀπορρίφθηκε, ὡς ἀντίθετη πρὸς τὸ
ἄρθρ. 3 παρ. 1 τοῦ ἀ.ν. 1998) 1939 «περὶ σημάτων»,
γὰτι πρᾶγματι προσβάλλει τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα
(βλ. AD HOC N. Ρόκα, Δίκαιον σημάτων, (1978)
παρ. 14 σελ. 80).

Ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, δηλ. ἡ χρησιμοποίηση τοῦ ὡς
ἄνω διακριτικοῦ γνωρίσματος, ὡς ἐκδήλωση τῆς οἰκο-
νομικῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκκαλούσας ἐταιρίας, εἶναι ἀνε-
πίτευκτη κατὰ τὸ ἄρθρ. 5 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, ὡς
ἀντίθετη πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη, δεδομένου ὅτι ἀντίκει-
ται πρᾶγματι στὶς ἀξιολογικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐλληνι-
κῆς ἐννομῆς τάξεως (πρὸς τὸ σύστημα τῶν ἀξιῶν πού
αὐτὴ ἀποδέχεται) ἢ χρησιμοποίηση τοῦ ὀνόματος τοῦ
ἀρχηγοῦ καὶ ἱδρυτῆ τῆς ἐπίσημης θρησκείας τοῦ Κρά-
τους ὡς διακριτικοῦ γνωρίσματος ἐμπορευμάτων. Ἐπο-
μένως, δὲν ὑπάρχει, ὅπως φαίνεται νὰ νομίζει ἡ ἐκκα-
λοῦσα, συνταγματικὸς προστατεύσιμο δικαίωμά της,
πού θὰ μπορούσε νὰ τεθεῖ ὡς ἀντιμέτωπο τοῦ προσβαλ-
λομένου δικαιώματος τῆς προσωπικότητάς των ἐφεσι-
δλήτων, ὥστε νὰ τίθεται θέμα ἀναζητήσεως τῆς σπου-

δαυότητάς πού ἡ ἐννομῆ τάξι ἀποδίδει σὲ καθένα ἀπὸ
αὐτὰ σὲ συνδυασμὸ καὶ μὲ τίς συγκεκριμένους πραγμα-
τικὰς συνθήκας. Τέλος καὶ σὲ κάθε περίπτωση, ἐφ' ὅσον
ἡ ὡς ἄνω ἐνέργεια τῆς ἐκκαλούσας εἶναι ὁπωσδήποτε
καταχρηστικὴ, διότι προσκρούει ἐκδήλως καὶ ἐντόνως
στὰ χρηστὰ ἦθη, οἱ ἐφεσιδλήτοι, πού προσβάλλονται
ἀπὸ τὴν «ἐμπορευματοποίηση» τοῦ ἱεροῦ ὀνόματος τοῦ
ἀρχηγοῦ τῆς πίστεώς τους, μποροῦν νὰ ζητήσουν καὶ
γὰ τὸ λόγο αὐτὸ τὴν παύση τῆς προσβολῆς καὶ τὴν
παράλειψη αὐτῆς στὸ μέλλον (Πρόβλ. Μπαλῆ, Γεν.
Ἀρχαὶ ἐκδ. ΣΤ' σελ. 426-427, Σημαντήρα, Γεν. Ἀρ-
χαὶ σελ. 184, Παπαγιαννίου ὁ.π. σελ. 223, Γεωργιάδου
εἰς Γεωργιάδου - Σταθοπούλου ΑΚ 281 ἀρ. 25).

Ἐν ὄψει ὅλων αὐτῶν, ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφαση πού
δέχθηκε τὴν ἀγωγή τῶν ἐφεσιδλήτων, ἡ ὁποία, καθὼς
προκύπτει ἀπὸ τὴν συνολικὴ καὶ προσήκουσα ἐκτίμηση
τοῦ δικογράφου, περιεῖχε πλήρη τὰ στοιχεῖα γὰρ τὴ
θεμελίωση ἀξιώσεως ἀπὸ τὴν προσβολὴ τῆς προσωπι-
κότητάς των ἐφεσιδλήτων, ἀλλὰ καὶ λόγω τῆς κατα-
χρηστικῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος ἐκ μέρους τῆς
ἐκκαλούσας ἐναγομένης, δὲν ἔσφαλε, οἱ δὲ τὰ ἀντίθετα
ὑποστηρίζοντες πρῶτος, δεύτερος, τρίτος καὶ πέμπτος
λόγοι τῆς ἐφέσεως εἶναι ἀβάσιμοι καὶ ἀπορριπτέοι, δὲν
ὑπῆρχε δὲ λόγος νὰ ταχθεῖ ἀπόδειξη περὶ τῆς ἐννοίας
τῆς λέξεως «JESUS» πού ὑποδηλώνει τὸ «Ἰησοῦς»
στὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, γκατι αὐτὸ ἀποτελεῖ πασιδῆλο
(ἄρθρ. 336 παρ. 1 ΚΠολΔ), ἀφοῦ τὴν ἐννοιά της γνω-
ρίζουν οἱ περισσότεροι γενικῆς μορφώσεως ἄνθρωποι,
πού ἔχουν ἀσφαλεῖς καὶ προσιτὲς τίς πηγὰς τῆς γνώ-
σεώς της (βλ. Μπέη, Πολ. Δικον. ὑπ' ἄρθρ. 336 σελ.
1394 ἐπ.). Τέλος, ἡ ἐκκαλοῦσα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ
τίς προσκομιζόμενες προτάσεις τῆς ἐνώπιον τοῦ πρω-
τοδικαίου Δικαστηρίου, συνολογεῖ τὴν ιδιότητα τῶν
ἐφεσιδλήτων ὡς ἱερέων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης
Ἐκκλησίας (ἄρθρ. 261 ΚΠολΔ), δεδομένου ὅτι ὅχι
μόνον δὲν τὴν ἀρνεῖται, ἀλλὰ καὶ σὲ πολλὰ σημεία
(βλ. σελ. 8, 10, 11, 16 τῶν προτάσεων) τὴν ἐπικαλεῖ-
ται. Ἐπομένως ὁρθῶς δὲν τάχθηκε θέμα ἀποδείξεως
γὰ τὴν ιδιότητα αὐτῆν τῶν ἐφεσιδλήτων καὶ ὁ περὶ
τοῦ ἀντιθέτου τέταρτος (τελευταῖος) λόγος τῆς ἐφέ-
σεως εἶναι ἀπορριπτέος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ
μνημειώδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀ-
ληθινὸ θησαύρισμα γὰρ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδο-
ση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Η Α.Θ.Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΑΘΩΣ (21-27 Σεπτεμβρίου 1990)

Σε κλίμα πνευματικής ανατάσεως και εὐλόγου συγκινήσεως ὑποδέχθηκε τὸ Ἅγιον Ὅρος τὸν πνευματικὸν του κυριάρχου καὶ κανονικὸ Ἐπίσκοπο, τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχου κ. Δημήτριον, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὴν ἄθωνικὴν πολιτείαν ἀπὸ τὴν 21η ὡς τὴν 27η Σεπτεμβρίου.

Στὸ λιμανάκι τῆς Δάφνης, ὅπου ἔφθασε τὴν 12η μεσημβρινῆ τῆς 21ης, τὸν ὑποδέχθηκε ὁ Πρῶτος γέροντας Ἐπιφάνιος Λαυριώτης ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστοπίας, οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Μιλήτου κ. Ἀπόστολος, Σάμου κ. Παντελεήμων, Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Ἱερισσοῦ, Ἀρδαμερίου καὶ Ἁγίου Ὁρους κ. Νικόδημος καὶ Καστορίας κ. Γρηγόριος καὶ οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ροδοστέλου κ. Χρυσόστομος καὶ Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, πολλοὶ κληρικοὶ καὶ μοναχοί, οἱ Ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν κ. Ἄντ. Σαμαράς, Ἔθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Β. Κοντογιαννόπουλος καὶ Μακεδονίας - Θράκης κ. Τζιτζικιώσττας, ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου καὶ Πρόεδρος τοῦ ΚΕ.Δ.Α.Κ. κ. Τσαλουχίδης, ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γ. Παπακωνσταντίνου κ.ἄ. ἐπίσημοι.

Τὸν Παναγιώτατο συνόδευαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκηδόνος κ. Βαρθολομαῖος, Ἰμβρίου καὶ Τενέδου κ. Φώτιος, Κολωνίας κ. Γαβριήλ, Λύστρον κ. Καλλίνικος, Ἐλεουσπόλεως κ. Ἀθανάσιος, Μελιτινῆς κ. Ἰωακείμ, Ἀμφιπόλεως κ. Θεόκλητος, Τυάων κ. Φίλιππος, Σελευκείας κ. Κύριλλος καὶ Τρανουπόλεως κ. Γερμανός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πανος. Ἀρχιμ. Μελίτων Καρᾶς, ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Δημήτριος, ὁ Ὑπογραμματεὺς Διάκ. κ. Ἀπόστολος, ὁ Καθηγητῆς κ. Ἀρ. Πασαδάτος καὶ ὁ ἱατρὸς κ. Καραμουράτογλου.

Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος κατὰ τὴν ἀπουσία τοῦ Παναγιωτάτου ἦταν στὸ Φανάρι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ροδοπόλεως κ. Γερόνυμος καὶ Πρωτοσυγκελλεύων ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Ἰάκωβος.

Μόλις πάτησε τὸ πόδι του στὴν προκυμαλία τῆς Δάφνης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔκανε πρῶτα τὸν Σταυρὸν τοῦ εὐχαριστώντας καὶ δοξολογώντας τὸν Θεόν, πού τὸν ἀξίωσε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἀμέσως μετὰ εὐλόγησε τοὺς ἱεράρχες, τοὺς κληρικούς,

τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς λαϊκοὺς, πού ἔσπευσαν γὰ τὸν ὑποδεχθεῖν.

Προσφωνώντας τὸν Παναγιώτατο ὁ Πρωτεπιστάτη εἶπε:

«Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

χαρὰ ἀνεκλάλητος πληροῖ σήμερον τὰς καρδίας τῶν Ἀγιορειῶν Πατέρων, διότι ἔφθασε ἡ περιπόδητος ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Ἱερός ἡμῶν Τόπος ἀξιοῦται νὰ ἴδῃ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, τὸν Ἐπίσκοπον καὶ ποιμένα Του, παντοῦντα τὰ χρώματα τῆς Ἀγιορειτικῆς γῆς.

Χώματα ἡγιασμένα καὶ ἱερά, ποτισμένα μὲ ἰδρωτῆς καὶ ἀγῶνας ἁγίων Πατέρων Μοναχῶν, ὁμολογητῶν, ἱεραρχῶν καὶ αἱμάτων μαρτυρικῶν.

Ἐνταῦθα ἔζησαν ἄνδρες ὑπερόπτι τῆς ὕλης καὶ τῶν αἰσθητῶν, μῦσαι ἱερῶν μυστηρίων, θεωροὶ τοῦ ἀκρίστου φωτός.

Ἄνδρες φλεγόμενοι ὑπὸ τῆς Θείας ἀγάπης, σπουδάζοντες ἐν μόνον, τὸ ἀρέσαι Χριστῷ καὶ οὐχὶ ἀνθρώποις. Ἀφιλάργυροι, ἀνυπόδητοι, μονοχίτωνες, νηστειαί, κλαίοντες δι' ἑαυτοὺς καὶ τὸν κόσμον ὄλον, τὴν σοιτηρίαν ἑαυτῶν καὶ τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦντες.

Τοιοῦτων θεοφόρων Πατέρων, ταπεινοὶ διάδοχοι καὶ συνεχισταὶ τῆς οὐρανοῦ ζωῆς των ἐκλήθημεν ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ οἰκισταὶ του, φυλάσσοντες τὰ ἱερά ταῦτα σκηνώματα καὶ διατηροῦντες ἐπὶ αἰῶνας ἄσβεστον καὶ ἀκοίμητον τὴν κανδήλαν τῆς Θεοτόκου.

Διὰ μέσον τῶν αἰῶνων, ἡ μέριμνα καὶ ἡ Μητρικὴ στοργὴ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὑπῆρξε καθοριστικὴ διὰ τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἱεροῦ τούτου Τόπου. Αὕτη ἐξεδηλώθη μὲ τὸ πλῆθος τῶν Πατριαρχῶν οἰγίλλων ἀοιδίμων προκατόχων τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος.

Χαίρομεν διότι ἡ ἐπίσκεψις καὶ τὸ προσκόνημα τοῦτο τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος θὰ δόσῃ τὴν εὐκαιρίαν εἰς Ὑμᾶς καὶ τὴν περὶ Ὑμᾶς Τιμίαν συνοδειαν, ἵνα γνωρίσῃ τὸν ἱερὸν τοῦτον Τόπον ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ὥστε αἱ σχέσεις τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας

Τὸ Πρωτάτον, οἱ Καρυές τὴν ἡμέρα ἀφίξεως τοῦ Παναγιώτατου. Στὸν οὐρανὸ διακρίνεται στρατιωτικὸ ἐλικόπτερο.

καὶ τοῦ Ἁγ. Ὄρους ἀπὸ τὸ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι
νὰ εἶναι στενωτέρας καὶ ἐπωφελέστερας.

Ὡς εὖ παρέστητε Παναγιώτατε ἐν τῷ ἱερῷ ἡ-
μῶν Τόπῳ».

Κατόπιν τὸν Πατριάρχη καλωσόρισε ὁ ἐκπρόσωπος
τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερι-
κῶν κ. Σαμαρᾶς προσφωνώντας τὸν «Πατριάρχη τοῦ
Γένους» καὶ ὁ Παναγιώτατος εἶπε βαθύτατα συγκινη-
μένως τὰ ἑξῆς:

«Προερχόμενοι ἐκ τοῦ κόσμου τῶν παντοίων με-
ριμῶν, ἀνησυχιῶν καὶ θορύβων, καὶ καταφθάσαντες
σὺν Θεῷ εἰς τὸν ὑπὴνεμον τοῦτον λιμένα τῆς Δάφνης,
ἔχομεν τὸ αἶσθημα τοῦ ἐπὶ πολὺν ποντοπορήσαντος καὶ
ταλαιπωρηθέντος ἀνθρώπου, ὅστις ἐπὶ τέλους ἠξιώ-
θη νὰ προσορμισθῇ εἰς λιμένα εὐδίων καὶ ἀσφαλῆ.

Καὶ ὄντως ἡ ποντοπορία ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνθα
ἡ Ἁγία Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εἶναι πανταχοῦ παρού-
σα καὶ διαρκῶς νὰ ἀναφωνῇ «σιῶμεν καλῶς», ἀπο-
τελεῖ ἀληθῶς, κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἰδίως ἔτη,

σκληρὸν ἀγῶνα καὶ ἐπίπονον. Διὸ καὶ μετὰ πολλῆς
τῆς ἀγαλλιάσεως προσερχόμεθα σήμερον, μετὰ τῆς
τιμίας Συνοδείας ἡμῶν, ὄχι μόνον ὡς προσκυνηταὶ
τοῦ Ἁγιωνύμου Τόπου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναζητοῦντες
ἐπ' ὀλίγον ἀνάπαυσιν καὶ γαλήνῃν κατὰ Θεόν, εἰς
τὰς εὐλογημένας ἐνταῦθα ἀλλὰς τοῦ Κυρίου, τὰς ὁ-
ποίας ἠγάσαν αἱ προσερχαί, αἱ νησιεῖται καὶ τὰ δά-
κρυα ἀναριθμητῶν οἰκιστῶν τῆς ἐρήμου.

Τὴν γαλήνῃν ταύτην καὶ αὐτὴν εἰρήνῃν τοῦ Θεοῦ,
τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν» ἐπιζητοῦμεν οἱ χριστιαν-
οὶ διηνεκῶς, ἀνεξαρτήτως τόπου καὶ χρόνου. Ἀλ-
λά, φαίνεται ὅτι ὁ ἱερὸς οὗτος τόπος, ὁ δικαίως ἀπο-
κληθεὶς «Περιβόλι τῆς Παναγίας», ἔχει τὸ προνό-
μιον νὰ τὴν κατακιᾷ εὐχερέστερον, μακρὰν τῆς τέρ-
βης τοῦ κόσμου, νὰ τὴν διατηρῇ δὲ καὶ νὰ τὴν μετα-
δίδη θανασιῶς εἰς πάντα μετὰ πόθου ἀναζητοῦντα
αὐτὴν εἰς τὸ πνευματικὸν τοῦτο καταφύγιον.

Ὡς ἐκ τούτου λίαν εὐλογος ὑπῆρξεν ἡ ἀγωνία
μεθ' ἧς ἡ Μειριότης ἡμῶν καὶ πάντες οἱ ἀπὸ τῆς
Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πέραν τοῦ πανελληνίου

και πανορθόδοξου κοινού, παρηκολουθήσαμεν τὴν φοβεράν θεομηγνίαν πυρός, ἣτις ἠπειλίησε πρὸς ἡμερῶν νὰ ἀποτεφρώσῃ σεπτὰ καὶ αἰωνόβια σκηνώματα ἐνταῦθα καὶ νὰ ἀφανίσῃ ἀμνητίου ἀξίας θησαυροὺς τῆς προγονικῆς μας Παράδοσεως.

Ἄλλ' εὐτυχῶς αἱ πρεσβεῖαι τῆς Προσιάτιδος τοῦ Ἱεροῦ Τόπου Κυρίας Θεοτόκου, τὰς ὁποίας διαπύρωσας ἐπεκαλέσθημεν καὶ ἐκτενωῶς, νοερωῶς ἠνωμένοι μετὰ πάντων τῶν ἐνταῦθα ἐν ὁδῶν προσευχομένων, περιώρισε τὰς ζημίας εἰς ὕλικὰ μόνον κυρίως ἀγαθά, ἅτινα, ὅσον πολύτιμα καὶ ἂν εἶναι, δὲν δύνανται ἀσφαλῶς νὰ παραβληθῶν πρὸς τὰ Ἱερά καθ' ἑαυτὰ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς θησαυρίσματα τῆς πατρῴας πίστεως.

Διὸ καὶ δοξάζοντες πρωτίστως τὸν Θεὸν τῶν οἰκιζμῶν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διασώσει, συγχαίρομεν καὶ εὐχαριστοῦμεν πᾶσι τοῖς συμβαλοῦσιν εἰς τὴν κατάπαυσιν τοῦ πυρός, ὅχι μόνον τοῖς μετ' αὐταπαρησέως διακονήσαντι Μοναχοῖς, τῷ ἐξοχωτάτῳ Διοικητῇ τοῦ Ἱεροῦ Τόπου καὶ τοῖς παντοίοις λειτουργοῖς τῶν δημοσίων ἐλληνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ Γερμανίας προσδραμοῦσιν ἐπικουρικῶς τεχνικοῖς, κατόπιν συνεννόησεως τῶν δύο Κυβερνήσεων.

Θεομύτατον ὡσαύτως ἀναπέμπομεν αἶνον εὐχαριστίας πρὸς τὸν Κύριον τῶν δυνάμεων, Ὁσοῖς ἠξίωσεν ἡμᾶς —καίτοι μόλις πρὸ μικροῦ ἐπανακάμψαντος ἐξ ὑπερποντίου ἀνὰ τὴν Ἀμερικὴν μακροῦς καὶ κοπιώδους ἀποστολικῆς περιουσίας— νὰ πραγματοποιήσωμεν καὶ τὸ ἐνταῦθα ἱερὸν τοῦτο προσκύνημα, ἵνα οὐ μόνον τιμήσωμεν καὶ ἐπευλογήσωμεν, ὡς ὁ οἰκεῖος Ἐπίσκοπος, πάντας τοὺς τὴν Ἀθωνικὴν Πολιτείαν συγκροτοῦντας καὶ θεοφιλῶς ἀσκουμένους ἐνταῦθα Πατέρας, ἀλλὰ καὶ ἐντροφήσωμεν πρὸς ἰδίαν οἰκοδομήν εἰς τοὺς ἀδαπανήτους θησαυροὺς τοῦ Ἀγιωνύμου Τόπου, τοὺς ὁποίους ἐξασφαλίζουν πλουσίως ἢ ἐνταῦθα κατὰ Θεὸν ἡσυχία καὶ ἡ ἀμεριμνησία τῆς διηγεκοῦς προσευχῆς.

Ἰδιαίτερος χαίροντες οὖν καὶ εἰς τὴν τοιαύτην ἡμῶν παρουσίαν ἐνταῦθα ἢ εὐσεβῆς Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἔσπευσε νὰ ἐκπροσωπηθῇ καταλλήλως ὑπὸ κλιμακίου ἐξοχωτάτων Ὑπουργῶν αὐτῆς, εὐχαριστοῦμεν ἐκθύμως ἐπὶ τούτῳ, καὶ χαίρομεν μετὰ πολλῆς καὶ βαθείας χαρᾶς πάντας τοὺς παρόντας, ἀπονέμοντες ἐν ταυτῷ πᾶσιν ὀλόθυμον τὴν ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογία.

Τὸ καμμένον τοπίον γύρω ἀπὸ τὴν Δάφνην ἦταν ἡ μόνη θλιθερὴ νύκτα στὴ γενικὰ χαρούμενη ἀτμόσφαιρα, πού δὲν σκιασθῆκε ἀπὸ καμὰ ἀπολύτως παραφωγία

(μερικοὶ εὐφάνταστοι κάλαμοι εἶχαν σπεύσει νὰ γράψουν καὶ γιὰ μαῦρα μπαϊράκια). Ἡ ὑποδοχὴ ἔγινε, ὅπως ἐπιβάλλει ἡ ἀγιορείτικὴ παράδοση, καὶ κατέστη ἀκόμη θερμότερη ἀπὸ τὰ γενικὰ αἰσθήματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν κανονικὸν ἐπίσκοπον καὶ πνευματικὸν κυριάρχη τοῦ τόπου. Παντοῦ, μαζί με τὴν γαλανόλευκην, κυμάτιζε κ' ἡ κίτρινη ἐκκλησιαστικὴ σημαία μετὸν δικέφαλον ἀετὸ. Καλόγεροι με φωτογραφικὰ μηχανὰς σκαρφαλωμένοι πάνω στὰ κεραμίδια προσέδιδαν γραφικότητα στὴν ὅλη ἀτμόσφαιρα.

Δοξολογία στὸ Πρωτάτο.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἄνοδο στὶς Καρυές, πού ἦταν σημασιοσταλισμένες με ἐλληνικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς σημαῖες, ἐψάλλη δοξολογία στὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Πρωτάτου, τὸ Παλλάδιον τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπου τὸν Παναγώτατο προσφώνησε ἐμπνευσμένα ὁ Πανος. Καθηγούμενο τῆς Ἱ. Μονῆ Μεγίστης Λαύρας Ἀρχιμ. Φίλιππος καὶ ὁ Πατριάρχης ἀντιφώνησε μετὰ ἀκόλουθα:

Ὁσιώτατοι Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατοι κύριοι Ὑπουργοί,
Ἐξοχώτατε κύριε Διοικητά,

Εἶναι ὄντως ὑπεριτέρα πάσης περιγραφῆς ἡ ἱερότης τῆς παρουσίας ἡμέρας καὶ ὥρας, καθ' ἣν τὸ ἔλεος τοῦ Παναγώτου Θεοῦ ἀξιώνει τὴν ἡμῶν Μειριότητα νὰ προσκυνήσῃ τὸ πρῶτον ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἦτοι τοῦ οἰκείου τοῦ Ἀγιωνύμου Τόπου Ἐπισκόπου, εἰς τὸν πανίερον τοῦτον χῶρον, ἔνθα ἀπὸ χιλιετίας καὶ πλέον, καὶ ὑπὸ τὴν σκέπη τῆς πολιούχου αὐτοῦ Θεομήτορος, ἀδιαλείπτως ἀσκῶνται ἐν νοερᾷ προσευχῇ, ἐν νηστειαῖς καὶ δάκρυσιν, πλήθη ἐπονύμων καὶ ἀωνύμων ἀνδρῶν τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἰλασμόν τοῦ κόσμου παντός καὶ εἴτα πρὸς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν.

Κατὰ τὴν πρὸ τριετίας πρώτην ἡμῶν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς Ἑλλάδα, εἴχετε, εὐλαβέστατοι Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, τὴν ἀγαθὴν πρόνοιαν καὶ τὴν στοργὴν νὰ συνδυάσητε τὴν λατρευτικὴν ἔξοδον τῆς πανσέπιου Εἰκόνας τοῦ «Ἄξιόν Ἔστιν» εἰς Ἀθήνας πρὸς τὴν αὐτόσε παρουσίαν καὶ τῆς ἡμῶν Μειριότητος, προσδώσαντες οὕτω οὐ μόνον ἰδιαίτερον πνευματικὴν αἴγλην εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐκεῖνας στιγμὰς, ἀλλὰ καὶ προξενήσαντες συγχρόνως οἴγλη συγκινήσεων εἰς τὰ συρρέσαντα πρὸ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν πλήθη τῶν πιστῶν μας, οἵτινες ἀσφαλῶς ἠσθάνθησαν βαθεῖαν παρηγορίαν καὶ οἰκοδομήν, βλέποντες νὰ γονυπετῇ πρὸ τῆς πανσέπιου ταύτης Εἰκόνας τῆς Θεομήτορος ὁ Γέρον Οἰκουμενικὸς Πα-

Ὁ Παναγιώτατος εὐλογεῖ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σπῆμα ἐπὶ τῷ ἐκείνῳ τῷ Πρωτάτῳ.

τοῦ ἱερέως καὶ ἅπαντα ἡ κυκλοῦσα Αὐτὸν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας.

Σήμερον, ἡμεῖς ἐρχόμενοι εἰς συνάντησιν καὶ προσκύνησιν τῆς Εἰκόνης τοῦ «Ἀξιόν Ἔστιν», ἐν τῇ πανσέπτῳ αὐτῆς Ἐδρᾷ, τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πρωτάτου, οἴοντι «ἀνταποδίδομεν» πρὸς δόκλῃρον τὸν Ἱερὸν Τόπον τὴν γενομένην πρὸς ἡμᾶς τότε ὑψίστην τιμὴν καὶ εὐεργετικὴν χειρονομίαν, βέβαιον ὄντιες πάντως — ἴσσοι ἢ Μειριότις ἡμῶν ὅσοι καὶ οἱ συνοδεύοντες ἡμᾶς ἀδελφοὶ Ἀρχιερεῖς καὶ λοιποὶ προσκνηταὶ — διὰ καὶ εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν καὶ εἰς τὴν ἄλλην, οἱ λαμβάνοντες καὶ εὐεργετούμενοι εἴμεθα πάντοτε ἡμεῖς οἱ ταπεινοί, διότι, κατ' ἀπαράβατον πνευματικὴν ἰάξιν, ὄντως «ἐξ ἑλαττοῦ ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται» (Ἐβρ. 7,7).

Ὅθεν πρωτίστως ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαδηλώσωμεν τὴν ἀπειρον ἡμῶν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεόν, τὸν οὕτως οἰκονομήσαντα τὰ καθ' ἡμᾶς, ὥστε, κατόπιν τῶν ἄς ἀνελάθομεν ἐπ' ἐσχάτων ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλη-

σίας ἀποστολικῶν ἐξόδων, ἀποδυνθέντες εἰς μακρυνὰς ἀνὰ τὸν Ὁρθόδοξον καὶ Ἐτερόδοξον χριστιανικὸν κόσμον Πορείας Εἰρήνης, Ἀγάπης καὶ Ἐνότιος, νὰ ἀξιοθῶμεν ἐν κατακλειδί, καὶ ὡς ἐν ὑψίστη κορυφῶσει κατανύξεως, καὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου προσκνήματος, πρὸς πνευματικὸν ἀνεφοδιασμόν, ὡς ἄλλος Ἀνταῖος, ἐκ τῆς πρὸς τὸ Θεομητορικὸν σῶμα τοῦ Ἀθωνίτου Μοναχισμοῦ ἀμέσου ἐπικοινωνίας καὶ ἐπαφῆς.

Δέγοντες ὅμως Θεομητορικὸν Σῶμα τὸν Ἀθωνίτην Μοναχισμόν, ἐθίξαμεν ἤδη, Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες προσφιλέστατοι, τὸ ἐσώτατον κέντρον, αὐτὴν δηλαδὴ ταύτην τὴν «εἰδοποιὸν διαφορὰν» τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ, ἔναντι πάσης ἄλλης κατὰ Θεὸν ἀσκήσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ: τὸ «Ἄβατον» τοῦ Ἁγίου Ὄρους, περὶ τοῦ ὁποῖου τοσαῦτα ἀβυσαντίως ὁ ἔξω κόσμος κατὰ καιροὺς ἔχει διαιωνώσει ἐπικριτικά, δὲν εἶναι πρωτίστως ἄορησις, ἀλλὰ θέσις. Δὲν εἶναι ἀποκλεισμοὺς εἰς τὴν ὀριζόντιον, ἀλλ' ἐμβαθύνσις εἰς τὴν κατακό-

ουφον. Διὰ τὰ γίγη ἀληθῶς «περιβόλι τῆς Παναγίας» τὸ Ὅρος, ἔπρεπε νὰ ἀφιερωθῆ ὅσον ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὴν Θεομήτορα, ὥστε οὐδεμία ἄλλη γυνὴ νὰ ἔχη πρόσβασιν εἰς αὐτό. Καὶ ἴσως, διὰ τῆς τοιαύτης καθιερώσεως, ὁ Ἄθως καθίσταται τὸ «Περιβόλι τῆς Παναγίας», τότε ἀσφαλῶς καὶ ὁ ἐνταῦθα θλασιάνων Μοναχισμὸς ἀποκτᾷ τὴν εὐρύτητα τῆς «Πλατιτέρας», καὶ δύναται νὰ ἐναγκαλισθῆ λυτρωτικῶς ὄχι μόνον πάντα ἄνθρωπον, ἀνεξαρτήτως ἐγγυτέρων προσδιορισμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἄλογον καὶ ἄφρονον φύσιν, ὡς καλῶς γνωρίζουν οἱ ἔχοντες λάβει ἄμεσον πείραν τῆς ἀπλότητος καὶ καταφάσεως τῶν πάντων, αἰτίνες χαρακτηρίζουν τοὺς ἐν τῷ Ὅρει Ἅγιους.

Ἐπιφυλασσόμενοι, ἐν τούτοις, νὰ εἰπωμεν εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν πλείονα ἐπὶ τοῦ χαρακτηῆρος καὶ τῶν ἐπὶ μέρους μοναδικῶν γνωρισμάτων τοῦ κατ' ἐξοχὴν Βυζαντινοῦ τούτου μορφώματος, ἦτοι τοῦ Ἀθωνίου Μοναχισμοῦ, ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαδηλώσωμεν ἀπαξ ἔτι, κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν τῆς πρώτης μεθ' ὑμῶν ἐνταῦθα συναντήσεως, ὅτι ὁ ἀγιώτατος οὗτος τόπος, μὲ τὴν ἀπαράμιλλον ἱστορίαν του καὶ μὲ τὸ εὐλογημένον παρόν του, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον τῶν σεμνωμάτων τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροῦς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ἐν βαθυτάτῃ ἀγαλλιᾶσαι ψυχῆς ἤλθομεν σήμερον καὶ ἡμεῖς πάντες προσκυνηταὶ τοῦ τοιοῦτου πνευματικοῦ μεγαλείου.

Ἐὰν δέ, κατὰ τὴν πρὸ τριάκοντα σχεδὸν ἐτῶν, πρώτην ἐκεῖνην ἱστορικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου ἡμῶν κυροῦ Ἀθηναγόρου, ἐπὶ τῇ χλιετηρίδι τοῦ Ἁγίου Ὅρους, εἶχε λεχθῆ προσφῶς ὅτι ἐρχόμενος ὁ Πατριάρχης ἐνταῦθα «ἔρριψεν ὀλίγον λάδι εἰς τὴν κανδήλαν τῆς Παναγίας», ἡμεῖς θὰ εἴχομεν τὴν εὐλαβῆ φιλοδοξίαν νὰ θεωρηθῆ ὅτι, ἐρχόμενοι εἰς τὸ Ὅρος οὐχὶ ἐν περιόδῳ φθινοῦσης δυνάμεως τῶν κατ' αὐτό, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐν εὐλογίαις ἰδιαίτερας ἀκμῆς, ἠλεήθημεν ἀπὸ Θεοῦ νὰ εὐρεθῶμεν ἐν τῇ κορυφαίᾳ λειτουργικῇ στιγμῇ αὐτῶν Ἀίωνων, διὸ καὶ δὲν ἔμεινεν ἢ νὰ σεῖσωμεν τὸν «χορὸν» τῶν Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων ἐν τῷ Πρωτάτῳ, κατὰ τὸ Ἁγιορειτικὸν ἔθιμον, πρὸς ἐπιμαρτυρίαν γηθόουνον, ὅτι ὄντως σήμερον, χάριτι Θεοῦ, «τὰ ἄνω τοῖς κάτω συναγάζεται, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω συνομιλεῖ».

Χαιρετίζομεν μετὰ πολλῆς πατρικῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς τὸν τε Πρῶτον, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Ἐπισκοπίας, τοὺς ὀσιολογιατικῶς καθηγουμένους καὶ ἀντιπροσώπους τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, τοὺς παρόντας

ἐξοχωτάτους κυρίους Ὑπουργούς, τὸν ἐξοχωτάτον Πολιτικὸν Διοικητὴν, καὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ Ὅρει ἀσκουμένους Πατέρας καὶ λοιποὺς ἐνταῦθα καθ' οἷον-δήποτε τρόπον κοπιῶνας, εὐχόμεθα δὲ ὅπως αἱ ἡμέραι τῆς ἐνταῦθα εὐλογημένης ἀναστροφῆς καὶ συμπροσευχῆς ἀποβῶσιν ἀμοιβαίως πρόξενον κατὰ Θεὸν οἰκοδομῆς καὶ πολλῆς ψυχικῆς ὠφελείας.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα περιπόθητα. Ἀμήν».

Ὁ ἱστορικὸς Ναὸς εἶχε κατακλυσθῆ ἀπὸ ἐπισήμους, κληρικούς, μοναχούς, ἀπλούς ἀνθρώπους πὲ σημεῖο νὰ δημουργηθῆ ἀδιαχώρητο. Μετὰ τὴν τελετῆ, παρατέθηκε δεξίωση στὸ Ἱεροκοινοτικὸ μέγαρο.

(Συνεχίζεται)

I. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Δ) ντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια, Εὐαγγελισμὸς, Κοίμησις, Ἀπόδοσις), Συναξίς, Ὑπαπαντῆ, Ζωοδ. Πηγῆ, Ἁγία Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἁγία Ζώνη, Ἑορταὶ θαυμάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἐνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸ θησαυρῖσμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, ποὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰ καὶ ἑορτολογικὰ ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἱασιῶν 1 — 115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Η ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΕΙΣ Η.Π.Α.* (2-29 Ἰουλίου 1990)

Στις 10.30 π.μ. ὁ Παναγιώτατος συναντήθηκε με τὰ μέλη τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου, τὸ ἔργο τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου ἐξήγησε με τὰ παρακάτω πατρικά λόγια:

«Γερώτατε καὶ φίλιате ἀδελφὲ ἅγιο Ἀμερικῆς, ἅγιοι ἀδελφοὶ συνεπίσκοποι καὶ ἐντιμώτατα μέλη τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου,

Κατὰ τὴν ἐδύχη ἰατὴν συνάντησιν ἡμῶν εἰς μίαν στιγμὴν τῶν ἐργασιῶν σας ὑπὲρ τῆς προωθήσεως τῶν πραγμάτων τῆς καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐαρέσκειαν, τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐγνωμοσύνην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡμῶν προσωπικῶς δι' ὅτι ἐπιτελεῖτε με ζῆλον καὶ αὐταπάγησιν διὰ τὴν ἐδῶ Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὁμογένειάν μας.

Γνωρίζομεν —καὶ τὸ ἐπιτιμῶμεν βαθύτατα— ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν προσφέρτε τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας σας εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Συμβούλιον ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν καὶ ὅτι ὅλοι προσέρχεσθε ἐκάστοτε εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ ἰδίως ἡμῶν ἐξόδοις, ἀπὸ πίστιν καὶ μόνον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ ἀνιδιοτελεῆ ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πατέρων σας καὶ πρὸς τὸ Γένος μας.

Γνωρίζομεν ἀκόμη τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ὑψηλὸν ἔργον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου σας καὶ ἐκλεκτοῦ Ἱεράρχου τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἁγίου Ἀμερικῆς κυρίου Ἰακώβου καὶ σᾶς συγκαίρομεν δι' αὐτήν, προτρέπομενοι ὅπως συνεχίσητε νὰ τὸν περιβάλλετε με τὰ ἴδια αἰσθήματα καὶ νὰ συμπαραίστασθε εἰς τὸ θαρρὸν ἔργον του, τὸ τόσον καρποφόρον καὶ ἀποδοτικόν, πὸν τιμᾷ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δοξάζει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ προβάλλει τὸ Γένος μας καὶ τὰς ἀξίας του καὶ τὰς ἀρετὰς του, αὐτὰς τὰς ἀρετὰς τῶν ὁποίων φορεῖς καὶ ἐκφρασταὶ εἴσθε ὅλοι ἐσεῖς, ἀγαπητοὶ συνεργάται τῆς Ἐκκλησίας.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 546 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους

Σᾶς ἀγαπῶμεν, σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ εὐλογοῦμεν ἀπὸ καρδίας ὑμᾶς καὶ τοὺς οἴκους σας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας.

Μὲ τοιοῦτους ἰδεολόγους καὶ πιστοὺς χριστιανούς ἢ ἐδῶ Ἀρχιεπισκοπὴ μας δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ προοδεύη συνεχῶς, νὰ ἀυξάνη κατὰ Χριστὸν καὶ νὰ ἀποτελεῖ πάντοτε τὴν πλέον ἰσχυρὰν καὶ ἔνδοξον ἐπαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Θερόνου.

Σᾶς ὀφείλομεν πολλὰ καὶ εἶναι ἢ πλέον κατάλληλος καὶ εὐπρόσδεκτος εὐκαιρία διὰ νὰ σᾶς ἐκφράσωμεν, μαζί με τοὺς ἐκ Φαναρίου συνεκδήμους ἀδελφούς Μητροπολίτας, τὸν δίκαιον ἔπαινον τῆς Μητροῦς ὅλων μας Ἀγιοτάτης καὶ ἱστορικῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Θεὸς μαζί σας καὶ σήμερα καὶ αὔριον καὶ εἰς τὸ μέλλον!».

Τὸ μεσημέρι, στὴ 1, παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου στὸ ξενοδοχεῖο «GRAND MYATT» ἢ ὁμογενειακὴ ὀργάνωση ΑΧΕΠΑ. Ἦταν γιὰ τὸν Παναγιώτατο μιὰ ἀκόμη εὐκαιρία, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν ἀγάπην του καὶ νὰ ἐκδηλώσει τὸ ἐνδιαφέρον του πρὸς τοὺς Ὁμογενεῖς Ἑλληνοαμερικανούς, πὸν ἀποτελοῦν τὸ πλήρωμα τῆς Ἑλληνορθόδοξης Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς. Στὴν πρόποσίν του ὁ Παναγιώτατος ὑπογράμμισε:

«Ἡ εὐκαιρία πὸν μᾶς παρέχει πρὸς ἐπικοινωνίαν ἢ παρούσα εὐλογημένη συνεστίασις εἶναι ὄντως ἱστορικὴ, θὰ ἐλέγομεν μάλιστα με ἐμφανεῖς τὰς πνευματικὰς διαστάσεις.

Πάντοτε ἢ τράπεζα ὑπῆρξεν ἱερὸς χώρος πρὸς ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἀπολομβάνοντες οἱ ἄνθρωποι τροφῆς ἀπὸ κοινοῦ, καὶ μάλιστα ὄχι μόνον σ ν γ χ ρ ό ν ω ς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς π η γ ἦ ς καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ο υ σ ί α ς, ὁμολογοῦμεν περισσότερο ἢ ὀλιγότερον ἐνοννειδήτως μίαν ἀλήθειαν, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὴν βαθύτεραν συγγενειάν μας: Ὅτι δηλαδὴ ὅλοι εἴμεθα ἀσθενεῖς καὶ

φθειρόμενοι ὀργανισμοί, καὶ διὰ τὰ ἐπιβιώσωμεν χρειαζόμεθα συνεχῶς ἀνεφοδιασμόν. Αὐτὴ ἡ ἔμπροστος ὁμολογία διὰ τῆς συνεσιώσεως καθίσταται μυστικός ἀναβατισμὸς εἰς τὸ μέγα μυστήριον τῆς ζωῆς. Καὶ ἐὰν ὁ ἀναβατισμὸς οὗτος γίνεται ἐν δοξολογίᾳ καὶ εὐγνωμοσύνῃ πρὸς τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ Κύριον, τότε ἡ συνεσιώσις καθίσταται κοινὸς ἱερὸς ὄρκος, τὰ παραμείνωμεν ἠγωνόμενοι καὶ εἰρηνεύοντες καθ' ὅλον τὸν χρόνον πρὸς τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς ἐπιτρέπη τὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰ ἐγκόσμια ταῦτα ἀγαθὰ Του.

Ἐν τούτοις, ἡ σημερινὴ τράπεζα τῆς ἀγάπης σας δὲν ἐξαντλεῖται μόνον εἰς τοὺς γενικοὺς τούτους συμβολισμούς. Δι' ἡμᾶς δὲν εἶναι ἀπλῶς μία κοινὴ τράπεζα ὡς θὰ τὴν εἶχον οἱ οἰοιδήποτε συνεσιώζοντες. Εἶναι ἡ τράπεζα τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. Ὅπου ὁ πατήρ καὶ ὁ ἀδελφὸς συναντᾷ τὴν ἄμεσον προέκτασίν του εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ὁμοιωμάτων καὶ ὁμοψύχων οἰκείων του. Ὅπου ἐν τῷ προσώπῳ παντὸς συνεσιώζοντος ἀδελφοῦ βλέπομεν ἕκαστος αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ τὸν Χριστόν, ὡς Τὸν ἀνεγνώρισαν οἱ πρὸς Ἐμμαοὺς μαθηταὶ («ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου»).

Οὕτω ἀναγνωρίζομεν σήμερον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν προσφορὰν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ὑμῶν εἰς τὸν κοινὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τῆς Ὁμογενείας μας εἰς τὴν ἀχανῆ Χώραν τῶν Ἀμερικῶν Βορείου καὶ Νοτίου. Καὶ εἶναι τιμία καὶ μοναδικὴ ἡ ἀξία καὶ ἡ προσφορὰ ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ὑμῶν, ἐφ' ὅσον ὑπῆρξεν εἰλικρινῆς ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.

Εἰς μίαν τοιαύτην «κοινωνίαν ἀγίων» δὲν ἔχει σημασίαν ποῖος εἶναι κληρικός καὶ ποῖος λαϊκός, ἀνήρ ἢ γυνή, ἐπιστήμων ἢ ἐργάτης, γέρον ἢ νέος. Διότι πάντες ἡμεῖς «ἐν ἑσμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» κατὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Καὶ ὅταν ἀναγνωρίζομεν αὐτὴν τὴν θαυμάτιαν σχέσιν καὶ συγγένειαν τότε θὰ εὐρισκώμεθα πάντοτε εἰς εὐγενῆ ἀμιλλαν τοῦ ποῖος θὰ φανῆ περισσότερο ταπεινόφρων, τηροῦντες πάλιν τὸν λόγον τοῦ Παύλου ὅτι δέον τὰ εἶμεθα «τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγουμένοι».

Τὸ ἔργον ἑνὸς ἑκάστου, καὶ ὅταν κάποτε ἡμεῖς τὸ λησμονώμεν, τὸ ἀναγνωρίζει ὁ δικαιοκρίτης Θεός. Ἡ λίαν ἐσθλήμως γνωστὴ Ὁργάνωσις τῆς ΑΧΕΠΑ, πρὸς μᾶς συνεκέντρωσεν ὅλους ἐπὶ τὸ αὐτὸ σήμερον ἐνταῦθα, ὡς εἶναι θαυμάσιον παρὰ Θεοῦ εὐλογημένη.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ ἐπευλογοῦμεν, ἀδελφοὶ καὶ ἀ-

δελφαὶ ἐν Κυρίῳ. Σεῖς εἶσθε ἀληθῶς ὁ «στεφανὸς καὶ ἡ σφραγὶς τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ». Ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν».

Τὸ ἀπόγευμα ὁ Παναγιώτατος παρεκάθησε σὲ τέτοιο πρὸς παρέθεσε ἡ Φιλόπτωχος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου μετὰ τὴ συμπλήρωσιν 30 χρόνων ἀπὸ τὴν ἀνάρρησίν του στὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον. Στὴν ἐκδήλωσιν αὐτὴ ὁ Πατριάρχης ἐξῆρε τόσο τὴν προσφορὰ τῆς Φιλοπτώχου ὅσο καὶ τὸ ἐπιτελούμενον ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἰακώβου ποιμαντικὸν ἔργον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ συνδρομὴν του πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο:

«Ἱερώτατοι, Ἐξοχώτατοι καὶ λοιποὶ ἐν Κυρίῳ προσφιλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί,

Διὰ τὴν Μετριότητα ἡμῶν καὶ τοὺς συνοδοὺς ἀδελφοὺς Ἀρχιερεῖς ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρως εὐχάριστον καὶ τιμητικὴν εὐκαιρίαν ἡ εὐλογημένη μετ' ὑμῶν ἀπάντων συνάντησις ἀπὸψε ὅπως κοινωνήσωμεν μετ' ἀλλήλων εἰς κοινὸν τίτιον.

Γνωρίζοντες ἐξ ἰδίας ἐμπειρίας πόσον ὑψηλὴ εὐθύνη, ἀλλὰ καὶ τιμία διακονία εἶναι τὸ τὰ ὑπηρετῆ κανεῖς λογικὰ ὄντα, —ἰδιαιτέρως εἰς τὴν συγκεκριμένην καὶ θορυβώδη ἐποχὴν μας, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ διάκρισις τοῦ μακρῶν καὶ τοῦ ἐγγύς, εἰς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, εἰς πόλεμον ἢ εἰρήνην, εἰς πείναν ἢ εὐημερίαν—, ἐκτιμῶμεν ἐν εὐγνωμοσύνῃ πολλὴν τὰς ὑπηρεσίας ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ὑμῶν εἰς τὸν τομέα του.

Γνωρίζομεν δηλαδὴ καὶ ἀναγνωρίζομεν ὅτι αἱ πολῦτιμοι ὑμῶν ὑπηρεσίαι δὲν ἀφοροῦν μόνον εἰς τὸν ἄμεσον χῶρον τῆς εὐθύνης ἑνὸς ἑκάστου ἢ τὴν πατριδα καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπευθύνονται καὶ ἔχον ἀντίκτυπον εἰς ὅλην τὴν σύγχρονον παναρθρωπίνην οἰκογένειαν. Ὡς ἐκ τούτου ἐπιθυμοῦμεν τὰ σὰς διαβεβαιώσωμεν, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ εὐλογημένη συναντήσεως, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ἡμῶν Καθέδρας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ τῆς ὅλης ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθοδόξου Ἱεραρχίας, διατελοῦμεν πάντοτε ἐν θαυμάτιᾳ ἀλληλεγγύῃ μετὰ παντὸς ἀνθρώπου καλῆς θελήσεως, ὡς μόνον σιτόχον ἔχοντες τὸ τὰ ἐπικρατήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ διακονηθῆ ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν ἱερότητα τοῦ προσώπου αὐτοῦ, κτισθέντος κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ. Τὴν διακονίαν ταύτην ἀσκεῖ θαυμασίως ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Ἀρχιεπισκοπῆς, τὰ

Η ΠΑΛΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΙΑΣ *

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμιάς λέγει ότι το πονηρό πνεῦμα δὲν ἐνώνεται μὲ τίς κακοδαίμονες ψυχές, ἀλλὰ συνδέεται μαζί τους. "Όταν κανείς ἀρκεῖται στους λογισμούς καὶ στους στοχασμούς καὶ όταν προσπαθῆ νὰ φθάσῃ στὴν ἐποψία τοῦ μυστηρίου, δηλαδή στὴν θεωρία τοῦ Θεοῦ «ἄνευ νοητῆς σιγῆς», ἔξω, δηλαδή, ἀπὸ τὴν λεγομένη ἡσυχαστικὴ μέθοδο, ἀφοῦ αὐτὴ ἢ ἡσυχαστικὴ μέθοδος ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀπλανῆ θεωρία τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἀπλανῆ θεολογία, τότε «τὰ τῆς πλάνης ἐπιγίνεται». Γι' αὐτὸ μάλιστα ἰσχυρίζεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμιάς ὅτι «οὐκ οὐκ ἀσφαλῆς ἄμιλεῖν περὶ Θεοῦ τοὺς μὴ ὀμιλεῖν εἰδότας Θεῶν», δηλαδή εἶναι ἐπικίνδυνον νὰ ὀμιλοῦν γιὰ τὸν Θεὸ αὐτοὶ ποὺ δὲν γνωρίζουν τὸν Θεὸ ἀπὸ προσωπικὴ ἐμπειρία²⁸. "Ἔτσι, ἡ ὁδὸς τὴν ὁποία ὑπαγορεύει ὁ διάβολος πρὸς τὴν θεογνωσία εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς πλάνης, εἶναι μιὰ δαιμονικὴ καὶ σατανικὴ θεολογία.

Ἡ ἐσφαλμένη καὶ πεπλανημένη ὁδὸς πρὸς τὴν θεογνωσία φαίνεται καθαρὰ στὴν περίπτωση τῶν φιλοσόφων, ἀλλὰ καὶ στὴν διαφορά μεταξὺ τῆς θεολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Οἱ φιλόσοφοι ὀμίλησαν στὴν ἐποχὴ τους γιὰ τὸν Θεὸ καὶ προσπάθησαν νὰ δώσουν ἐρμηνεία τοῦ Θεοῦ, τῆς δημιουργίας καὶ τῆς σωτηρίας

τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν μπορεῖ, βέβαια, κανείς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ πολὺ, γιατί στὴν ἐποχὴ τους ὑπῆρχε τρομερὴ ἄγνοια, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ κανείς νὰ παρατηρήσῃ εἶναι ὅτι χρησιμοποίησαν λάθος μεθοδολογία. Δηλαδή, προσπάθησαν νὰ ἐρμηνεύσουν τὸν Θεὸ μέσα ἀπὸ τὴν φαντασία καὶ τὸν στοχασμὸ.

Μὲ αὐτὸ τὸ θέμα ἀσχολήθηκε πολὺ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμιάς. Γιὰ νὰ κατανοήσουμε ἕμους καλὰ τὰ ὅσα θὰ λεχθοῦν πρὸ κάτω, χωρὶς νὰ δημιουργηθοῦν παρεξηγήσεις θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ὅλη αὐτὴ ἢ ἀνάλυση καὶ κυρίως ἡ διαφορά μεταξὺ θεολογίας καὶ φιλοσοφίας ἔγινε γιατί ὑπῆρχαν σοβαροὶ λόγοι, ποὺ συνιστοῦσαν πνευματικὸ κίνδυνον. Γιατί ἄλλο εἶναι νὰ διατυπώσῃ κανείς μερικὲς σκέψεις καὶ ἄλλο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν θεοαδύτητα ὅτι αὐτὲς εἶναι ἀληθινές, ὅταν μάλιστα κλονίζεται ὅλη ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία. "Ἔτσι, ὁ Βαρλαάμ, ἀντίπαλος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, μαθημένος νὰ θεολογῆ μὲ τὴν φαντασία καὶ τὸν στοχασμὸ ἔλεγε πῶς οἱ φιλόσοφοι ἦταν ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφήτας ποὺ ἔβλεπαν τὸν Θεὸ. Καὶ ἦταν ἀνώτεροι γιατί οἱ μὲν Ἀπόστολοι καὶ Προφῆτες ἔβλεπαν σύμβολα ἐξωτερικά, ἐνῶ οἱ φιλόσοφοι ὀμιλοῦσαν μέσα ἀπὸ τὴν λογικὴ ποὺ εἶναι τὸ βασικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνθρώπου. Στὸν κίνδυνον τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν φιλοσοφία, τῆς θεωρίας ἀπὸ τὸν στοχασμὸ, τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὴν πλάνη ἀντέ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 548 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

28. Γρηγορίου Παλαμᾶ ἔργα, ΒΠΕ, τόμος 1ος, σελ. 492.

μέλη τῆς ὁποίας ἐπαινοῦμεν καὶ εὐλογοῦμεν πατρικῶς.

Εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐημερίας ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ πάντων, ὧν τὴν εὐθύνην ἕκαστος φέρει καὶ διακονεῖ θεοφιλῶς.

Ἄλλ' ἰδιαιτέρως τὴν στιγμήν ταύτην εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα διὰ τὸ προσφιλὲς πρόσωπον τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυρίου Ἰακώβου, διότι ἡ συγκέντρωσις ἡμῶν αὐτῇ γίνεται πρὸς ἔξαρσιν καὶ υπογράμμισιν τῆς τριακοστῆς ἐπετείου τῆς ἐνθρονίσεως αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου, τῆς συμπληρώσεως δηλαδή τριάντα ἐτῶν μόχθου, προσπάθειας, ἀγωνίας, ἀγώνων, προσφορᾶς πρὸς τὸ εὐσεβὲς καὶ προσφιλὲς εἰς ἡμᾶς ποίμνιον ποῦ τοῦ ἐνεπιστεύθη ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἰδίαν, εἰς τὰ προβλήματα τῆς ὁποίας ἔσπευσε πάντοτε ἀρωγὸς καὶ συμπαραστάτης, καί, εὐ-

ρύτερον πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὀλόκληρον καὶ τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ὁ Θεὸς τὸν ἐπροίκισε μὲ ἡγετικά προσόντα, τὰ ὁποία ἔθεσεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ θέτῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

"Ἄγιε ἀδελφέ, Σᾶς συγχαίρομεν διὰ τὴν ἐπέτειον, μάλιστα δὲ διὰ τὴν διακονίαν σας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ μακρὸν αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, καὶ δεόμεθα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ νὰ σᾶς ἐνισχύῃ, νὰ σᾶς φωτίσῃ, νὰ σᾶς καθοδηγή, νὰ σᾶς μακροημερεύῃ διὰ τὸ καλὸν τῆς ἐπαρχίας σας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον —τὸ ἐπαναλαμβάνομεν διὰ πολλοστὴν φορὰν— εἶναι ὑπερήφανον δι' ὑμᾶς. "Ἄξιος!".

(Συνεχίζεται)

I. M. XATZHΦΩΤΗΣ

Δ/γτῆς τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

δρασε ὀρθόδοξα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Ἐρμηνεύοντας ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς πολ-
λά χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως τοῦ Ἀποστόλου
Παύλου, σύμφωνα με τὰ ὁποῖα ὑπάρχει σοφία τοῦ κό-
σμου πού εἶναι μωραμένη καὶ ἔχει καταργηθῆ καὶ ὑ-
πάρχει σοφία πού ἔχει ἀποκαλυφθῆ ἀπὸ τὸν Θεό, κά-
ναι ἀξιόλογες παρατηρήσεις. Τὰ ἀποστολικά χωρία εἴ-
ναι τὰ ἀκόλουθα: Στὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ
λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «οὐχὶ ἐμώραναν ὁ Θεὸς
τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;» (Α' Κορ. α' 20).
Ἐπίσης γράφει: «Σοφίαν δὲ καλοῦμεν ἐν τοῖς πελείοις,
σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων
τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ καλοῦμεν
σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν
προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν
οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ
γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρω-
σαν» (Α' Κορ. 6' 6-8). Ἐπίσης ἐπανειλημμένως χρη-
σιμοποιεῖ τὸ χωρίο τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου: «οὐκ ἔ-
στιν αὕτη ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχαμένη, ἀλλ' ἐπίγειος,
ψυχικὴ, δαιμονιώδης» (Ἰακ. γ' 15).

Ἐπειδὴ ὁ Βαρλαάμ ἰσχυρίζεταν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι φι-
λόσοφοι ἦταν θεοφῶτιστοι καὶ ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Προ-
φήτας καὶ τοὺς Ἀποστόλους ὁ ἅγιος Γρηγόριος με ἰσχυ-
ρότατα ἐπιχειρήματα ἀναιρεῖ αὐτὲς τὶς θέσεις. Αὐτὸ
τὸ κάνει με τὴν διάκριση τῶν δύο σοφιῶν καὶ τῶν δύο
γνώσεων, ἐρμηνεύοντας τὰ χωρία πού ἀναφέραμε προ-
ηγουμένως. Ἐκφράζει τὴν ἀπορία: «Τί τοῦθ' ὃ λέγεις,
ὦ ἄνθρωπε; Νοεροῦ καὶ θεοῦ φωτὸς ἐν μετρουσίᾳ γε-
γόνασιν ἐκεῖνοι; Λαμπρότητα Θεοῦ καὶ εἶδον καὶ ἔπα-
θον; Ὑπὲρ σοφίαν, ὑπὲρ λόγον, ὑπὲρ νοῦν ὠμίλησαν
Θεῷ;»²⁹. Καὶ ἀπαριθμώντας τὶς πράξεις καὶ τὰ ἔργα
τῶν φιλοσόφων λέγει πῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ ἦταν φω-
τισμένοι, ἀφοῦ ἡ φώτιση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ
συνδέεται με τὴν θέωσή του. Ἐὰν χαρακτηρίσουμε τοὺς
Σωκράτες καὶ τοὺς Πλάτωνες «θεόπτας καὶ θεοδιδά-
κτους καὶ ὑπὸ Θεοῦ πεφωτισμένους εἶναι», τότε θὰ ἔ-
πρεπε νὰ μιμηθοῦμε καὶ τὰ ἔργα τους³⁰. Ὁ ἅγιος Γρη-
γόριος ἰσχυρίζεται: ὅτι ὁ φωτισμὸς τους ἦταν φωτισμὸς
προερχόμενος ἀπὸ τοὺς δαίμονας³¹. Βέβαια, αὐτὸ πρέ-
πει νὰ ἐρμηνευθῆ ἀπὸ τὴν ἀποψη ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἀκο-
λοῦθησαν τὴν ἀπλανῆ ὁδὸν θεογνωσίας πού εἶναι ἡ κά-
θαρη τῆς καρδιάς καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ νοῦ, καὶ ἐπειδὴ
θεολογοῦσαν με τὴν φαντασία καὶ τὸν στοχασμὸ γι' αὐ-
τὸ δέχονταν ἐνέργειες τῶν δαιμόνων, δὲν εἶχαν τὴν

ἀπλανῆ καὶ ἀληθινὴ θεογνωσία. Γι' αὐτὸ ὑπενθυμίζει
τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «βάλλε
μοι Πλάτωνος τὰς ἰδέας». Καὶ προσθέτει χαρακτηρι-
στικά: «βάλλε μὴ τὰς ἰδέας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς θεω-
ρίας καὶ τὰ ψευδώνυμα τούτου φῶτα, δι' ὧν ἐκεῖνος
τοῖς ἀπατηλοῖς δαίμοσι συνεζύγη καὶ δι' ὧν ἐμυήθη,
μὴ ὅτι κακοὺς ἀλλὰ καὶ ἀγαθοὺς εἶναι δαίμονας, καὶ
ψυχὴν αἰθέρος καὶ ψυχῶν περιόδους καὶ τοὺς ἐπ' αὐ-
τὰς διὰ τῶν καλῶν σωματίων οὐ καλοὺς ἔρωτας»³².

Σέβεται κανεὶς τὴν προσπάθεια τῶν ἀρχαίων φι-
λοσόφων νὰ μιλήσουν γιὰ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἐξηγήσουν
πολλὰ μυστήρια, ἀλλ' ὅμως ὁδὸν μὴ μπορεῖ νὰ ταυτίσει τὴν
θεωρία τους με τὴν θεωρία τῶν Προφητῶν καὶ τῶν
Ἀποστόλων, δὲν μπορεῖ ἀκόμη νὰ τοὺς ἐξυψώσει πε-
ρισσότερο ἀπὸ τοὺς Προφήτας καὶ Ἀποστόλους.

Ἐπὶ τὸ θέμα τῆς ἐκστάσεως σὲ
ὁποῖο φαίνεται καθαρὰ πῶς ἐνεργεῖ ὁ διάβολος. Οἱ ἀρ-
χαῖοι ἠμιλοῦσαν γιὰ τὴν ἔκσταση καὶ μάλιστα οἱ σύγ-
χρονοι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἰσχυρίζονταν
ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τελειότερος τρόπος συναντήσεως με
τὸν Θεό. Καὶ ἐρμηνεύοντας τὸ θέμα τῆς ἔκστασεως
ἔλεγαν ὅτι ἔκσταση εἶναι νὰ θῆ ὁ νοῦς ἀπὸ τὸ σῶμα,
νὰ ἐλευθερωθῆ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο σῶμα
εἶναι ἡ φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ὅπως δίδασκαν οἱ Πλατω-
νικοί. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος λέγει ὅτι ἡ ἔκσταση στὴν
Ὀρθόδοξη Παράδοση εἶναι ἡ ἔξοδος τοῦ νοῦ ἀπὸ τὸ
σαρκικὸ φρόνημα, ἡ ἀπελευθέρωσή του ἀπὸ τὸν περι-
βάλλοντα κόσμον, τὶς αἰσθήσεις καὶ τὰ πάθη καὶ ἡ ἔλευ-
σή του μέσα στὴν καρδιά. Γιατί, τὸ νὰ θῆ ὁ νοῦς ἀπὸ
τὸ σῶμα «τῆς ἐλληνικῆς ἐστὶ πλάνης αὐτὸ τὸ κράτι-
στον καὶ πάσης κακοδοξίας ρίζα καὶ πηγὴ, δαιμόνων
εὐρημα καὶ παιδευμα, γεννητικὸν ἀνοίας καὶ γέννημα
τῆς ἀπονοίας». Αὐτὴ, δηλαδὴ, ἡ διδασκαλία εἶναι διδα-
σκαλία εἰδωλολατρικὴ καὶ μάλιστα δαιμονικὴ. Καὶ ὅσοι
μιλοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο «ἐκ τῆς τῶν δαιμόνων ἐπι-
πνοίας ἐξεστηκότες ἑαυτῶν εἰσι, μηδ' αὐτὸ τοῦτο συνι-
έντες, ὅ,τι λέγουσιν»³³. Νομίζω αὐτὸ εἶναι ἐπίκαιρο γι'
αὐτοὺς πού ἀσχολοῦνται με τὸν δικαιογισμὸ καὶ τὴν ἔκ-
σταση με τὴν πλατωνικὴ ἔννοια. Αὐτὴ ἡ μέθοδος εἶναι
μέθοδος τοῦ διαδόλου, πού δὲν ὁδηγεῖ στὴν ἀληθινὴ,
ἀλλὰ στὴν δαιμονικὴ θεογνωσία.

Καὶ σὲ τὸ θέμα τῆς αὐτογνωσίας ὑπάρχει
ἐσφαλμένη ὁδός, πού ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν διάβολο καὶ
ἐπομένως μπορεῖ κανεὶς νὰ παρατηρήσει ὅτι ὑπάρχει
ἀληθινὴ αὐτογνωσία καὶ ψευδής, σατανικὴ αὐτογνω-
σία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγο-

29. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 486.

30. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 500.

31. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 493.

32. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 502.

33. Γρηγορίου Παλαμᾶ ἔργα, ΕΠΕ, τόμος 2ος, σελ. 128.

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ*

Ὁ R. Hauth ἀνέφερε γιὰ τὸν ἴδιο καθηγητὴ πῶς τὸ 1982 ἀνέλαβε νὰ δώσει γνωμοδότηση γιὰ τοὺς μαρμόνους. Τοῦ ἐξηγήθη ἀπὸ τὴν κοινότητα Friedrichsdorf / Taunus. Πράγματι ἔδωσε αὐτὴν τὴν «ἐπιστημονικὴ» γνωμάτευση μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ θρησκευολόγου καθηγητοῦ. Ἀποτελεῖτο ἀπὸ δύο σελίδες. Στὴν πρώτη σελίδα ἀνεφέροντο σὰν «πηγές» ἓνα βιβλίο τοῦ Λαυσκόβσκυ γιὰ τὶς «Νέες θρησκείες», τὸ Λεξικό «Die Religion in Geschichte und Gegenwart» (R.G.G.) καὶ τὸ βιβλίο τοῦ Kurt Hutten (Seher Grubler Enthusiasten) δηλαδὴ ἐντελῶς δευτερεύουσα βιβλιογραφία καὶ ἔχει τὴν πῶδ βασική, οὔτε κἀν ἐργασίες, πού ἀναφέρονται ἀποκλειστικὰ στοὺς Μαρμόνους! Μὲ αὐτὴ τὴ θάση εἶναι πράγματι περίεργη ἡ ἀντίληψη τοῦ καθηγητοῦ περὶ «ἐπιστήμης».

Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς πῶς ὁ καθηγητὴς αὐτὸς μιλάει περιφρονητικὰ γιὰ τὴν ἐργασία τῶν ἐντεταλμένων γιὰ τὶς αἵρέσεις, ἢ ὅποια στηρίζεται σὲ πρῶτες

(* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 549 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

ρίου τοῦ Παλαμά εἶναι ἀξιοπρόσεκτη. Θὰ ἤθελα νὰ τὴν δοῦμε κάπως ἀναλυτικότερα.

Γράφοντας ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς «περὶ τοῦ φωτὸς καὶ φωτισμοῦ θεοῦ καὶ ἱεράς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητος» λέγει πῶς γιὰ ὅλα τὰ θέματα αὐτὰ οἱ πλέον κατάλληλοι νὰ ὁμιλοῦν εἶναι οἱ πνευματικοί, αὐτοί, δηλαδὴ, πού ἔφθασαν στὴν θέωση καὶ ἔχουν προσωπικὴ γνώση καὶ πείρα αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν. Ὑπενθυμίζει τὸν λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται» (Α' Κορ. 6' 15) καθὼς ἐπίσης καὶ τὸν λόγο ὅτι «ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 6' 14). Ὑπενθυμίζει αὐτοὺς τοὺς λόγους γιὰτὶ ὁ φιλόσοφος Βαρλαάμ, στηριζόμενος προφανῶς στὴν φιλοσοφία καὶ ὑπερεκτιμῶντας τὴν φιλοσοφία σὲ βάρος τῆς θεολογίας ὑπεστήριξε «μηδὲνα δυνατὸν εἶναι τελειότητός τε καὶ ἀγιότητος μετέχειν τὴν ἀληθῆ περὶ τῶν ὄντων οὐχ εὐρηκόντα δόξαν, εὐρηκόντα δὲ αὐτὴν ἄνευ διαίρεσεως καὶ συλλογισμοῦ καὶ ἀναλύσεως ἀδύνατον ὑπάρχειν». Καὶ ὁ Βαρλαάμ μαζί μὲ τοὺς ὁμόφρονάς του ὑπεστήριξε τὴν ἀποψη ὅτι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγιότητα, τὴν τελειότητα, ἂν δὲν διδαχθῇ «τὰς διακριτικὰς καὶ

πηγές. Ἔτσι ἀναφερόμενος στὸ δικό του σεμινάριο, γιὰ τὸ ὅποιο κάναμε λόγο, ὑπογραμμίζει:

«Ἀναγκασθήκαμε νὰ διαπιστώσουμε ὅτι τὰ πῶδ πολλά ἀπὸ ἐκείνα πού οἱ πάπες τῶν αἱρέσεων L.H., P. καὶ ἐν μέρει καὶ ὁ M. εἶπαν καὶ ἔγραψαν, πρέπει κανεὶς νὰ τὰ μελετήσῃ μὲ μεγάλη ἐπιφύλαξη». Καὶ στὴ συνέχεια: «Ἡ δική μου ἀπόλυτα ἐπιστημονικὴ θέση (SIC) εἶναι...!»

Ποιὰ εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ «ἀπόλυτα ἐπιστημονικὴ θέση» τοῦ καθηγητοῦ H.R.. Ὅτι ἐδῶ πρόκειται γιὰ «νέες θρησκείες, γιὰ ἓνα τιμῆμα μιᾶς παγκόσμιας φεμινιστικῆς κινήσεως. Ἐδῶ, σ' αὐτὲς τὶς ομάδες, ξαφνικά, ἐπιτρέπεται στὶς γυναῖκες ἡ πλήρης συμμετοχή!» Τὸ πῶσο «ἐπιστημονικὴ» εἶναι αὐτὴ ἡ ἀποψη ἀποδεικνύει ἡ ὑποτίμηση τῆς γυναίκας, λόγου χάρις στὴν κίνηση τοῦ Χάρε Κρίσνα ἢ καὶ ἡ πρακτικὴ τοῦ «ζευγαρώματος» στὴν κίνηση τοῦ Σάν Μυσούγκ Μούν. Ὅμως γιὰ τὸν καθηγητὴ, ἓνα εἶναι σίγουρο: «Ὁ διάλογος μὲ τὶς νέες θρησκείες ἀνήκει στὴν περιοχὴ τῆς θρησκευολογίας καὶ δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε στὸ ἐλάχιστο νὰ πα-

συλλογιστικὰς καὶ ἀναλυτικὰς μεθόδους» ἀπὸ τὴν ἔξω σοφία, ἐννοώντας τὴν φιλοσοφία. Ἀναρῶντας αὐτὸ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς λέγει ὅτι αὐτὴ ἡ ἀποψη εἶναι: «Στωϊκῶν τε καὶ Πυθαγορείων αἵρεσις». Καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι ἐπεδίωκαν μιὰ αὐτοανάλυση, γιὰτὶ ἔτσι πίστευαν ὅτι θὰ βροῦν τὴν πραγματικὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ τους. Ὅμως ὁ ἅγιος Γρηγόριος παρουσιάζει τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ ἀποψη πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Λέγει ὅτι «ἡμεῖς δὲ οὐ τὴν διὰ λόγων καὶ συλλογισμῶν εὕρισκομένην γνῶσιν δόξαν ἀληθῆ νομίζομεν» ἀλλὰ τὴν γνώση διὰ τῶν ἔργων πού μαρτυρεῖται: διὰ τοῦ βίου καὶ ἡ ὅποια εἶναι ἡ μόνη ἀσφαλὴς καὶ ἀπερίτρεπτος. Καὶ καταλήγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὅτι: ἔχει μόνον τὸν Θεό, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὸν ἑαυτό του δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίξῃ ὁ ἄνθρωπος «δυναμικαῖς καὶ συλλογιστικαῖς καὶ ἀναλυτικαῖς μεθόδοις», ἂν προηγουμένως δὲν καταστήσῃ τὸν νοῦν του ἄτυφο καὶ ἀπόνηρο μὲ τὴν ἐπίπονη μετάνοια καὶ τὴν σύντονη ἀσκησι³⁴.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυξ Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

34. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 178.

ραδοθεί στους έντεταλμένους των εκκλησιών για τις αίρέσεις...»! (τά αποσπάσματα άνεγνώσθησαν στην εισήγηση του R. HAUTH από κείμενα του καθηγητού H.R.).

Τέτοιες «φωνές» είναι εύπρόσδεκτες στις αίρέσεις και φαίνεται πώς άνηκουν σε πολλούς. Τά όνόματά τους μπορεί κανείς νά τά βρει, μαζί με τις «γνωμοδοτήσεις» τους, στα διβλία των παραθρησκευτικών ομάδων, λόγω χάρη στις εκδόσεις του Μαχαρίσι Μαχές Γιόγκι ή και στις «έπιστημονικές γνωμοδοτήσεις» για τά «ευεργετικά αποτελέσματα» της γιόγκα, της σαηεντόλοτζυ κ.ο.κ.

Δέν χρειάζεται νά σημειώσουμε και πάλι πώς συντελοούν, ώστε ή προπαγάνδα των ομάδων αυτών νά γίνει πιο δραστηκή, ώστε νά παρασύρονται άνύποπτα άτομα και ιδιαίτερα νέα στα πλοκάμια των οργανώσεων αυτών. Έκείνο όμως που είναι περισσότερο καταστροφικό είναι τό γεγονός ότι οι άνθρωποι αυτοί άνέλαβαν νά εκπαιδεύσουν τους μελλοντικούς δασκάλους των θρησκευτικών στα σχολεία της Δύσης και τους ποιμένες της Έκκλησίας. Έτσι δέν πρέπει νά άπορήσει κανείς για την άνακοίνωση μιας Γερμανίδας δασκάλας δημοτικού στα μικρά παιδιά: «Ο Χριστός ζει σήμερα και μπορεί κανείς νά τον δει. Βρίσκεται σε ένα χωριό της Ινδίας και όνομάζεται Σάι Μπάμπα!...»

«Όλα αυτά άποδεικνύουν τό «δευτερο μέτωπο» της άντικαθετικής ποιμαντικής ύπαρκτό και άπαιτείται άνάλογη άντιμετώπιση από μέρος του έντεταλμένου για θέματα αίρέσεων και κοσμοθεωριών.

στ) Τ ό π ο ι μ α ν τ ι κ ό κ α θ ή κ ο ν .

Αυτά που άναφέρθησαν μέχρι τώρα είναι άσφαλώς βασικές διαπιστώσεις. Όμως σε τί συνίσταται τό ποιμαντικό μας καθήκον;

1. «Άπολογία» περί της «έν ήμιν έλπιδος».

Όταν ρωτήσει κανείς τους ανθρώπους της εποχής μας, ποιό είναι τό νόημα της ζωής, θά βρεθούν άσφαλώς σε δύσκολη θέση και οι άπαντήσεις θά είναι πολλές και διαφορετικές. Και όμως είναι τό πιο βασικό πρόβλημα στη ζωή του ανθρώπου. "Αν τό άντιμετωπίσει θετικά θά μπορέσει νά άναζητήσει και νά βρει τό σωστό όρόμο. Μιά ζωή που καταλήγει στον τάφο, δέν είναι βέβαια ζωή με νόημα, ακόμη και άν θεωρηθεί από τους ανθρώπους του κόσμου ως ή πιο επιτυχημένη!

Ό λόγος του Θεού μας καλεί νά δώσουμε τή δική μας άπολογία και μάλιστα «παντί τῷ αἰτούντι», όχι όμως για την έλπίδα του κόσμου. Πρέπει νά είμεθα

έτοιμοι «πρός άπολογίαν παντί τῷ αἰτούντι ἡμῶς λόγον περί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος» και μάλιστα «μετά πραότητος και φόβου, συνείδησιν έχοντας άγαθήν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ἡμῶν ὡς κακοποιῶν, κατασχυνοῦσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ἡμῶν τήν άγαθήν ἐν Χριστῷ άναστροφήν» (Α΄ Πέτρο. γ΄ 15-16).

Υπάρχουν πολλοί σήμερα που προσέρχονται σε μας και ζητούν νά τους κάνουμε μετόχους αυτής της έλπίδος. Έάν, άντι γι΄ αυτήν προσπαθοῦμε νά μεταδώσουμε τήν έλπίδα του κόσμου τούτου, προτείνοντας λύσεις, που άναφέρονται στα προβλήματα του βίου και όχι της ζωής, θά έχουμε προσδώσει τήν άποστολή μας. Τότε δικαίως οι άνθρωποι θά μας κατηγορούν πώς δέν έχουμε τίποτε τό δικό μας νά προσφέρουμε στον κόσμο, και έπομένως, δέν δικαιώνεται ούτε ή άποστολή μας, ούτε ή ύπαρξή μας στην καινώνια.

Ποιοί είναι εκείνοι που ζητούν από μας «λόγον περί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος»; Είναι οι οικογένειες που έχουν προβλήματα με τις διάφορες αίρέσεις και παραθρησκευτικές οργανώσεις. Είναι οι άνθρωποι που έκοφαν τή σχέση τους με τήν Έκκλησία. Είναι ακόμη και εκείνοι που πολεμοῦν τήν Έκκλησία. Είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι της Έκκλησίας, ο λαός του Θεού, που στην πλειοψηφία του είναι θρησκευτικά άναλφάβητος. Η Έκκλησία, οι ποιμένες της Έκκλησίας, πρέπει νά δώσουν άπαντήσεις στο πρόβλημα της ύπάρξεως και του νόηματος της ζωής του ανθρώπου: τις άπαντήσεις της Έκκλησίας, τον λόγο της «δικῆς τους έλπιδος», «παντί τῷ αἰτούντι», και νά τό κάνουν αυτό «με εὐγένεια και σεβάσιμό. Νά έχουν τήν συνείδησιν άγαθήν, ώστε, ενώ κατηγοροῦνται ότι είναι κακοί, νά κατασχυνοῦν εκείνοι που δυσφημοῦν τήν καλήν χριστιανικήν διαγωγήν των»!

2. Η «έν ήμιν» έλπιδος.

Σε τί συνίσταται ή έν Χριστῷ έλπιδος μας; Ποιά είναι τά βασικά σημεία, που πρέπει νά παρουσιάσουμε στους ανθρώπους που προσέρχονται σε μας και ζητούν λόγον «περί τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος»;

Πρέπει νά τους πούμε πώς ο άνθρωπος δέν είναι Θεός. Είναι όν πεπερασμένο και γίνεται αιώσιος με τή χάρη του Θεού, όχι από δική του προσπάθεια ή και με βάση τις διάφορες τεχνικές των γκουρουϊστικῶν ομάδων και τις πρακτικές που είναι ισέ χρήση στις διάφορες «ψυχολατρείες». Όλες οι ομάδες της παραθρησκείας και της άνατολικῆς θρησκευτικότητας κηρύττουν μια άλλη εικόνα του ανθρώπου. Γι΄ αυτούς ο άνθρωπος είναι θεός και καλεῖται ο ἴδιος νά αυτοεξελιχθεί και νά έπιστρέψει, νά «έκχυθεί» στην άπόρροπη παγκό-

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ* (1763 - 1844)

Ὅπως ὁμως καὶ ἂν ἔχουν τὰ πράγματα, δὲν φαίνεται πιθανὸν οὔτε καὶ θὰ ἦτο τοῦτο δυνατόν, νὰ ἀνέλαβεν «αὐτοβούλως», ὅπως ὑπεστηρίχθη¹⁹, ἕνας ἄσημος μοναχὸς μιὰ τόσο δύσκολη καὶ ἐπικίνδυνη ἀποστολή, ἀλλ' οὔτε ἀκόμη νομίζω πὼς εὐσταθεῖ ἡ ἀποψις ὅτι κατώρθωσε νὰ πείσῃ οὗτος τὸν Πετρόμπεη νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν διαπραγμάτευσί τῆς ἀνταλλαγῆς

*Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 554 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

19. Μ. Η. Φερέρου, Ἡ παιδεία στὴν Καλαμάτα... σ. 473.

σμοὶ δύναμη, ἢ ἐνέργεια, πού ὀνομάζεται Θεός. Οἱ ομάδες αὐτὲς ἐπαγγέλλονται τὴν αὐτοσωτηρία. Μὲ τίς «τεχνικές» διαλογισμοῦ, γιόγκα ἢ ὅποιες ἄλλες, ὑπόσχονται στὸν ἄνθρωπο νὰ τὸν ὀδηγήσουν σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα ἐξελιξέως καὶ νὰ τὸν μεταβάλλουν σὲ ὑπεράνθρωπο, σὲ θεό.

Ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι ἡ «ἐν ἡμῖν ἐλπίς», δὲν εἶναι τὸ μήνυμα τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι τὸ «εὐαγγέλιο τοῦ ὄφους». Γι' αὐτὸ καὶ πολλὲς ἀπὸ τίς ομάδες αὐτὲς ἔχουν ὡς σύμβολο τὸ φίδι!

Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ κατηχήσουν τὸ λαό. Νὰ τοῦ μάθουν πὼς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη λυτρώσεως, δὲν μπορεῖ νὰ λυτρώσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του. Ἀκριβῶς αὐτὴ τὴ λύτρωση ἔφερε ὁ Χριστός! Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Θεὸς Σωτήρας. Ὁ θεὸς τῶν γουρουῦ καὶ τῆς παραθρησκείας δὲν εἶναι ὁ Θεὸς τῆς ἀγίας Γραφῆς, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, ὁ Τριαδικὸς Θεός. Ὁ Θεὸς τῆς παραθρησκείας δὲν εἶναι ὁ προσωπικὸς Θεός, ὁ Θεὸς πού εἶναι κοινωνία προσώπων (βλ. βιβλίο μας «Ἐφ'ὅσον Ὁρθοδοξίας»). Εἶναι μιὰ παγκόσμια συνειδητότητα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού κηρύττει ἡ Ἐκκλησία. Οἱ δρόμοι μας χωρίζουν ἐδῶ καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ κατανοητὸ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, πού βρίσκονται καὶ θέλουν νὰ μείνουν μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Οἱ γουουριστικὲς κινήσεις, οἱ ψυχολατρεῖες, οἱ νεογνωστικὲς ομάδες καὶ ὅποιες ἄλλες, πού διδάσκουν τὴν ταυτότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπαγ-

τῶν αἰχμαλώτων. Τεῖνω νὰ πιστεύω ὅτι ὁ Γεράσιμος ἐπελέγη ἀπὸ τὸν Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη γι' αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν εἴτε ὡς ἔμπιστον ἢ πρόθυμον πρόσωπον, εἴτε διότι διέθετε διαπραγματευτικὰς ἱκανότητας, ἀφοῦ εἶχε τὸ θάρρος νὰ ὀμιλῇ εὐτόλμως ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων²⁰ καὶ «ἀπεστέλλετο πρὸς τοὺς Τοῦρκους ὁσάκις ἦτο χρεῖα νὰ μεσιτεύῃ» πρὸς αὐτοὺς «μετὰ κινδύου ζωῆς, ἐπιτυχῶν πάντο-

20. Δανιὴλ Γεωργιόπουλου, Βίος, πολιτεία καὶ νεκρολογία Γερασ. Παπαδοπούλου..., ἔ.α., σ. 22.

γέλλονται τὴ «σωτηρία» ὡς ἀποτελέσμα αὐτοσεξιξέως τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὴ βοήθεια «τεχνικῶν», κηρύττουν ἕνα ἄλλο θεό. Συνεπῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου: «Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ, οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλόν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς, οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ λατρεύσεις αὐτοῖς· ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτής...» (Ἐξοδ. κ' 1-5).

Δίπλα στὸν Ἐνα Θεὸ δὲν ἔχει θέση «ἄλλος», γιατί ὁ Κύριος εἶναι «Θεὸς ζηλωτής». Ἐκείνος λοιπὸν πού νομίζει πὼς μπορεῖ νὰ συμβιβάσῃ τὴ χριστιανικὴ του ιδιότητα μὲ πρόσθετες σχέσεις, λόγου χάρι μὲ τὸν Σάι Μπάμπα, πού παρουσιάζεται ὡς ὁ σημερινὸς «χριστός», μὲ τὸν Σάν Μουγκ Μούν, πού ὑποστηρίζει πὼς εἶναι «ὁ Κύριος τῆς δευτέρας παρουσίας», μὲ τὸν Μαχαρίσι Μαχῆς Γιόγκι, τὸν Ἀνανταμούρτι, τὸν Σρί Σιμνόνι, τὸν μεσσία τῆς Βράχμα Κουμάρις, τὸν Ντάβιτ Μπέρκ («Παιδιά τοῦ Θεοῦ») ἢ ὅποιον ἄλλο, πού ὑπόσχεται σωτηρία μὲ ὅποιεσδήποτε «τεχνικές», προδίδει τὴν ιδιότητα τοῦ χριστιανοῦ. Γιατὶ δὲν ἀναγνωρίζει πὼς μόνον ὁ Κύριος μπορεῖ νὰ τὸν «ἐξαγάγῃ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας» καὶ δέχεται «θεοὺς ἑτέρους πλὴν Αὐτοῦ». Κατασκευάζει γιὰ τὸν ἑαυτό του «εἰδωλα» καὶ «ὁμοιώματα», τὰ ὅποια προσκυνεῖ καὶ λατρεύει.

(Συνεχίζεται) Πρωτ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ.

τ ε»²¹. Τώρα ὡς πρὸς τὰ προσκυνοχάρτια πὸν ἀναφέρεται ὅτι ἔφερε πρὸς τοὺς Ἑλληνας, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἦσαν εἰκονικὸν χαρακτῆρος εὐρημα καὶ νὰ ἐξυπηρετοῦσαν τὶς διαθέσεις καὶ προθέσεις τῶν Τούρκων, ὅπως γίνεται ἰδιαιτέρως φανερόν ἀπὸ τὴν πρότασι πρὸς τὸν Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη περὶ δολοφονίας τοῦ Κολοκοτρώνη. Τὸ ἐρώτημα εἶναι ἂν ἐπίστευεν ὁ Γεράσιμος καὶ ὅταν ἀκόμη «ἔ λ ε γ ε λ ὅ γ ι α ἄ σ χ η μ α κ α τὰ τ ῆ ς Ἑ π α ν α σ τ ἄ σ ε ω ς»²², ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ προσκυνήσουν οἱ Πελοποννήσιοι ἢ ὅτι θὰ ἐδέχετο τὰς προτάσεις τῶν Τούρκων ὁ Πετρόμπεης. Τοῦτο οὔτε ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται πιθανόν, ὑποθέτω μάλιστα ὅτι ἂν ὑπῆρχαν σοβαρὲς ἐνδείξεις περὶ προδοσίας ὁ Γεράσιμος θὰ ἐξετελείτο ἐπὶ τόπου.

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἰμβραήμ στὴν Μεσσηνία, διαβλέπων προφανῶς ὁ Παπαδόπουλος τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον, ἀφοῦ παρέλαβε τὰς καλογραίας τῆς Μονῆς κατέφυγε στὴν Μάνη καὶ ἐκεῖθεν στὴ Ζάκυνθο, ὅπου παρέμεινε μέχρι τῆς «δ ι ἄ τ ὼ ν Μ ε γ ἄ λ ω ν Δ υ ν ἄ μ ε ω ν ἐ ξ ὠ σ ε ω ς τ ὼ ν Ἀ ρ ἄ β ω ν» ἐκ τῆς Πελοποννήσου. Ἀσφαλῶς οὐδεὶς λόγος ἐκπατριμοῦ τοῦ θὰ ὑπῆρχε ἂν εἶχε τὴν εὐνοίαν τῶν Τούρκων, ὡς φιλότουρκος, ὅπως κατηγορήθη. Ἐπανελθὼν στὴν Καλαμάτα εὗρηκε τὴν πόλιν κατεστραμμένην, καθὼς καὶ τὴν πατρικὴν του οἰκίαν καὶ τὴν Μονὴν καλογραιῶν. Ἐπεδόθη ἀμέσως στὴν ἀνακαίνισι τῶν ἐρειπίων τῆς Μονῆς καὶ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ «ἐν δὲ τῷ κτήματι Μπενάκη ἀνοδόμησεν 27 ἐργαστήρια πρὸς ὄφελος τῆς Μονῆς, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀπὸ 21 Μαρτίου 1834 ἐπικυρωτικὸν τῶν Δημογερόντων τῆς πόλεως Π. Α. Λογοθέτου, Ἰωάν. Ψάλτη καὶ Πανάγου Ἰω. Κυριακοῦ»²³.

Τὸ ἔτος 1834 ὁ Μάουρερ, ἀγνοῶν τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ μετὰ ἀπὸ εἰσήγησιν τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου, προέβη, ὡς γνωστόν, στὴν διάλυσι ὑπερεκατὸν Μονῶν τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῆς Μονῆς Καλογραιῶν Καλαμάτας, τῆς ὁποίας προΐστατο ὁ μοναχὸς Γεράσιμος Παπαδόπουλος. Ἐπρόκειτο δηλαδὴ περὶ μιᾶς «θ ε ο σ τ υ γ ο ὦ ς π ρ ὶ ἄ ξ ε ω ς», ὅπως τὴν ἐχαρακτήρισε τότε ὁ πολὺς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, γεγονός γιὰ τὸ ὁποῖον ὁ Γεράσιμος διεμαρτύρητο ἐντόνως καὶ «ἐ β ὀ α κ α τὰ τ ῆ ς ἀ

δ ι κ ι ἄ ς τ α ὑ τ ῆ ς». Ἡ διαμαρτυρία του μάλιστα ἔλαβε τὴν μορφήν τῆς ἀνταρσίας κατὰ τοῦ τότε πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος καὶ γι' αὐτὸν τὸ λόγο διετάχθη ἡ ἐξορία του στὴν Μονὴν Βουλκάνου. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν ἔπαυσε νὰ καταφέρεται «ἀναφανδὸν καὶ ἀσυστόλως» κατὰ τοῦ Ὁθωνος καὶ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, θεωρῶν αὐτοὺς ὑπαίτιους τῆς διαλύσεως τῆς Μονῆς Καλογραιῶν, γιὰ τὴν ὁποίαν εἶχε τόσον κοπιάσει καὶ ὑπῆρξε δημιουργημὰ του. Ἐξ αἰτίας τῆς στάσεώς του αὐτῆς, δικαιολογημένης ἄλλως τε, ἐδέχθη, διὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ὅπου εἶχε ἐξορισθῆ, δομεῖαν τὴν ἐπίκληξιν τοῦ ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, διὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ὑπ' ἀριθμ. 219)67) 25.12.1834 ἐγγράφου του²⁴. Πόσον δίκαιον εἶχε ὅμως ὁ Γεράσιμος φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ Μακρυγιάννη, ὁ ὁποῖος γράφει σχετικῶς γιὰ τὸ ἴδιον θέμα:

«Διάλυσαν τὰ μοναστήρια συνφώνησαν μὲ τοὺς Μπαναρέζους καὶ πούλαγαν τὰ δικοποτήρια κι' ὅλα τὰ γερά (ιερά) εἰς τὸ παζάρι... Ἀφάνισαν ὄλως διόλου τὰ μοναστήρια... ὁποῦ αὐτὰ τὰ μοναστήρια ἦταν τὰ πρῶτα προπύργια τῆς ἀπανάστιασῆς μας... καὶ θυσίασαν οἱ καίμενοι οἱ καλόγεροι καὶ σκοτώθηκαν οἱ περισσότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ οἱ Μπαναρέζοι παντήχαιναν δι' εἶναι οἱ Καπουτζῖνοι τῆς Εὐρώπης, δὲν ἤξεραν δι' εἶναι σεμνοὶ κι ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ μὲ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοὺς ἀπόχτησαν αὐτὰ, ἀγωνίζοντας καὶ δουλεύοντας τόσους αἰῶνες· καὶ ζῶσαν μαζί τοὺς τόσους φτωχοὶ κι ἔτρωγαν ψωμί. Καὶ οἱ ἀναθεματισμένοι τῆς πατρίδας πολιτικοὶ μας καὶ οἱ διαφταρμένοι ἀρχιγερεῖς... συνφώνησαν μὲ τοὺς Μπαναρέζους καὶ χάλασαν καὶ ρήμαξαν ὄλους τοὺς ναοὺς τῶν μοναστηριῶν»²⁵.

Ἄγων τὸ 72ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, λόγω ἀσθενείας, μετεφέρθη ὁ Γεράσιμος ἐκ τῆς Μονῆς Βουλκάνου στὴν Καλαμάτα, ἐκεῖθεν δέ, μέσῳ Ἀθηνῶν, στὴν Μονὴν Ἀγίας Τριάδος τῆς νήσου Ὑδρας. Μετὰ τριετίαν ἐπανήλθε καὶ πάλιν στὴν γενέτειρά του προνοία τῶν Κουντουριωτῶν καὶ τοῦ Ἰωάννου Ὁρλάνδου. Ἀπεβίωσε σὲ ἡλικία 81 ἐτῶν, τὴν 7ην Ἰουλίου 1844 καὶ ἐτάφη ἔξωθεν τῆς Μονῆς Καλογραιῶν, μετὰ πολλῶν τιμῶν καὶ «μεγάλης παρατάξεως», «ὄ π ο υ ἄ π α ς ὁ κ λ ῆ ρ ο ς κ α ἰ α ἰ ἄ ρ χ α ἰ ἔ κ ὀ

21. Κ. Χρ. Δουκάκης, Πνευματικὴ Τράπεζα... ἔ.ἀ., σ. 11.

22. Φωτάκος... ἔ.ἀ., σ. 121.

23. Μητροπολ. Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκίηλ, Ἱστορία καὶ ἄρξεις τῆς Μονῆς Καλογραιῶν, ἐν «Ἐργικῇ καὶ Ἡμέρει», Α' 1947, σ. 206.

24. Τὸ ἐγγράφον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσόστομου Θέμελη, περ. «Διδαχὴ» (1967), σ. 68 καὶ «Μεσσηνιακά», τόμ. Α' (1968), σσ. 5-6.

25. Μακρυγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, Ἐκδ. «Γαλαξία», Ἀθήνα 1964, σσ. 364 - 365. Βλ. καὶ Γεωργ. Μεταλληνόσ, Ἡ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Δύσις, «Σύναξη», τεύχ. 8 (1983), σ. 44.

σησαν μετὴν παρουσίαν των τὴν παράταξιν τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Σχολάρχης κ. Π. Σμυρνάκης ἐξέφωνησε λόγον κατάλληλον καὶ ἐπάξιον τῶν ἀρετῶν τοῦ Γερασίμου...»²⁶.

Τὸ ὑπὸ τῶν συγχρόνων του ἐπίγραμμα, ποῦ ἐχαράχθη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου τῆς Καλαμάτας καὶ μοναχοῦ, εἶναι ἐκφραστικὸν καὶ ἀξιωματικόν:

«Ὅπου τελευτᾷ
τοῦ καλοῦ Γερασίμου
σθέννται λύγρος
τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας».

IV

Συμπερασματικαὶ κρίσεις περὶ τοῦ ἀνδρός.

Σοβαρὸς καὶ εὐπρεπὴς κληρικὸς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος βιογράφος τοῦ μοναχοῦ Γερασίμου Παπαδοπούλου, ὁ Δανιὴλ Γεωργόπουλος. Σύγχρονος καὶ οἰκείος ἴσως τοῦ Γερασίμου καὶ καλῶς γνωρίζων τὰ πράγματα, ἔχω τὴν γνώμην ὅτι εἶναι ἀξιόπιστος συγγραφεύς. Συνεπῶς γράφων οὗτος τὴν νεκρολογία καὶ ἐξιστορῶν εἰς αὐτὴν τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ μοναχοῦ Γερασίμου, ἀφήνει νὰ ἀνακρανῇ ἀνάγλυφος ἢ προσωπικότης καὶ τὸ ὄλον ἔργον αὐτοῦ, τὸν χαρακτηρίζει ὡς «τὸ τελευταῖον λαμπρὸν λείψανον τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος» καὶ προσθετεὶ ἀκόμη ὅτι ὑπῆρξεν «ἐν ἀρετῶν λόγῳ καὶ ἔργῳ διδάσκαλος ἀπάσης τῆς νεολαίας τῶν Καλαμῶν, προστάτης καὶ βοηθὸς τῶν ὀρφανῶν, ποδηγέτης πάντων εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν παιδείαν... πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καταναλώσας εἰς ἐκτέλεσιν τῶν εἰρημῶν ἀρετῶν». Ὁφείλομεν νὰ ἀποδώσωμεν κυριολεκτικὸν νόημα εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Δανιὴλ Γεωργόπουλου καὶ μετὰ αὐτὸ τὸ βάρος τοὺς δεχόμεθα ἀνεπιφυλάκτως.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γεωργόπουλον καὶ ὑπὸ τὸ πρῶτον ἄλλης ἠθικῆς ἀντιλήψεως, ὑπὸ νεωτέρων ἐρευνητῶν σφοδρῶς ἐπεκρίθη ὁ Γεράσιμος, κατηγορηθεὶς δῆθεν ὡς φιλότουρκος καὶ προδότης. Κάτι τέτοιο ὅμως

εἶναι ἀδιανόητον παντελῶς καὶ εἶναι νὰ ἀπορῆ κανεὶς πῶς ἐμεγαλοποιήθησαν ὠρισμένα γεγονότα καὶ πῶς συνήχθησαν κρίσεις καὶ ἐσφαλμένα συμπεράσματα γὰρ τὸν μοναχὸν αὐτόν. Διότι τί ἐδίδασκεν οὗτος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν στοὺς νέους τῆς Καλαμάτας; Μόνον γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ τίς πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς; Ἀσφαλῶς ὄχι.

Μεταφέρω πρόσφατη γνώμη ἐγκύρου μελετητοῦ, ποῦ εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρη: «Ἡ παιδεία τῆς περιόδου τῆς δουλείας ὠφέλησεν ἐν τῷ συνόλω τῆς τὸ Γένος, διότι διὰ τῶν σοφῶν ἢ ἀσόφων παλαιῶν ἢ νέων ἀρχῶν διδασκάλων, συλλήβδην ἐπολεμήθη ἢ ἀμάθεια, ἐδημιουργήθησαν προσωπικότητες, ἐκαλλιιεργήθη συνείδησις καὶ μετὰ τὸν συντελούμενον φρονηματισμὸν οἱ ραγιάδες ἔγιναν ἄξιοι τῆς ἱστορίας των, ἤρχισαν νὰ νοσταλγοῦν τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀντὶ νὰ περιμένουν ἀπὸ τοὺς ξένους ἢ τὸν Θεὸν νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν κατῶρθωσαν νὰ ξαναπλάσουν τοὺς μεσαιωνικοὺς καὶ πρὸ πάντων τοὺς ἀρχαίους ἥρωας. Ὁ ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας ἐβλάστησεν ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδείας»²⁷. Καὶ ὁ Γεράσιμος, συνειδητὸν ὄργανον τῆς παιδείας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατεδίκαζε εἰς αἰωνίαν δουλείαν τὸ ἔθνος του. Ἀνήκει καὶ αὐτὸς στὴ χορεία τῶν κληρικῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας ὑπῆρξαν οἱ πνευματικοὶ χειραγωγοὶ ὁλοκληροῦ τοῦ λαοῦ, ἐτροφοδότησαν πνευματικῶς, ἐνίσχυσαν ποικιλοτρόπως καὶ ὠδήγησαν τοὺς νέους «εἰς ψυχοφελῆ καὶ σωτήρια καὶ βιωφελῆ καὶ περὶ τὸ ζῆν χρήσιμα».

Ἄν ἔχουν κάποιοι νὰ κρίνουν τὸν Γεράσιμον διὰ τὴν καθόλου στάσιν του κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, αὐτοὶ εἶναι οἱ σύγχρονοὶ τοῦ Καλαματιανοῦ. Ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι ὁ μοναχὸς καὶ διδάσκαλος περιεβάλλετο ἀπὸ τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν τῶν συγχρόνων του καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς Καλαμάτας ἐθεωρεῖτο ὡς εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος, δεσπόζουσα καὶ ἐπιφανὴς φυσιογνωμία, ὑπόδειγμα βίου γιὰ τὴν νεότητα. Σαφὴς ἀπόδειξις τοῦτου εἶναι ὅτι ἐξελέγη πληρεξούσιος τῆς πόλεως τῶν Καλαμῶν κατὰ τὴν Β' Ἐθνικὴν Συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων στὸ Ἄστρος. Μετέχει τῶν κοινῶν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ ἐλευθέρου βίου καὶ ἡ ὑπογραφή του περιλαμβάνεται ὁμοῦ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἄλλων διαπρεπῶν προκρίτων καὶ λοιπῶν ἀγωνιστῶν εἰς δημόσια ἔγγραφα, ὅπως τοῦ Βρεσθῆνης Θεοδωρήτου, τοῦ Μεθώνης Γρηγορίου, τοῦ Γρηγορίου Δικαίου,

26. Δανιὴλ Γεωργόπουλος, Βίος, πολιτεία καὶ νεκρολογία... ἔ.κ., σ. 7.

27. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Παρατηρήσεις ἐπὶ μιᾶς νέας μελέτης περὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε', «Μνημοσύνη», τόμ. 6ος (1976 - 77), σσ. 306-307.

τοῦ Ζαΐμη, τοῦ Λόντου κ.ά.²⁸. Ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ὅτι συνεργάζεται μετ' ἄλλους ἀρχιερεῖς καὶ διαπρεπεῖς ἄνδρας, κατ' ἐντολὴν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἄστρους διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ κώδικος²⁹. Ὑπογράφει ἀκόμη τὸ ἀπὸ 26.5.1831 ψήφισμα τῶν προκρίτων τῆς Καλαμάτας καὶ τῶν πέριξ περιοχῶν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεδοκιμάζοντο στασιαστικὲς ἐνέργειες κατὰ τοῦ Καποδιστριακοῦ καθεστώτος³⁰.

Εἰς γενικὴν θεώρησιν ὁ Γεράσιμος Παπαδόπουλος ὑπῆρξεν ἰδιάζουσα μορφή. Εὐγενὴς ἢ καταγωγή του καὶ ἡ παιδεία του διὰ τὴν ἐποχὴν του πλήρης. Ὡς υἱὸς εὐκαταστάτου ἐμποροῦ τῶν Καλαμῶν, μετ' ὑποκατάστημα τῶν ἐμπορικῶν του ἐπιχειρήσεων στὴν Ρωσία, θὰ ἠδύνατο, ἂν ἤθελε, νὰ ἔχη λαμπρὰν ἐπαγγελματικὴν σταδιοδρομίαν πλησίον εὐκαταστάτου πατρός. Καταφρονεῖ ὅμως τὸν πλοῦτο, ἀσπάζεται τὸν μοναχικὸν βίον καὶ διάγει ζωὴν ἀσκητικὴν, προσευχόμενος καὶ νηστεύων αὐστηρῶς διὰ βίου. Ἡ προσφυγὴ του συνεπῶς στὸ ράσον καὶ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος δὲν ὑπῆρξε προᾶξις ἀπελπισίας, ἀλλὰ πηγαία ἀνταπόκρισις στὴν φωνὴ τῆς ἐσωτάτης μοναστικῆς καὶ διδασκαλικῆς του κλίσεως. Εἶναι ἀφιλοχρήματος καὶ ἐλεήμων. Τὸν διακρίνει σ' ὅλην του τὴν ζωὴν χαρακτηριστικὴ εὐτολμία καὶ παρηγοσία. Νεαρὸς ἐπικρίνει τὸν διδάσκαλόν του Ἀγάπιον, διότι, κατὰ τὸ ἔτος 1787, ἐξέδωκε τὴν σύνοψιν τῶν ἱερῶν Κανόνων χωρὶς τὴν ἀντίστοιχὴ μεταγλώττισιν αὐτῶν στὴν καθομιλουμένη. Τί σημαίνει τοῦτο; Νομίζω ὅτι ἔχει ἰδιαιτέρα σημασίαν τὸ γεγονός ὅτι ἐζητοῦσε τὴν μεταγλώττισιν ἑναὶ αὐστηρὸς καλόγηρος χάριν τῶν πολλῶν, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου κοινὸν κτῆμα, προσιτὸν στοὺς ὀλιγογράμματους.

Τὸ πρᾶγμα ἐνθουμίζει τὴν περίπτωσιν Γρηγορίου τοῦ Ε' ὁ ὁποῖος, ὅταν ὑπηρετοῦσε στὴν Σμύρνη ὡς διάκονος ἀκόμη, μετέφρασε καὶ ἐξέδωκε, διὰ δαπάνης τοῦ Σμυρναίου λογίου Ἰωάννου Πιττακοῦ, τοὺς περὶ ἱερωσύνης λόγους Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐνῶ ἄλλα πατερικὰ ἔργα μετέφρασε καὶ ἐξέδωκε κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχίαν του εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν³¹. Ἀκριβῶς διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπεδιώκετο ἢ κατανόη-

σις τῶν δυσκόλων πατερικῶν κειμένων ἀπὸ τὸν λαόν, διὰ μεταφράσεως καὶ σχολίων.

Ἄλλο δεῖγμα τῆς κηρυκτικῆς ἀποστολῆς ἐνὸς πνευματικοῦ ἡγέτου, οἷος ἦτο ὁ διδάσκαλος καὶ μοναχός, εἶναι ὅτι ὁ Γεράσιμος μετ' ὁσθένος ἀντετάσσετο κατὰ τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος, βοῶν, κατὰ τῆς γενομένης ἀδικίας εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Μάουερ καὶ τῶν Βαυαρῶν. Ὑπῆρξεν ἑνας γνήσιος ἱεραπόστολος τῆς παιδείας τοῦ Ἐθνους, πού ὄχι μόνον μετ' ἰσορροπίας καὶ λόγια, ἀλλὰ καὶ μετ' ἔργα καὶ μετ' προσωπικὴν θυσίαν, ἐτόνωσε καὶ ἐξωογόνησε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν νέων τῆς Καλαμάτας. Ὡς διδάσκαλος ἦτο ἀπὸ τοὺς προοδευτικῶν καὶ πρωτοπόρων. Εἶχε ὀρθῶς προοδευτικὰ παιδαγωγικὰ ἀπόψεις — τολμηρὰς μάλιστ' — καὶ τίς ὅποιες ἐφήρμοξε στὴν διδασκαλίαν του, ἐπικρινόμενος ὑπὸ τῶν συγχρόνων του. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι οἱ ἀπόψεις αὐτῆς ἐθεωρήθησαν ὀρθῶς καὶ ἐφηρμόσθησαν βραδύτερον ἀπὸ τοὺς νέους διδασκάλους. Ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων, κατὰ τοὺς δυσκόλους ἐκείνους χρόνους ἦτο προφανής. Ὑπῆρξεν ἑνας πνευματικὸς χειραγωγός, μία σπανία προσωπικότης καὶ στὸ ἐνεργητικὸν του εἶναι ὅτι, λόγῳ τῆς τόλμης του, προέτρεχε τῆς ἐποχῆς του.

Πάντα ταῦτα διαγράφουν ἀμυδρῶς μίαν ἔντονη μοναστικὴν προσωπικότητα, ἢ ὅποια ἔδρασε καὶ ἐκινήθη εὐεργετικῶς στὸν Μεσσηνιακὸν χῶρον, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ ἐφάνη «π ο λ λ ἄ ὠ φ ἔ λ ι μ ο ς» στὴν γενέτειρά του.

(Τέλος)

ΙΩ. Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, πτυχ. Θ. Φ.
Δ)ντῆς Ἀρσακείου Λυκείου Πατρῶν

Ἐπιμνημόσυνη ἑορτή τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Πιττακοῦ, ἱεροκήρυκος καὶ διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον πὸν βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν διακονικὴν, μαρτυρικὴν καὶ ἀγωνιστικὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς, πὸν ἢ πνευματικὴ σύγχυση ἀξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἢ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὸν δυσδιάκριτη.

Γράφεται: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

28. Ἄ. Ζ. Μάμουζα, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος... Ἐν Πειραιεῖ 1839, σ. 99.

29. Ἄ. Ζ. Μάμουζα, ἔ.α., σ. 65.

30. Ἐδημοσιεύθη τοῦτο εἰς «Μεσσηνιακά», τόμ. Β' (1972), σσ. 348 - 349.

31. Τ. Ἀθ. Γριτσοπούλου, Μονὴ Φιλοσόφου, σσ. 323 - 325. Τοῦ αὐτοῦ, Παρατηρήσεις ἐπὶ μιᾶς νέας Μελέτης περὶ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου Ε', «Μνημοσύνη» Στ' (1976 - 1977), σσ. 331 - 332.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὴν 30ὴν Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. τὸ Τμήμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀνεκήρυσεν ὡς Ἐπιτίμους Διδάκτορας αὐτοῦ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μύρων κ. Χρυσόστομον καὶ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον.

Ἡ ὅλη τελετὴ ἀπειτέλεσε σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, διότι κατ' αὐτὴν ἐτιμήθησαν δύο διακεκριμέναι ἐκκλησιαστικαὶ προσωπικότητες διὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον προώθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῶν Θεολογικῶν Γραμμάτων καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν ἐκκλησιαστικὴν τῶν δρασῶν, ἣ ὅποια δὲν ἔχει μόνον ἑλληνορθόδοξους προσοπικὰς, ἀλλὰ καὶ διορθόδοξον καὶ οἰκουμενικὴν διάστασιν.

Ἡ γενομένη πρὸς αὐτοὺς τιμὴ ἐπεσημάνθη ἀκόμη περισσότερο ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τὴν σχετικὴν λαμπρὰν τελετὴν παρέστησαν, ἐκτὸς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ πολλῶν Σεβασμιωτάτων καὶ Θεοφιλεστάτων Ἀρχιερέων, ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Μητσοιάκης, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Κανελλόπουλος, πολλοὶ Ὑπουργοὶ καὶ ἄλλα κυβερνητικὰ στελέχη, ὁ πρέσβυς τῶν ΗΠΑ ἐν Ἀθήναις κ. Σωτήρχος, ὁ Πρόεδρος καὶ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἐκπρόσωποι τῶν διαφόρων Ἀρχῶν καὶ τῆς παντὸς εἶδους πνευματικῆς Ἡγεσίας, πολλοὶ κληρικοί, ὁ Πρύτανης καὶ τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πλῆθος πνευματικῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκπρόσωποι τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, οἱ ὅποιοι πάντες κατέκλυσαν ἀσφυκτικῶς τὴν ὥραίαν ἱστορικὴν Αἶθουσαν Τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὡς ἐιονίσθη ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφεῖμ κατὰ τὸ ἐπακολουθήσαν δεῖπνον, —ἔπερ ἐν συνεχείᾳ παρετέθη πρὸς τοὺς τιμηθέντας ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν δύο Τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν—, ἡ ἐπιδαριλευθένσα εἰς τοὺς δύο Σεβ. Ἱεράρχας τιμὴ ἀντανακλᾷ εἰς ὀλόκληρον τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ Πρωτόθρονον ἐν αὐτῇ Σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ ὁποίου οἵτι παρούσασαν τὴν λαμπρὰν δρασίν των.

Ἡ προβολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Ἀμερικῇ.

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, εἰς ἐκτενῆ συνέντευξίν του, δοθεῖσαν εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, ἀνεφέρθη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἰς τὴν ὑποδοχὴν, ἣ ὅποια ἐγένετο εἰς τὸν Παραγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Δημήτριον ὑπὸ τοῦ Προέδρου Μπούς ἐν Ἀμερικῇ, καὶ εἰς τοὺς ἐπαίνους τοῦ Ἀμερικανοῦ Ἡγέτου διὰ τὴν καθ' ὅλου ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας. Συγκεκριμένως ὁ χαρισματικὸς Ἡγέτης τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Νομίζω ὅτι ὁ Πρόεδρος μας, ὁ κ. Τζ. Μπούς εἶχε ὑπ' ὄψη του καὶ τὴν παρουσία καὶ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας στὴν Ἀμερικῇ. Δὲν εἴμεθα πιά μία μικρὴ ἐθνικὴ μειονότητα. Ἐχομε εἰσέλθει εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς καί, παρότι ἀρνητικὰ δὲν εἴμαστε τόσον πολλοί, ἐν τούτοις ἡ συνεχὴς ἄνοδος τοῦ στοιχείου μας, σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς, ἐπεισε τὸν Πρόεδρο τῆς χώρας νὰ δεχθῇ τὸν Πατριάρχη μας ὡς ἐκπρόσωπο τοῦ Ὁρθόδοξου χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ὡς Ἡγέτη μὲ μελλοντικὸ ρόλο τὴν καθοδήγησι —γιὰ νὰ μὴν πῶ τὴν καθηγεσία— τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν σωστὸ παγκόσμιό της ρόλο, πὸν εἶναι ἡ ἐξύψωσι τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ ἀνθρώπου γιὰ μιὰ δικαιοτέρα ἀνακατάταξι τῆς ἀνθρωπίνης παγκόσμιας κοινωνίας».

Ἐρωτήματα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν περὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ λοιπῶν εὐκαιριῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Ἀντ. Σαμαρᾶς κατὰ τὴν πρόσφατον Διαβαλκανικὴν Διάσκεψιν, ἣτις ἐγένετο ἐν τῇ ἀλβανικῇ πρωτεύουσῃ, εἰς τὴν ἱστορικὴν ὀμιλίαν του προέβαλε τὸ αἷτημα περὶ τῆς προσπαθείας «ὥστε ὅλες οἱ χώρες νὰ σεβαστοῦν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὅπως ἐπιτάσσει τὸ Διεθνὲς Δίκαιον».

Ἀναφερόμενος ὁ κ. Σαμαρᾶς εἰδικῶς εἰς τὸ ζήτημα τῶν θρησκευτικῶν ἐλευθεριῶν, ἀπηύθυνεν εὐθαρσῶς τὰ ἑξῆς ἐρωτήματα: «Δὲν ἀποτελεῖ πράγματι ἓνα ἐπαναστατικὸ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ φαινόμενο τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Πατριάρχης τῆς Μόσχας, πρὶν ἀπὸ ὀλίγες μόνον ἡμέρες, ἐτέλεσε δημόσια Λειτουργία

στον καθεδρικό ναό του Αγίου Βασιλείου, δίπλα στα τείχη του Κρεμλίνου;

«Είναι λοιπόν επιτρεπτό να ονομάσουμε μία χώρα ελεύθερη εάν οι άντρες και οι γυναίκες στη χώρα αυτή εμποδίζονται στην πλήρη άσκηση της θρησκευτικής τους λατρείας; Η άσκηση της ελευθερίας αυτής δεν θα έπρεπε να είναι εξίσου σεβαστή και στον τομέα της πολιτικής και οικονομικής δραστηριότητος;».

«Ας ελπίσωμεν, ότι εις το λίαν προσεχές μέλλον οι Έλληνες αδελφοί της Βορ. Ηπείρου και οι Ορθόδοξοι Άλθανοί θα εορτάσουν την ποθητήν ελευθερίαν των, ή οποία κατά τόσον θάνασον και κινικόν τρόπον έχει αφαιρεθῆ εκ τῆς δημοσίας θρησκευτικῆς, πολιτικῆς και οικονομικῆς ζωῆς των.

Ἐκδήλωσις πρὸς τιμὴν διακεκριμένης προσωπικότητος τοῦ Πόντου.

Εἰς τὸ Μέγα Ἀμφιθέατρον τῆς Ἱστορικῆς και Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας Ἑλλάδος ἐν τῇ Παλαιᾷ Βουλῇ τῶν Ἑλλήνων τὸ «Δουρίδειον Ἰδρυμα και Πνευματικὸν Κέντρον - Μῆνες τῆς Πόλης», ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ εορτασμοῦ τῆς ἐπειτείου τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, ἐτίμησεν ἐπαξίως τὸν πρ. Ἀντιπρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Ἰσαὰκ Νικ. Δαυρεντίδην ὡς «Νέστορα τοῦ πνεύματος, τῆς εὐποιίας, τῆς δράσεως και θεματοφύλακα τῆς Ἑλληνοκεντρικῆς πνευματικῆς οἰκουμενικότητος τοῦ Βυζαντίου».

Ὁ γνωστὸς διὰ τὴν ἑλληνορθόδοξον, κοινωνικὴν και ἀλτρονιστικὴν δρασίον του Πρόεδρος τοῦ Ἰδρυματος Ὁμοτίμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ὁρέστης Δουρίδης, ὅστις, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διὰ τοῦ ἰδικοῦ του μόχθου και προσωπικῶν δαπανῶν, κατεκόσμησε τὸν περίβολον τῆς Ὀδοντιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν διὰ τοῦ περικαλλοῦς ἰ. ναοῦ τοῦ ἁγ. Ἀντύπα, δι' ὀμίλιας του ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ τιμηθέντος πολιτικοῦ, ὅστις ὀρθῶς προσεβλήθη ὡς «ὁ ἀνθρώπενος νοσιαλγὸς και ἀνύσιακος πατριδογράφος τοῦ Πόντου, ὁ ἀνιδιοτελὴς θεματοφύλαξ τῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως τῶν ἀδουλώτων Ποντίων».

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος εορτασμὸς ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ να ἔλθῃ διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν εἰς τὸ προσκήνιον τὸ ὡσαύτως διὰ τῆς χρηματικῆς εισφορᾶς, τοῦ μόχθου και τῶν θυσιῶν τοῦ αὐτοῦ Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ συσταθὲν «Δουρίδειον Ἰδρυμα», ὅπερ διὰ τῆς πλουσίας Βιβλιοθήκης, τοῦ λαμπροῦ Μουσείου, τῶν ὡραίων ἐκδόσεων, διαλέξεων και λοιπῶν δραστηριοτήτων του προσβάλλει οὐ μόνον τὴν Βασιλίδα τῶν πό-

λεων και ἔδραν τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ και τὴν καθ' ὅλου ἑλληνορθόδοξον πνευματικὴν παράδοσιν και τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Μικροσιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἰδεολογία ἄνευ ταυτότητος.

Ὁ δημοσιογράφος κ. Γιάννης Λάμπρας ἐν προσφάτῳ ἄρθρῳ του ἐπισημαίνει τὴν βαθυτάτην κρίσιν τῆς παρατάξεως ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξακολουθοῦν να μένουν προσκεκολλημένοι εἰς τὴν κομμουνιστικὴν ἰδεολογίαν ἀντιφάσκοντες πρὸς ἑαυτοὺς και αὐτοαναιρούμενοι. Ὅτιοι, ἐνῶ προτείνουν «ἐκσυγχρονισμόν» τῆς ἰδεολογίας των και προσπαθοῦν να ἀντιγράψουν ὅ,τι ἐπὶ δεκαετίας κατεδίκαζον, δὲν παύουν να ἐκδηλώνουν τὴν νοσιαλγίαν των διὰ τὴν «δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου» και διὰ σταλινικὰ πρότυπα. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ διακεκριμένος δημοσιογράφος ἐπισημαίνει τὰ ἐξῆς διὰ τὴν προγραμματικὴν των διακήρυξιν:

«Ἐχει κανεὶς τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ διακήρυξις ἀναφέρεται σὴν ἀνάγκη... μηχανοργάνωσης τῶν ὑπηρεσιῶν και ὄχι μιᾶς ριζικῆς ἀναθεώρησης τῆς ἰδεολογίας... Ἀλλωστε, τὸ κείμενο τῆς διακήρυξης ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ΚΚΕ θεωρεῖ... ὡς δικῆς του «κατακτήσεις» ὀρισμένες ἰδέες πὸν ἐπὶ 70 χρόνια καταδίκαζε! Μιλᾷει λ.χ. γιὰ «ἐλευθερία ἐπιλογῆς τοῦ κόμματος πὸν προτιμᾷ ὁ καθένας» (ἐνῶ πρόσθετε τὸν ἀπόλυτο μονοκομματισμό), ὀρίζει τὸν σοσιαλισμό ὡς «κοινωνία με πολλὰ πλῆθος μορφῆς ἰδιοκτησίας» (ἐνῶ τόσα χρόνια ἀρνιόταν κάθε μορφῆ ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας), ζητᾷει «ἄξιοποίηση σὶδ ἔπακρο τῶν δυνατοτήτων τῆς ΕΟΚ» (ἐνῶ εἶχε καταψηφίσει τὴν ἔνταξη τῆς χώρας μας σὴν Κοινότητα) και οὕτω καθεξῆς. Παράλληλα, ἐξακολουθεῖ να καταδικάζει τὸ ΝΑΤΟ και τοὺς συνασπισμοὺς (τὴν πὸν διαλύονται πλέον μόνον τους), ἐξακολουθεῖ να πιστεύει σὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου (ἀφοῦ θεωρεῖ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ὡς «θεμελιακὴ προϋπόθεση τοῦ σοσιαλισμοῦ») και τελικὰ θγάζει τὴ μάσκα και ἀποκαλύπτει τὴν ἀγιάτρευτη συμπάθειά του πρὸς τὸν Ἑπαρκτικό Σοσιαλισμό».

Θὰ ἠδυνάμεθα εἰς ταῦτα να προσθέσωμεν, ὅτι, ἀνεξαρτήτως πάντων τούτων, ὁ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὸς λαὸς ἐπιθυμεῖ πρὸ πάντων να μάθῃ ἐὰν οἱ Ἑλληνες κομμουνιστὰι ἀποκηρύττουν τὸν ἄθεον διαλεκτικὸν και ἱστορικὸν ἕλισμόν ἢ ἐὰν ἐμμένουν εἰς αὐτὸν παρὰ τὴν παταγώδη κατάρρευσίν του εἰς τὰς χώρας τοῦ ἀπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρ. Ίερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου

Μέσα στὸ πλοῦσιο ἔργο τῆς Μητροπόλεως γιὰ τοὺς νέους, ἢ πλὴ σπουδαία προσφορά τῆς εἶναι ἡ Κατασκηνώση. Ἐπειδὴ πιστεύει στὴν μεγάλη σπουδαιότητά της, γι' αὐτὸ ἡ μικρὴ καὶ πτωχὴ μας Μητρόπολη κάθε καλοκαίρι διοργανώνει στὴν Μεγάλῃ Παναγίᾳ Χαλκιδικῆς τῆ δικῆς τῆς Κατασκηνώσης.

Γιὰ πέμπτη χρονιά λειτούργησε καὶ φέτος ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Κατασκηνώση τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ στὸ Ἱερό Προσκύνημα τῆς Μεγάλῃς Παναγίας. Φιλοξένησε σὲ 2 περιόδους 130 ἀγόρια καὶ κορίτσια Γυμνασίου - Λυκείου τῆς περιοχῆς κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιο. Τὸ σύνθημα τῆς φετινῆς Κατασκηνώσεως ἦταν «ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ». Καὶ ἦταν ἀφιερωμένη στὴν ἱερωσύνη καὶ στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Στὴν περίοδο τῆς Κατασκηνώσεως ἔγιναν 2 χειροτονίες. Μία εἰς διάκονον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κατασκηνώσεως διδασκάλου Ἀργυρίου Καραμόσχου καὶ μία εἰς πρεσβύτερον τοῦ διακόνου π. Δημητρίου Μέμου. Δόθηκε ἔτσι στοὺς νέους μας τὸ μήνυμα «πρόσκληση στὴν ἱερωσύνη» καὶ «τιμὴ στὴν ἱερωσύνη».

Στὰ μαθήματα ἔγινε ἐρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῶν ἄλλων μυστηρίων. Σὲ κάθε περίοδο ἔγινε ἀγρυπνία, στὴν ὁποία κοινώνησαν τὰ παιδιά τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Εἶχαν ἐπίσης τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ἀγία Νεομάρτυρα Ἀκυλίνα στὸ Ζαγκλιθέρι, πού εἶναι τὸ πρότυπο γιὰ τοὺς νέους τῆς περιοχῆς μας.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ίερά Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ καὶ σὲ ἀτμόσφαιρα ἐνθουσιασμοῦ ἔγιναν τὴν Κυριακὴ 7 Ὀκτωβρίου στὶς 6.30 μ.μ. τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεόχτιστου Πνευματικοῦ Κέντρου τῆς Ἑνορίας «Παναγία τῶν Ξένων» Λευκάδος, ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας Νικηφόρο.

Παρόντες ἦταν ἡ κ. Νομάρχης, ὁ κ. Δήμαρχος, μεγάλοι καὶ μικροί, πού ἦρθαν νὰ καμαρώσουν τὸ νέο αὐτὸ ἀπόκτημα τῆς ἐνορίας ἀλλὰ καὶ τῆς Λευκάδας.

Δυὸ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴ θεμελίωσή του. Πολλοὶ πολλὰ προσέφεραν, εἶπε ὁ ἐφημέριος π. Ἡλίας Μάλφας. Πρέπει ὄλους νὰ τοὺς εὐχαριστήσουμε.

Τόσο ἡ κ. Νομάρχης, ὅσο καὶ ὁ κ. Δήμαρχος στὶς σύντομες προσφωνήσεις τοὺς εἶπαν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία κάνει καλὰ τὴ δουλειά της καὶ φροντίζει γιὰ τὴ συμπαράσταση τῶν νέων, πού τόσους κινδύνους ἀντιμετωπίζουν σήμερα.

Ὅλοι εὐχονται ὀλόψυχα τὸ Πνευματικὸ αὐτὸ Κέντρο νὰ γίνῃ ἐστία φωτισμοῦ, κατηχήσεως καὶ χριστιανικοῦ προβληματισμοῦ τῶν παιδιῶν μας. Ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴ σωτηρία τῶν νέων μας ἀπὸ τὸ Λυτρωτὴ ΧΡΙΣΤΟ.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Συγκρότηση Ὁμάδας Ἐργασίας γιὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση

Μὲ τὴν ὑπ' ἀρ. Α2/738/4.9.1990 ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσχευμάτων συγκροτήθηκε ὁμάδα ἔργασίας γιὰ τὴν κατάρτιση σχεδίου νόμου γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευση. Ἡ ὁμάδα ἔργασίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς:

- 1) Μητροπολίτη Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἱερώλυμο.
- 2) Μητροπολίτη Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Ἀλέξανδρο.
- 3) Μποτῆ Γεώργιο, δικηγόρο Δ)νσης ΥΠΕΠΘ.
- 4) Οἰκονόμου Ἡλία, κοσμητορα Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν.
- 5) Νικητόπουλο Φώτιο, ὑποδ)ντὴ Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.
- 6) Παπαδόπουλο Νικόλαο, Δ)ντὴ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Ἀθηνῶν.
- 7) Μπρέμπου Φιλοθέη, Τμηματάρχῃ Δ)νσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ΥΠΕΠΘ, ἡ ὁποία ἐκτελεῖ καὶ χρέη γραμματέα.

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἀρχιγραμματεία τῆς Ἀγίας καὶ Ἱεράς Συνόδου

Κατόπιν ἐκκλήσεως τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος, τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας Ἀλεξίου, πρὸς τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα, τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχῃν Δημήτριον, ἡ Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα τῆς βιαίας καταλήψεως ὑπὸ τῶν Οὐνιτῶν τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου ἐν LVOV Οὐκρανίας καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ ἐπισήμου ἀποδόσεως αὐτοῦ εἰς τοὺς Οὐνίτας ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Περιφερειακοῦ Σοβιέτ τοῦ LVOV.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον κατόπιν διεξοδικῆς μελέτης τοῦ θέματος τούτου:

1. ἐκφράζει τὴν θαθεῖαν λύπην του διὰ τὴν συνηχισμένην ἀπαράδεκτον τακτικὴν τῶν Καθολικῶν τῆς Οὐκρανίας Ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ καταλήψεως διὰ τῆς βίας ἱερῶν ναῶν χρησιμοποιοῦμένων μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων,

2. ἐκφράζει τὴν ἀπογοήτευσίν του διότι παρόμοιαι πράξεις γίνονται καὶ μετὰ τὴν ἐπελθοῦσαν συμφωνίαν ὅπως τετραμερῆς Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, τοῦ Βατικανοῦ, τῆς Οὐκρανικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Οὐκρανικῆς Ἑλληνοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἐπιλαμβάνονται τοιοῦτων ἀνακυπτόντων ζητημάτων καὶ ἀναζητῆ εἰς αὐτὰ λύσιν συνάδουσαν πρὸς τὸ νέον κλίμα τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς,

3. ἐκφράζει τὴν θαθεῖαν ἀνησυχίαν του ὅτι ἡ συνηχισις τοιοῦτων ἀντιχριστιανικῶν πράξεων θὰ ἐξηγῆ ἀμέσους ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω σχέσεων καὶ ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὡς ἤδη ἐδήλωσε δι' ἐπὶ

τούτω Ἀντιπροσωπείας αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ρώμης κατὰ τὸν Μόϊον ἐ.ξ.,

4. κάμνει ἐπέιγουσαν ἔκκλησιν πρὸς τὴν Αὐτοῦ Ἀγιότητα, τὸν Πάπαν, ὅπως ἐπέμβη ἀμέσως καὶ προσωπικῶς παρὰ τοῖς ἐπισκόποις τῆς Οὐκρανικῆς Ἐλληνοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτῶν τὴν τήρησιν τῆς κοινῆς αὐτῶν ἐν Ρώμῃ συμφωνίας τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου ὅπως οἱ πιστοὶ αὐτῶν ἐν Οὐκρανίᾳ διάγωσι μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων ἐν πνεύματι οἰκουμενικῆς ἀδελφοσύνης καὶ συνεργασίας,

5. ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ τῆς Οὐκρανίας θὰ συμπεριφέρονται ἀντικειμενικῶς καὶ μὲ γνώμονα τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συνεργασίαν μεταξὺ ὄλων τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἀνεξαρτήτως θρησκείας ἢ δόγματος, ἐπὶ τῷ κοινῷ ἀγαθῷ,

6. δηλοῖ ὅτι εἶναι πλήρως ἀλληλέγγυον πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἐν τῷ ζητήματι τούτω καὶ ὅτι προσεύχεται ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς λογικῆς, τῆς κατανόησεως, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ μεταξὺ ὄλων τῶν ἀνθρώπων καλλῆς θελήσεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου 1990

Ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς
τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ὁ νέος Μακαριώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσῶν κ. Ἀλέξιος ὁ Β', ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἀπέστειλε τὴν ἐξῆς εἰρηνικὴν ἐπιστολήν:

*Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιώτητα
τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
κ.κ. Δημήτριον Α'.*

*Παναγιώτατε ἐν Χριστῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ
συλλειτουργέ,*

Πλήρης θαυμάσιου αἰσθήματος ἀδελφικῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα, χαιρετίζω ἀπὸ καρδίας διὰ τῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Κολ. 1,2) καὶ συμφώνως τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει ἀπενθύνω τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιώτητι τὸ παρὸν εἰρηνικὸν μῆνυμα, ἀνακοινῶν Ἀυτῇ τὰ τῆς ἐμῆς ἀναρρήσεως, χάριτι θεία, εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μόσχας.

Κατὰ τὴν ἀνεξερεύνητον βουλὴν τοῦ ἐν Τριάδι δοξαζομένου καὶ λατρευομένου Θεοῦ καὶ συμφώνως τῇ ἀποφάσει τῆς Τοπικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἥτις συνῆλθε τὴν 7ην Ἰουνίου 1990 ἐν τῇ Λαύρα Ἁγίας Τριάδος - Ἀγίου Σεργίου καὶ εἰς ἣν μετέσχον ἡ ἱεραρχία καὶ οἱ ἐντεταλμένοι ἐκπρόσωποι τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἀπεφασίσθη ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν ἡμετέραν ταπεινότητα τῆς τιμῆς τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσ-

σιῶν, κατὰ τὸν κανονικὸν καὶ σύμφωνον πρὸς τὸ Καταστατικὸν διοικήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας.

Ἡ ἡμετέρα ἐνθρόνισις ἐγένετο τὴν 10ην Ἰουνίου 1990 ἐν τῷ πατριαρχικῷ καθεδρικῷ ναῷ τῶν Θεοφανείων ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας λειτουργίας, ἥτις ἐτελέσθη ὑπὸ τῶν μονίμων μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐκπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, καὶ εἰς ἣν μετέσχον συμπροσενχόμενοι σεβάσιμοι μοναχοὶ καὶ εὐσεβεῖς πιστοί.

Οὕτω, μοι ἀνετέθη ἡ ἐπὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Μόσχας διαδοχὴ τοῦ μακαρίου τῆς μνήμης ἐν Κυρίῳ ἀναπαυθέντος μακαριωτάτου Πατριάρχου Ποιμένος, ὅστις ἐπὶ εἰκοσαετία περιέπου ἤσκησεν ἀξίως τὴν ποιμαντικὴν μέριμναν ἐκατομμυρίων πιστῶν τῆς Ρωσσίας.

Καὶ νῦν, ἐπιβεβαιῶν τὴν ἡμετέραν ἀγάπην πρὸς τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἥς Ὑμεῖς ἐστε ἡ κεφαλὴ, καὶ κινούμενος ὑπὸ τῆς εὐλογητοῦς ἐπιθυμίας τοῦ «τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου (Ἐφ. 4,3), ἐκφράζω τὴν ἐμὴν βουλὴν νὰ τηρήσω τὰς παραδοσιακὰς ἀδελφικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες θεμελιῶνται ἐπὶ τῆς πίστεως τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐνισχύσω καὶ ἀναπτύξω τὴν διορθόδοξον συνεργασίαν, νὰ διαφυλάξω ἐπιμελῶς τὸν θησαυρὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ νὰ συνεχίσω, ἐν ἐνότητι μετὰ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νὰ διακηρύξω συνεχῶς τὰς ἀληθείας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως πρὸς τὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα.

Χάριτι θεία, ἀνέρχομαι εἰς τὸν ὑψηλὸν θρόνον τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσῶν εἰς περιόδον γενικωτέρας ἀνανεώσεως τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, ἥτις ἀνοίγει εὐρυτάτας δυνατότητας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διακονίας αὐτῆς.

Ἀναλαμβάνων τὴν εἰδικὴν εὐθύνην τοῦ πατριαρχικοῦ καθήκοντος καὶ ἐναποθέτων πᾶσαν ἐλπίδα μου εἰς τὴν παντοδύναμον βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Παναγιώτητα ὅμως μὴ λησμονῆ με ἐν ταῖς ἁγίαις προσευχαῖς Ἀυτῆς, ἵνα ὁ Κύριος ἐνισχύη με εἰς τὴν θεοφιλή καὶ ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης πάντων τῶν πιστῶν τῆς Ρωσσίας πρὸς δόξαν τῆς Μιᾶς, Ἁ-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μενεδίσογλου, Παύλου (Μητροπολίτου Σουηδίας), *Ιστορική Εισαγωγή εις τους Κανόνες της Ορθόδοξου Εκκλησίας*, Σταχδόλη: Ίερά Μητρόπολις Σουηδίας και πάσης Σκανδιναβίας, 1990, σελίδες 653 (Τυπογραφεύον της Αποστολικής Διακονίας).

Ο συγγραφέας του παρόντος έργου μητροπολίτης Σουηδίας Παύλος είναι ιεράρχης του οικουμενικού πατριαρχείου (εκλογή: 30 Απριλίου 1974, χειροτονία: 12 Μαΐου 1974). Έγεννήθη εις τὸ Μακροχώριον, τῆς ἐπαρχίας Δέρκων, τὴν ΚΠολιν, τὴν 27ην Νοεμβρίου 1935. Ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴν ἱεράν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, ἀριστοῦχος τὸ 1958, ὑποβαλὼν τὴν διατριβὴν «Ἡ Μοναχικὴ Ζωὴ κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον». Ἐχειροτονήθη διάκονος τὴν 1ην Ἀπριλίου 1956 καὶ πρεσβύτερος τὴν 30ην Νοεμβρίου 1970. Προσληφθεὶς εἰς τὴν πατριαρχικὴν αὐλὴν, ὑπηρέτησεν εἰς τὴν σειρὰν / γραμμὴν τῆς ἀρχιγραμματείας καὶ τελευταῖα ὡς ἀρχιγραμματεὺς τῆς ἱεράς συνόδου ἀπὸ τῆς 26ης Νοεμβρίου 1970 μέχρι τῆς 30ῆς Ἀπριλίου 1974.

Ἐλάθε καὶ τὸ πτυχίον τῆς νομικῆς ἀπὸ τὸ ἀριστοτέλειον παν/μιον Θεσσαλονίκης. Ὡσαύτως ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν θεολογικὴν σχολὴν τοῦ ἴδιου πανεπιστημίου τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1973, μετὰ τὴν διατριβὴν: Μενεδίσογλου, Παύλου, Τὸ

Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ..., Θεσσαλονίκη, 1972. Γνωρίζει τὴν ἑλληγικὴν, τὴν τουρκικὴν, τὴν γαλλικὴν, τὴν σουηδικὴν.

Παράλληλα πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ποιμαντικὰ του καθήκοντα ἐπεδόθη μετὰ ἐπιτυχίαν ἐνωρὶς εἰς τὸ ἔργον τῆς συγγραφῆς, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, τὴν λειτουργικὴν. Τὰ γραπτὰ του δημοσιεύονται εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ εἰς συλλογικὰ ἔργα. Ὁ γράφων, παρουσιάζων τὸ 1986 ἓνα ἄρθρον τοῦ Σουηδίας Παύλου, μετὰ τὸν τίτλον: Παύλου, Σουηδίας, Ἡ Κανονικὴ Συλλογὴ «Πηδάλιον», Χαριστέον Σεραφεὶμ Τίκα, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, Ἀθῆναι, 1984, σ. 165 - 166, Θεολογία 57 (1986) 918, ἔγραψεν: «...ἐργασία ἐνδιατρίβουσα περὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. Ὁ Σουηδίας Παῦλος συνεχίζει τὰς εἰς τὸν τομέα τοῦτον ἐνασχολήσεις του. Ἀσφαλῶς χρήσιμος θὰ καθίστατο ἢ εἰς ἓνα τόμον συλλογῆ καὶ ἐκδόσις τῶν εἰς διάφορα μέρη διεσπαρμένων μελετῶν του».

Μετὰ τὸν εἰς τὰς χεῖράς μας τόμον ἡ εὐχὴ αὐτὴ καθίσταται μὴ πραγματοποιήτης, μολονότι ὅλα αἱ ἐδῶ ἐμφανιζόμεναι ἐργασίαι δὲν εἶδον εἰσέτι, ἐφόσον εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ ὁ γράφων, τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Γνωρίσματα τοῦ συγγραφέως, μεταξὺ ἄλλων, εἶναι: ὁ συστηματικὸς τρόπος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Ἡ φιλοτιμία εἰς τὸν τρόπον τῆς μελέτης καὶ ἐργασίας. Ἡ ἀκριθὴς χρῆσις καὶ ἀξιολόγησις τῶν πηγῶν

γιατῆς, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσπαζόμενος Ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ, παραμένω ταπεινὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς Παναγιώτητος.

Θεῖα χάρις ὁ ταπεινὸς

ΑΛΕΞΙΟΣ Β΄

Πατριάρχης Μόσχας καὶ πασῶν τῶν Ρωσσιῶν.

—Ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος Β΄ ἀναφερόμενος εἰς συνέντευξίν του εἰς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχει ἡ ἐνότης τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

«Ὅπως θλέπετε, μόλις τώρα ἀντιμετωπίζω τὸ πρόβλημα αὐτό. Αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνόδου τῶν Ἐπισκόπων ἀπέδειξαν, ὅτι ἀναζητοῦμεν πάντες τὸν δρόμον, διὰ νὰ ἀποτρέψωμεν τὴν διάσπασιν. Αὐτό, ὅπερ σήμερον προέχει, εἶναι νὰ κάμωμεν πλεόν συμπαγῆ τὴν ἐνότητα. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ εὔρωμεν τὸν δρόμον καὶ τὸν τρόπον, διὰ νὰ ἐπιλύσωμεν τὰ προβλήματα ταῦτα. Θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ τὰ λύσωμεν πάσῃ θυσίᾳ, ἂν καὶ εἶναι πολὺ δύσκολον. Ἐχω ὑπ' ὄψει τὴν

κατάστασιν εἰς τὰς δυτικὰς περιοχὰς τῆς Οὐκρανίας καὶ τὰς κεντρικὰς περιοχὰς τῆς Ρωσικῆς Ὁμοσπονδίας. Ἡ Ἐκκλησία μας πρέπει νὰ γίνῃ συμφιλιατικὴ δύναμις τόσον εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν».

Ἐν τῇ αὐτῇ συνεντεύξει του ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ιδιότητά του ὡς βουλευτοῦ ἐδήλωσεν: «Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν πρόκειται νὰ παραμελήσω τὰ βουλευτικὰ μου καθήκοντα. Θὰ τὰ ἐκτελῶ μετὰ προθυμίαν, συμμετέχων εἰς τὰς ἐργασίας τῶν συνεδριῶν καὶ Ἐπιτροπῶν τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ τῆς ΕΣΣΔ καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ δέχομαι ὡς βουλευτῆς».

—Ἡ ὑπὸ πολλῶν ρωσικῶν προσωπικοτήτων ἰδρυθεῖσα πρὸ τινων μηνῶν «Βιβλικὴ Ἐταιρεία τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως» συνεχίζει τὰς προσπάθειάς της διὰ «νὰ προσφέρῃ τὴν δυνατότητα εἰς ὅσους τὸ ἐπιθυμοῦν νὰ μελετήσουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν εἰς τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν». Ἡ Ἐταιρεία ἐπιδιώκει τὴν μετάφρασιν τῆς Βίβλου εἰς τὰς ἐπιμέρους γλώσσας τῶν λαῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, θὰ προχωρήσῃ δὲ καὶ εἰς ἐπιστημονικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ μεταφραζομένου κειμένου.

καὶ βοηθημάτων. Ἡ πολλὴ προσοχή, ἡ ἀντικειμενικότης, ἡ σαφήνεια καὶ ὁ ἀναλυτικὸς τρόπος τῆς ἐργασίας.

Ἡ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωσις τοῦ μητροπολίτου / συγγραφέως εἶναι ἐμφανής. Ἀναφέρεται οὗτος καὶ εἰς τὰ ἰδικὰ του ἔργα (σ. 55, ὑποσ. 4). Ἡ χρησιμοποιομένη πλουσία βιβλιογραφία δίδεται κατ' ἐπιλογήν. Παράκειται αὕτη μόνον εἰς τὰς ὑποσημειώσεις καὶ ὄχι εἰς ἰδιαιτέρον κεφάλαιον βιβλιογραφίας. Φθάνει μέχρι τοῦ ἔτους 1989 (σ. 55, ὑποσ. 4).

Ὁ τίτλος ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σχεδιάγραμμα καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου.

Ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸν πρόλογόν του (σ. 9-11), προβαίνει εἰς δύο διαπιστώσεις:

α) «ὅτι οἱ κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἐπακριβῶς καθωρισμένοι καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ποικίλλει εἰς τὰ διάφορα χειρόγραφα καὶ δὲν συμφωνεῖ εἰς τὰς ἐντύπους ἐκδόσεις».

β) «ὅτι ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῇ γραμματεία ἔλλειπει παντελῶς, ὡς αὐτοτελὲς σύγγραμμα, ἱστορικὴ τις εἰσαγωγή εἰς τοὺς κανόνες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὅτι αἱ σχετικαὶ εἰδήσεις, αἱ περιλαμβανόμεναι εἰς τὰς κανονικὰς συλλογὰς, εἶναι ἐλάχισται ἢ ἐλλειπεῖς». Σκοπὸς ὡς ἐκ τούτου τῆς «ἱστορικῆς Εἰσαγωγῆς» εἶναι ἡ κάλυψις τοῦ κενοῦ τούτου καὶ ἡ κωδικοποίησις τῶν ἱερῶν κανόνων.

Τὸ βιβλίον, ἐκτὸς τῶν εἰσαγωγικῶν εἰς τὴν ἀρχὴν (σ. 9-100) καὶ τῶν εὐρετηρίων εἰς τὸ τέλος (σ. 629-652), περιλαμβάνει τὴν ὕλην εἰς τέσσαρας ἐνότητας (σ. 11, 91-100), χωρὶς αὐταὶ νὰ τίθενται εἰς τὸ σχεδιάγραμμα.

Α'. Οἱ Ἀποστολικοὶ Κανόνες (σ. 101-124).

Β'. Οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (σ. 125-323).

Γ'. Οἱ Κανόνες τῶν Δέκα Τοπικῶν Συνόδων (σ. 324-511).

Δ'. Οἱ Πατερικοὶ Κανόνες (σ. 512-628).

Ἐπανερχομαι εἰς τὴν βιβλιογραφίαν. Μὲ τοὺς κατὰ καιροὺς ἑορτασμοὺς τῶν ἐπετείων τῶν διαφόρων οἰκουμενικῶν συνόδων (ἐνότης Β') κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίαι καὶ τὴν στροφὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν συνοδικὸν θεσμόν μέσα εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπλουτίστη κατὰ πολὺ ἢ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου βιβλιογραφία. Ἴδτε:

Σταυρίδου, Βασιλείου Θ., Βιβλιογραφία τοῦ Συνοδικοῦ Θεσμοῦ, Ἀθήναι, 1981, ἀνάπτυκτον ἀπὸ τὴν Θεολογίαν, σελίδες 46.

Τοῦ Ἰδίου: Ὁ Συνοδικὸς Θεσμὸς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, Θεσσαλονίκη. Ἐκδ. Οἶκος Ἀδελφῶν Κυριακίδη, 1986, σελίδες 695. Βιβλιογραφία,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πρῦρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Προφήτου Δανιὴλ - Βοτανικοῦ, καλούμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1990

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραπρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἁγίου Θωμᾶ - Ἀμπελοκήπων,

καλούμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα

σ. 3-6, 627-657, ἐντὸς καμμένου καὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις. Καὶ ἄλλαι ἐργασίαι ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος.

ᾧφέλμιος θὰ ἦτο ἢ εἰς δ' ἐκδοσιν ἐμφάνισις τῆς ὡς ἄνω βιβλιογραφίας, καλυπτούσης τὴν δεκαετίαν 1981 - 1990.

Ὁ μητροπολίτης / συγγραφεὺς, μὲ τὴν ἐπίδοσίν του καὶ εἰς τὸ συγγραφικὸν ἔργον, συνέχισε μίαν λαμπρὰν παράδοσιν τῶν λογίων ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ἴσως νὰ ἦτο καλὴ ἢ σκέψις διὰ τὸν ἀναγνώστην ὅπως ἔδῃ εἰς μελλοντικὸν δημοσίευμα τοῦ συγγραφέως ἕνα σύντομον βιογραφικὸν τοῦ σημείωμα καὶ ἕνα πλήρη κατὰ τὸ δυνατόν κατάλογον τῶν δημοσιευμάτων του. Τοῦ εὐχῆσαι ὅπως δυνηθῇ νὰ ἐκδώσῃ εἰς τὸ μέλλον καὶ ἕτερον τόμον ἢ τόμους, καλύπτοντας καὶ ἄλλας ἐργασίας του. Τὸ παρὸν δημοσίευμα ἀποσπελεῖ βασικὸν βοήθημα εἰς τὴν θεολογίαν διὰ τὰ μαθήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, βοηθητικὸν ἀνάγνωσμα διὰ τοὺς κληρικούς καὶ διὰ κάθε ἐνδιαφερόμενον ἀναγνώστην.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30ῇ Ὀκτωβρίου 1990
† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κουτέλης Καλαβρύτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, όπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Αἰγίῳ τῇ 10ῇ Ὀκτωβρίου 1990

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἀρθρῶν 38, παράγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προσῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. νοοῖς 1) Παντανάσσης Πατρῶν, 2) Ἁγίας Φατεινῆς Πατρῶν καὶ 3) Ἁγίου Γερασίμου Πατρῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/16' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, όπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πάτραις τῇ 23ῇ Ὀκτωβρίου 1990

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίας Παρασκευῆς Φλαμουλίου καὶ 2) Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ρογγίων,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, όπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Τρικάλαις τῇ 26ῇ Ὀκτωβρίου 1990

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Παραμυθίας ΤΙΤΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Αἰ πνευματικαὶ συναρτήσεις τῶν ἀγώνων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀρ. 1013/87 ἀποφάσεως τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν («ἰερά ὀνόματα σὲ ἀντικείμενα ἐμπορίου»).

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκονομ. Πατριάρχης κ. Δημήτριος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος Ἄθως (21 - 27.9.1990).

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ποιμαντορικὴ ἐπίσκεψις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκονομ. Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου εἰς Η.Π.Α.

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ἡ πάλη πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας.

Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Εἰσβολὴ τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας στὶς χῶρες τοῦ Ἀνατ. Συνασπισμοῦ.

Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ὁ Διδάσκαλος τῆς Καλαμάτας, μοναχὸς Γεράσιμος Παπαδόπουλος (1763 - 1844).

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.